

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

Nr. 21/22

31. mail 1930

Teater-restoraan ja suviaed

ESTONIA

Tallinn, Estonia puistee 6. Tel. 31-05

Iga päev kella 1—5 p.

Lõunad

Muusika kella 2—4 p.

Iga õhtul

Kabaree

parimate kodu- ja välismaa näitle-
jate osavõtetel.

Orkester: „The Murphy Band“

DANCING - PALACE

„GLORIA“

PARIM JA MUGAVAIM
RESTORAAN-KABAREE
EESTIS

TALLINN, Vabadusepl. 3-a. Tel. 18-62

Iga õhtul

Kabaree ja Tants

Valgustatud tantsu põrand

Tantsuorkester:

„The Happy Seven“

Parimad
paberossid
Eestis

„Aino“

20 tk. — 35 snt.

A.-S. „Astoria“

Kõik suitsetavad lemmik
paberosse

PALM

25 tk. 15 snt.

KAVALER

25 tk. 15 snt.

TALLINN

20 tk. 25 snt.

A.-S. „REGINA“

Muudatusi sisemäärustikus.

A. Kasekamp.

Sisemäärustik on kaitseväe põhiseadus, kus kaitseväe elu, sisemise korra ja distsipliini põhijooned on kindlaks määratud, kus neile on antud teatud alus ja suund, seepärast sellel määrustikul on kaitseväe sisemise elu reglementeerimisel väga suur tähtsus.

Sisemäärustiku ilmumisest on alles kolm aastat möödunud ja juba on tekkinud vajadus sellesse viia sisse mõningaid muudatusi. See määrustik ei valminud meil mitte ülepeakaela, vaid pärast pikema kaalutlusi hulga aastate jooksul. Siiski tegelik elu on näidanud, et määrustikku on juba nüüd vaja sisse viia mõningaid korrektiive, küll mitte niivõrra põhimõttelisi, kui mitmesuguseid parandusi ja täiendusi.

Põhimõttelistest küsimustest tuleksid kõne alla eeskätt kaitseväe juhtide ja juhitavate kasvatuse aluste üksikute põhimõtete sissevõtmine, mis seni on jäänud kas kahe silma vahele, või on nimetatud ainult muuseas. Peatume siin mõningatel nendest.

Kaitseväes üks tugevamatest kasvatuse alustest on distsipliin. On väga tähtis, kuidas selle küsimuse lahendab sisemäärustik.

Meie määrustik kõneleb küll teadliku distsipliini loomise vajadusest, aga selles osas, kus ta loetleb nähteid, milles kaitseväe distsipliin väljendub, vaadatakse küsimusele mehaaniliselt, rõhutades käsualuse passiivset sõnakuulmist ja distsipliini väliseid tunnuseid. Ülema osa käsualuse sõnakuulmise kasvatamises pole siin märgitud. Viimasel on aga distsipliini mõiste väljenduse määramisel suur tähtsus. Arvan, et meie distsipliini küsimuse määramisel ei saa sellest nii pealiskaudselt mööda minna. Selle mõiste määramist peame palju sügavamalt võtma.

Seega distsipliini süvendamiseks oleks vajalik Sisemäärustikus väljendatud mõistet revideerida.

Juhi üks tähtsamaid omadusi on tugev iseloom. Kõik juhi kõrged moraalsed ja intellektuaalsed omadused, tema arenenud mõistus ja hea väljaõpe on vähe väärt, kui tal puudub iseloom käskude ja korralduste elluviimiseks. Eriti tähtis on tugev iseloom kõrgematel juhtidel. Olgugi, et kaitseväes maksab ainutahe ja ülema käsk kuulub täitmisele vastuvaidlemata korras, kuid käsu täitmine ei tähenda veel, et seda tuleb täita mehaaniliselt. Ka käsutäitmises iga juht peab ilmutama oma loomingu. Et juhil oleks võimalik oma loomingu kasutada laiemal ulatusel, selleks ei pea alluva juhi initsiatiivi piirama, kui ta pole selle käsutäitmisega kaldunud kõrvale oma ülesandest, eesmärgist, ega pole astunud üle ka võimupiiridest. Kaitsevägi ei vaja maneekeene, vaid tugeva iseloomuga juhte, kes suudavad loovat tööd teha, nii ülema poolt saadud käsul kui ka enda initsiatiivil ja kes ei karda vastutust enda tegude eest. Vastutustunnet või vastutusrõõmu, nagu seda sakslased ja prantslased ühte moodi väljendavad, võib olla tarvilisel määral ainult tugeva iseloomuga juhtidel. Meie sisemäärustik, kus juhi moraalse ja intellektuaalse kasvatuse põhialused ära määratakse, jätab aga juhi tugeva iseloomu kasvatamise vajaduse nimetamata. Seda tuleb siin alla kriipsutada seda enam veel sellepärast, et kaitseväes maksev autokraatne kord ei soodusta tugevate iseloomude kujundamist. Juhtide kasvatamisel ei saa meie aga sellest küsimusest kuidagi vaikides mööda minna.

Väeosadest on tulnud sooviavaldusi, et tuleks võtta revideerimisele ka sisemäärustikus väljendatud ülema mõiste.

Soovitakse seda mõistet vähe laiendada, vähemalt kompanii piirides ja lugeda kõik kompanii ohvitserid ülemateks oma kompanii allohvitseridele ja sõduritele.

Selle põhjenduseks on toodud järgmist:

Tegelikus elus juhtub sageli mõne rühmaülemale puudumine ja õppuste edukaks läbiviimiseks on vaja allutada rühmaülemale teist temale mittealluvat rühma. Igakordne sellekohaste korralduste tegemine olevat tülikas.

Ühes ja samas ruumis on paigutatud mitme rühma sõdurid. Tervituskomando peale ühele rühmaülemale ei ole kohustatud teise rühma kuuluvad sõdurid seda komandot täitma, mis võib tekitada arusaamatusi jne. Meeskondade tervitamises liikumisel, kus komando tervitab veltveebliit ja oma rühmavanemat, aga kompanii nooremat ohvitseri võrast rühmast ei tervita, on tekitanud ka mõnel pool võrastust. Küsimuste lahendamiseks soovitatakse kõiki oma kompanii ohvitseride lugeda ülemateks. Küsida tuleb siin, kas ülaltoodud nähted on küllalt kaaluvad selleks, et meil ülema mõiste sellepärast tuleks revideerimisele. Ülema mõiste sisemäärustikus praegusel kujul on viidud läbi nõnda sircjooneliselt, et seda ainult ülaltoodud põhjustel veel muuta ei tarvitseks. Niisuguseid küsimusi, kui oma kompanii ohvitseri tervitamine, rühma alistamine õppusel teisele rühmaülemale jne. võib reguleerida ka mujal, jättes sisemäärustikus ülema mõiste alles praegusel kujul.

*

Peale põhimõtteliste uuenduste tuleb sisemäärustikus läbi viia rida täiendusi, parandusi ja muudatusi, mis on tarvilikud kas määrustiku selguse mõttes, või nõuavad seda tegeliku elu vajadused.

Toon nendest mõningad näited:

§ 37 jagab kaitseväelased auastmete järgi liikideks. Ohvitserid jaotatakse kolme kategooriasse: kindralid, vanemohvitserid ja ohvitserid. Tähendab, siin on sõnale ohvitser antud kahesugune mõiste: ohvitser on üldine nimetus (ka kindral ja vanemohvitser on ohvitserid) ja peale selle üks liik (lipnikust — kapteniini) ka ohvitserid. Niisugune liigitus pole otstarbekohane. Ei saa üldist nimeust ja ühe alaklassi nimeust määrata ühe ja sama terminiga. Siin tuleb teha selge vahe. Kui me jagame ohvitserid kolme liiki ja anname kahele liigile nimetused

(kindralid, vanemohvitserid), siis peame tegema seda ka kolmandama liigiga. Nimetame nad nooremohvitserideks (lipnikust — kapteniini) ja siis on selge, et ohvitserid jagunevad: nooremohvitserideks, vanemohvitserideks ja kindraliteks. Et seda nimetust, nooremohvitser mitte ära vahetada meile harjunud sõnaga kompanii-patarei nooremohvitseriga, siis viimast peaksime nimetama ainult rühmaülemaks. Nimetustega kompanii nooremohvitser, patarei vanemohvitser oleme läinudki liiale. Jätame vanemohvitseri nimetuse sinna, kus see kohane (major-kolonel) ja nimetame siin patareiuülema abi. Seega nimetusi noorem- (vanem-) ohvitser ei tuleks siduda ametikohaga, vaid jätta need auastmete liigituste jaoks. Siis oleksid mõisted selged.

Sisemäärustiku § 73 määrab kadeti vanuse võrdseks kaprali vanusele. See kadeti vanuse määrus ei olnud küllalt õiglane vanema kadeti kohta juba siis, kui kadett astis üles keskkooli pingilt. Nüüd, kus ta peab enne kadetiks astumist lõpetama reservohvitseri kursuse ja ühendatakse allohvitseriks, ei võita vanus kunagi võrdne olla kaprali vanusega, mispärast see norm tuleb kohe muuta.

Meie praegune määrustik on suurtükiväe grupi seadnud võrdseks pataljoniga. Diviisi suurtükiväe ülem, territoriaalsete olude tõttu ei suuda gruppide sisemist elu juhtida rügemendiülemana. Grupiülematel pole aga väeosaülema õigusi ja nad on oma tegevuses piiratud. Seda olukorda võib parandada ainult seega, et grupiülematele tuleb anda väeosaülema õigused.

Vanemate kohused ja õigused nooremate ülalpidamise järgi valvamises väljaspool teenistust on sisemäärustiku § 71 vastuolus K. d. k. s. § 25. Sisemäärustik annab erakorralise õiguse kõigile vanematele, kuna K. d. k. s. § 25 annab selle õiguse ainult ohvitseridele ja kaitseväeametnikkudele, allohvitseridele ainult oma alluvate suhtes. See vastuolu tuleb kõrvaldada ja sisemäärustikus vastav parandus sisse viia.

Võrdlemisi palju raskusi on sünnitanud § 181, kus ohvitserile visiitide tegemiseks väeossa ilmumisel ja sealt lahkumisel on määratud tähtajaks kaks nädalat. Paljudes olukordades osutub võimatuks nii lühikesel tähtajal jooksul kõiki visiite teha. Seda tähtaega tuleb märksa

suurendada, ehk veel parem tähtaega vii-
siitide tegemiseks mitte määrata.

*

Mitu korda kõne all olnud ohvitseri ja
üleajateenija-allohvitseri tööpäeva lühenda-
mise küsimusega on seotud paljud nor-
mid, mis ära määratud sisemäärustikuga
ja mille muutmine võib sündida mitte
muidu, kui nende normide revideerimi-
sega sisemäärustikus.

Tähtsamad neist küsimustest oleksid
järgmised:

§ 349 nõudmine, et kompaniülem vii-
bilks isiklikult kõigil õppustel, tuleb peh-
mendada. Tegelik elu on näidanud, et
kompaniülem seda nõuet alati täita ei
saa, sellepärast ei saa ka üles seada nii-
suguseid reegleid, mille täitmine pole iga-
kord võimalik.

Samuti tuleb pehmendada nõuet, et
rühmaülem iga mädal (§ 384) kõik relvad
üksikasjaliselt järgi vaataks. Näib ole-
vat küllaldane, kui rühmaülem üksikasja-
lise relvade kontrolli teeks iga kuu ja
muu varustuse kontrolli iga 3 kuu tagant.

Sisemäärustiku revideerimisel tuleb
tähele panna seda, et meil praeguse korra
juures iga hommiku läheb kaduma väga
palju aega hommikusest ülestõusmisest
kuni töö alguseni. Keskmiselt on see aeg
2 tundi. Kas on see aga otstarbekohane,
kui kaks kõige paremat hommikutundi
kulutame selleks, et end õppusteks val-
mis panna. Meie räägime ju alati, et
õppeaeg on lühike, liiga lühike, tööpäev
aga sellevastu liiga pikk. On täiesti tõe-
näolikk, et aega hommikusest ülestõusmi-
sest kuni õppuste alguseni tuleb lühenda-
da miinimumini, et seega säästa aega
tööks. Meie kulutame palju aega hommi-
kuse ülevaatuse peale. Omal ajal, kui oli
pikk teenistusaeg, siis oli see võimalik.
Praegu tuleb tõsiselt kaaluda, kas hommi-
kust ülevaatust tuleb korraldada iga päev,
ehk võib seda toimetada üle ühe päeva
või veel harvemini. Üks on aga selge, et
on liiga palju aega kaduma läinud, kui
üksus on alles õppusevalmis pärast
2 tundi, arvates ülestõusmise momendist.

Ülevaatuse aeg ja kord tuleb jätta
väeosajale määrata. Hommikul enne
õppuste algust pole selleks kohane aeg.
Ja et hommikust ülevaatust peavad kor-
raldama rühmavanemad (§ 592), see
nõuab üleajateenijate-allohvitseride koha-
letulekut märksa varem kui see õppusteks
vaja, pikendades seega nende tööpäeva
märksa.

Üldse üleajateenijate-allohvitseride
prestiiži tõstmiseks on vaja ette võtta
mõningaid muudatusi praeguses määrus-
tikus.

Ei ole ju sugugi otstarbekohane, kui
üleajateenijatele-allohvitseridele määrat-
tud karistused loetakse ette kompanii rivi
ees. Niisugune karistuste ettelugemine
tema alluvate ees kõigutab juhi autori-
teeti. On hoopis kohasem, kui seda teeb
kompaniülem teiste üleajateenijate juu-
resolekul tema poolt määratud kohas ja
ajal.

Samuti pole sünnis, et üleajateenijate
kasarmust väljalubamise kord sarnaneb
täpsalt sõdurite väljalubamise korrale.
Üleajateenijal rühmavanemal ei tarvit-
seks kompaniist lahkumisel ja tagasitule-
kul ilmuda kompanii korrapidajale, kes
on sageli tema rühma sõdur, vaid ta võib
end ise registreerida korrapidaja raama-
tus. Siin on kohlasti juhi ja ta käsualuse
õigused ja kindlust segamini aetud ja
seda tuleb parandada.

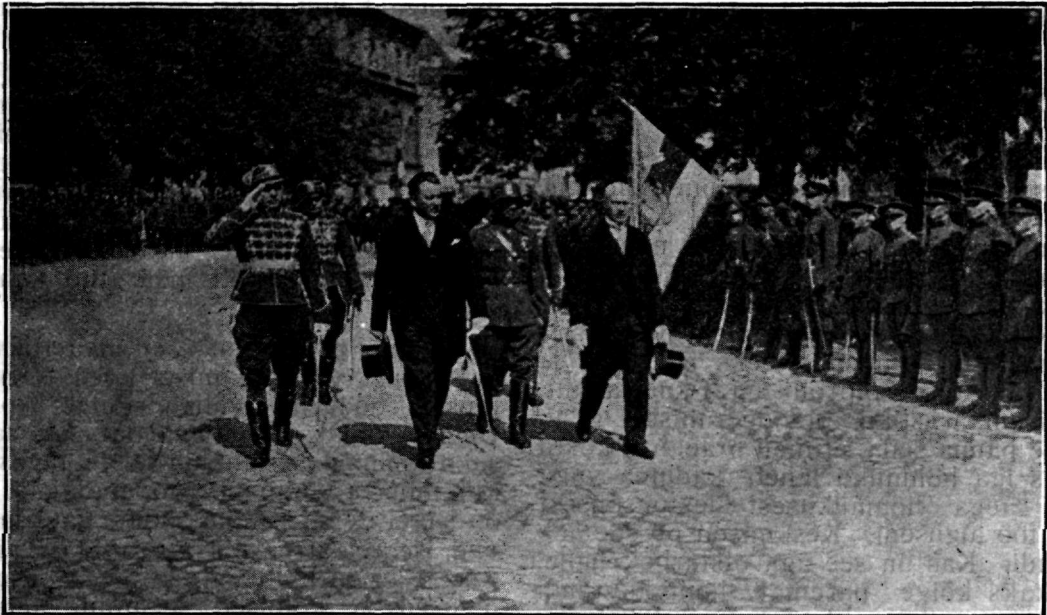
Ülaltoodud märkmed on üksikud näi-
ted nendest sisemäärustiku muudatus-
test, mis on hädavajalikumad, mille kohta
on seatud kokku kaitsevägede staabis
uus redaktsioon ja mis praegu on läbi-
vaatamisel sõjanõukogus. Alguses tuleb
leppida sellega, et sisemäärustikus läbi-
viidaks kõige hädavajalisemad muudatu-
sed. Lõpuliike parandusi ja muudatusi
on võimalik vaid siis läbi viia, kui ilmub
määrustiku teine trükk. Esimene trükk
ongi juba läbi müüdud, kuid uue trüki
ilmumine võtab veel aega, mispärast tu-
leb tarvilikumad muudatused läbi viia
võimalikult kohe.

Lipuannetamine Sidepataljonile

Tallinnas, 24. mail 1930.

24. mail Vabaduseplatsil anti pidulikult üle Sidepataljonile lipp. Lipu annetajateks on Järva maavalitsus, Paide ja Türi linnad. Lipu annetamise paraadist võtsid osa Sidepataljon terves koos-

tähendas, et raskem ja tähtsam ülesanne jõudude koondamisel ja koondatud jõudude otstarbekohasel kasutamisel on si-
del, mida peab looma ja alal hoidma sidepataljon. Sealjuures sidepataljon ei

Paraadi vastuvõtt. Riigivanem O. Strandman, sidepatül kol.-lt. Kapsi, kaitseminister O. Köster, garnisoni ja 3. divül kindral G. Jonson.

seisus ja garnisoni teiste väeosade üksused oma väeosa lippudega. Kutsutud külalised, nende hulgas kaitseministri abi kindral P. Lill, kaitsevägede staabi ülem kindral J. Tõrvand, 3. diviisi ülem kindral G. Jonson, Järva maavalitsuse, Paide ja Türi linnade esindajad, Poola sõjaväe esindaja kapten J. Kviecinski, RKKA esindaja abi Eestis F. Filippov ja teisi.

Tähtis sündmus ja päikseküllane kevadeilm olid meelitanud Vabaduseplatsile hulga rahvast. Punkt kell 1100 saabusid kohale Riigivanem härra O. Strandman ja Kaitseminister härra O. Köster. Peale lipu õnnistamist vaimulikelt ja selle pidulikult vardale kinnitamist, härra Riigivanem astus mikrofoni ette lühikeseks kõneks. Oma kõnes Riigivanem

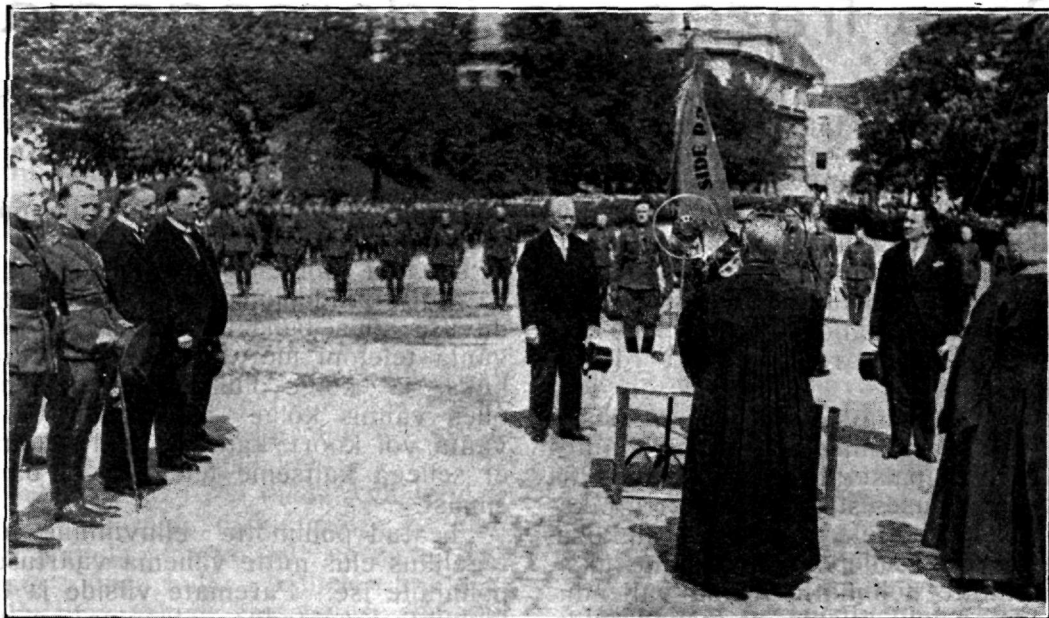
teotse koos, nagu lahingutpidavad väeosad, ta saadetakse väikeste üksustena ülesannete täitmisele, ta teotseb teiste väeosadega võrreldes laiadel rimetel. See nõuab sidemehelt vaimukindlust, ülesandest õiget arusaamist ja parimat tahet ülesande täitmiseks; see nõuab sidemeestelt eriti oma lipu kõrgel hoidmist...

Kaitseminister loeb ette Vabariigi Valitsuse otsuse, millega lubatakse sidepataljonil vastu võtta annetatud lipp.

Sidepataljoni ülem kol.-leitnant Fr. Kapsi, võttes vastu Riigivanemalt lipu, avaldab südamliselt tänu lipu annetajatele ja lubab oma ohvitseride ja sõdurite nimel üksmeelselt koonduda annetatud lipu ümber sidepataljonile pandud ülesannete täitmiseks.

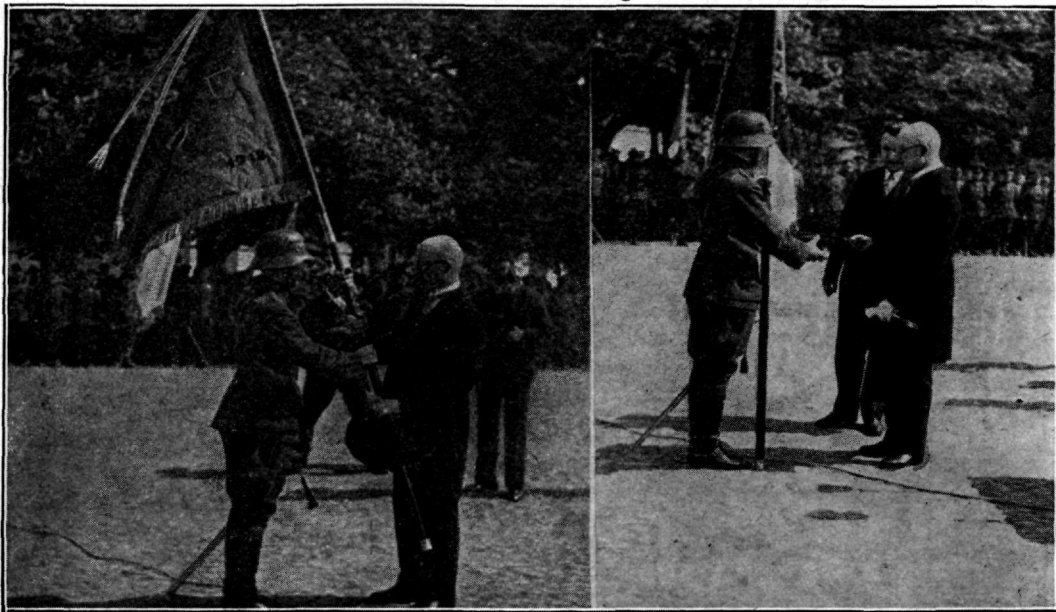
Lipu õnnistamine õp. Stokholmilt. Vaimulikest paremal Poola sõjaväe esindaja kapten J. Kwiecinski, RKKA esindaja F. Filippov, kindral J. Tõrvand, linnapea Uesson.

Vasakul lipu annetajate Järva maavalitsuse, Paide ja Türi esindajad ühes saatjate-ohvitseridega.

Lipu annetamine lõppes paraadimarsiga. Mumakividest ebatasasele paraadiplatsile vaatamata, kus libiseda ja sammu kindlust võib kaotada paraadideks vilunud sõjamehed, möödusid meie noored

sõdurid lippude lehvides ja kapelmeister leitn. Reederilt värskusega võluva marssi helidel oma Riigivanemast kõige sirgemates ridades ja kindlaimal sammul.

Riigivanem hra O. Strandman annab üle lipu sidepataljoni ülemale kol.-lt. Fr. Kapsile.

Poza frazesem i demagogia.

Vladyslaw Ludwik Evert'i sulest ilmunud raamat „Väljaspool targutusest ja demagoogiast“ (Valitsemisekorra vaielduste alusel), Varssav, 1930. a., sisaldab üksikuid artikleid, mis koostatud päevaküsimuste akuutsetel teemidel.

Eessõnas mainib autor, et poola elu suruvad kaks luupainajat: targutus (fra-seoloogia) ja demagoogia. Autor seab eesmärgiks hoiduda targutusest ja demagoogiast.

Raamatus leiduvad artiklid on sisult väga huvitavad ning kirjutatud autorile, kui väljapaistvale ajakirjanikule ja luuletajale omases stiilis. Sisukorra pikemaks kokkuvõtteks puudub siinkohal võimalus ning sellepärast piirdume üksikute artiklite põhimõtte lühida väljendusega. Peab küll ütleva, et mõned artiklid on vahest osalt kaotanud aktuaalsuse.

„Koo ren ä r i j a d.“ Siin illustreerib autor kahel näitel, kuidas inimesed sageli on mõjutatud asja välisest küljest. Esimene — telefoni vända kaotamine (Varssavis) 1904. a., mis tõi esile terve pahameele tormi. Inimesed on harjunud „vänderama“, isegi juhul, kui seda asetab automaat. Inimese mõistus ei salli muudatusi, ta soovib tuntud asja, soovib seda,

millega on harjunud, — oluliselt suure vaevaga eraldab nähtuse sisu selle ülemineku vormist, mida omandatakse ühel või teisel juhul.

Teine — banaan. Seda puuvilja müüakse koore sees, kuid see ei tähenda veel, et banaani sööme koorega.

Mõtte ja ideoloogia vallas omame kalduvuse süüa banaani koorega, pidada vända telefoni juures tingimata tarvilikuks ja kõige olulisemaks elemendiks, olles valmis kõige ägedamalt kaitsma vända või koort, kaitsma neid teadmises, et sellega kaitsme telefoni või banaani ennast.

Teatud põhimõtte elluviimine omab tegelikus elus mitte vähema väärtuse kui põhimõtte ise. Paremate viiside ja täiuslikumate meetodite otsimine on mitte ainult õigus, vaid kohustus tuleviku vastu.

Käesaegne valitsemisekord on teatud põhimõtete elluviimise katse — selle realiseerimine sisaldab tuhandeid üksikasju. „Parlamentaarne demokratism“ on kasvanud silmnähtavalt, jõudes ainukesele võimalikule tasapinnale, — viia ellu demokraatismi põhimõtteid. Kõikvõimas parlament näib olevat selleks „vänderaks“, ilma milleta ei saa kujutada ette telefoni

töötamist; banaani mõttes — süüa sisu ühes koorega.

Nimekirjade järele hääletamisel anna-me hääle teatud erakonnale, aga mitte isikule. See tähendab, et iga isiku loov töö parlamendis on piiratud oma partei enamuse arvamistega. Järelikult, parlamendi liige, kes peab olema „terve rahva esindaja“, on ainult oma erakonna esindaja ning isiklik vastutus on neil null.

Mõistete ja meetodite uuendamine on mitte ainult õigus ja kohustus, vaid see on kujunenud hädavajalikuks. Telefoni vänt ei ole tingimata tarvilikuks osaks. Samuti ei ole tarvidus süüa banaani ühes koorega.

„Ei pruugi valetada.“ Kirjeldatakse valimiseelset kihutustööd ning autor järeldab, et valimiseelse valelikkuse pöörises tarvitatakse demokratismi.

Edasi illustreerib autor paljudel ajaloolistel näidetel, et riikide kriitilistel hetketel on päästjaks olnud individid. Järelikult, riikide ning rahvaste saatused ole-nevad juhi otsustest, kuid juht ei ole koon-dis, vaid see, kelle tahe ja mõistus ületab hariliku kitsarinnalise kodaniku silma- ringi, see, kes levitab oma loovat tahet, aga mitte seesugune, kes ujub kaasa igapäevaste vaadete lainetes.

Massi loov jõud, rahva tahte teostamine, on juhile allumine, — ainult sel teel kasvab rahva tugevus. Mitte kirjutatud seadus, mitte koondis, vaid juhi loov mõistus ehitab üles tugeva riigi, loob rahvale jõu.

Ei pruugi valetada, et valimisekasti juurde minnakse selleks, et korraldada valitsust. Valimised on ainult nõusoleku väljendus, et riigi ning rahva üle valit-seks see või teine, õigemini loob see psüühilise toe, mille alusel juhil on kergem täita „valitsemise püha tööd“.

„Vae victis“ (häda võidetuile). On tõdesid, mida tarvis mõtte ja tunde alusel ehitada üles võitude verrega. See-suguste tõdede hulka, millele ehitatakse riikliku ning rahva iseseisvuse tempel, kuulub mõõga tõe kõrval veel raske, kuid loov sõnakuulmise tõde.

Autor kirjeldab luuletiste sõnadega, kuidas sõnakuulmise tugeval õigusel kas-vas Poola riik ja kuidas sisemiste rõhu-miste ning võõraste monarkide kompro-miteerimisel sõnakuulmise idee nõrgenes ning hävines põlvest põlve. Ühes sel-lega nõrgenes ning närtsis Poola riigi tugevus. Kuid elu on võitlus. Vae victis!

Häda neile, kes kaotavad sõnakuulmise ja mõõga tõe.

1791. a. 3. mai konstitutsioonile põhje-nev relvastatud võitlus tugines sõnakuu-lelikkusele, oli lipu lehvitamine käsu täit-misele, oli reaktsiooniks riigi tahte loo-vate põhimõtete tallamistele. Kuid pöö-rati tagasi hilja. Orjake, füüsiline ja vaimline kurnamine, rahva mürgitamine ning moraali langus maksid rahvale kahe pühama — mõõga ja sõnakuulmise — tõe kaotuse.

Seda olevat tunda ka praegu, ning au-tor kutsub üles võitlema, lootes võiduri-kast lõppu.

„Demokratism on hädaohus.“ Hädakisale, et „demokratism on häda-ohus“, „päästke demokratism“, ütleb au-tor, et mis siis õieti ähvardab ning mis on hädaohus — jääb teadmatuks.

Edasi selgitab autor demokratismi mõistet, väljudes vaatepunktist, et väline kuju on päästjaks kõigile neile, kes kaotavad asja sisu.

Peatudes Poola praeguse riigielu juu-res, mainib autor, et demokratismi põhi-mõtted on tunginud Poola täies ulatuses. Järelikult demokratismi midagi ei ähvar-da ning oleks aeg jätta hädakisa.

„Firma (etiketi) taga.“ Töö ja mõtlemise alal isegi tähtsaimate elu-nähtuste juures inimesed valivad harili-kult kõige rohkem sõtkunud tee, lähevad kõige väiksema takistuse suunas. Käes-aja kõige silmatorkavamateks etiketti-deks (sedeliteks), millega nii meelsasti ja sageli opereeritakse, on sõnad, parlamen-tarism ja demokratism.

Autor selgitab lühidalt parlamenta-rismi põhimõtteid ja toob mõningaid loo-sungeid, nagu „rahva tahe“, „rahvale kuuluv võim“ jne. Selle juures ta väidab, et eeskätt ei saa olla juttu „rahva tah-test“, sest rahval oma tahte väljenduseks puudub võimalus. Samuti valitsus. Va-litsus on aktiivne organ, mis väljendab end tegevuses. Rahvas ei saa teda käs-kida.

Artikli II osas peatub autor parla-mendi (seimi) ja selle liikmete juures, selgitades lähemalt mandaadi andmist ja lugedes selle otstarbetuks.

Kolmas osa on pühendatud parla-mendi tegevuse korralduste vaatlemisele, kus juures autor tuleb otsusele, et parla-mentarismi tervendamise on tänapäeva probleem, inimpõlve ülesanne. Puuduste paljastamine, võitlus haigusega ei tähenda veel parlamendi vastu võitlemist.

„Väljaspool targutusest ja demagoogiast.“ Mehaaniliste võtete harjumus on üldiselt tuntud. Sama nähe leiab aset ka mõtete alal. Harjumus teatud vormidele jääb püsima ka siis, kui need vormid ise on muutunud. Mitte ainult meie igapäevases elus, vaid ka vaimses — ideede vallas — elame harjumuse tähe all.

Mida vähem armastame mõtet, mida vähem oleme võimelised iseseisvaks vaimseks tööks, seda kindlamini seome end iganenud mõistetega, iganenud vormidega, mis oluliselt on tühised ning vastukäivad esialgsele sisule. Need on põhilalused, millel tekib targutus (fraas), — see tühine vorm, millest reaalsus on ammu juba kaotanud endise sisu. Targutus ja demagoogia on taud, mis lasub rahvastel. Ka Poola ühiskonnal ning ühiskondlikul elul on sellega alalist tegemist.

Edasi läheb autor valitsuskorra, eriti uue põhiseaduse kava arutusele. Aluseks võetakse põhimõtte, et iga põhiseadus ei ole muud kui rahva tahte avalduste, valitsemise viiside ja selle täideviimise kontrolli normeerimine ja kindlaksmääramine. Sellest seisukohast väljudes mainibki autor, et demokratismi põhimõtted ei muutu, kuid muutuma peaks selle praegune väljenduse süsteem. Tuues esile demokratismi põhimõtteid, järeldab, et märtsikuu põhiseadus, resp. praegune valitsuskord, ei kindlusta rahvale õigusi — kindlustab vaid 444 saadiku kõigkõimu, kes on ilma vastutuseta erakondade juhtide tahte ja korralduste sõnakuulelikud täitjad.

Kokku võttes jääb autor rahule põhiseaduse kavaga, tingimusega, et see peab asuma väljaspool targutusest ja demagoogiast.

Vabadussõja mälestusmärgi avamine Rannul

4. mail 1930.

4. mail s. a. avati Vabadussõja Rannu lahingu mälestuseks Kalvi vallas Rannu külas mälestusmärk.

Kindral E. Pöder toob tervitusi kaitsevælt.

Viimase püstitajaks ja selle mõtte algatajaks olid Kalvi valla kaitseväelased. Mälestusmärk on väikesele kivist alusele asetatud põllukivi, mille ühe siledaks tehtud küljele on märgitud Vabadusrist ja pealkiri: „Vabadussõja Rannu lahingu mälestuseks 11. detsembril 1918. a. Kalvi Kaitseväe.“ Mälestusmärk on ümbritsetud kivipos-

tidele kinnitatud ketiga ja asub Rannu koolimaja ees Tallinna-Narva maantee ääres, kus ta igale möödajale kergesti paistab silma.

Mälestusmärgi avamisest võtsid osa kindral Tõnisson, kindral Pöder, kindral Roska ja mitmed endised 4. polgu ohvitserid, kes tegelikult sellest lahingust osa võtnud, eesotsas sõjaaegsete polguülemate kolonel Seimani, kolonel Vende ja praeguse 4. pataljoni ülema kolonel Kochiga.

Mälestusmärgi avas endine 4. polgu ülem ja tegelik Rannu lahingu juht kolonel Seimann, kes oma kõnes toonitas, et tänini on püstitatud mälestusmärke ja ausambaid Vabadussõjas langenuile, kuid seekord püstitatakse mälestusmärk lahinguväljale ja sellest lahingust osavõtnuile.

Kindral Pöder tõi tervitusi Kaitseministrilt. Kõnelesid veel kindral Tõnisson ja kindral Roska. Kolonel Seimann andis lühikesi ülevaate Rannu lahingust.

Teatavasti peeti Rannu lahing 10. ja 11. detsembril 1918. a. See lahing oli 4. polgu üks suurematest ja tähtsamatest lahingutest Vabadussõja kõige raskemal perioodil.

Selle lahinguga saavutati osa üles seatud eesmärgist — pidada vaenlast võimalikult kauem kinni, et sel ajal seljataguses koguda ja organiseerida jõude.

Suures ülekaalus olev vaenlane oli sunnitud hulga verd valama enne kui ta Rannust edasi liikuda sai. Ja seegi edasiliikumine oli võimalik ainult selle tõttu, et 4. polk oma vähete meestega ei suutnud kõiki teid sulgeda ja vaenlasel võimalus avanes vabalt meie vägede selja taha välja tungida. G—s.

Kälalisi mälestusmärgi avamisel.

Isiklikud kogemused yperiidi mürgitustest.

Yperiit on üks kardetavamatest sõjagaasidest, mis Maailmasõjas võeti tarvitusele. Ta pole veel vananenud ja pole veel korda läinud leida temast mõjuvat ja püsivat ainet. Olgugi, et levisiit mõjub inimesele temalt kiiremini ja aurab harilikul temperatuuril intensiivsemalt, on siiski yperiidil levisiidist suurem tähtsus ja nimelt keemiliste ja füüsiliste omaduste tõttu. Yperiiti hävitada maastikul on äärmiselt raske ja keeruline; yperiidil on väga nõrk lõhn, ei mõju mitte kohe, püsib maastikul mitu päeva ja vahest ka mitu nädalat, niiskus ja vihm temale mõjuvad väga vähe ja aeglaselt.

Yperiidi mõjust inimese organismile on ilmunud sõjagaasi kirjanduses rohkesti kirjeldusi — teaduslikke uurimusi, mis on läbiviidud suure täpsusega, kuid pärast Maailmasõda, ainult loomade juures. Olgugi, et loomade ja inimese organismi vahel on suur sarnadus, siiski on nendel suured iseäraldused ja mene ei saa igakord oletada, et üks või teine mürk mõjub inimesele samuti kui loomale.

Nii olen isiklikult tähele pannud, et yperiidi tilgakene ei tekita hiire nahal omapärast ja yperiiti iseloomustavat villi. Ka kodujänese kõrva peale tilgutatud yperiidi vedeliku tilgakke hävitas suurema osa kõrvast, kuid villi ei tekitanud.

Olles huvitatud yperiidi mõjust inimese nahale, otsustasin kaaks aastat tagasi panna väikese tilgakese yperiiti käevarre peale. Et kirjanduses oli alati jutt yperiidi suurest ja koledast mõjust, valmistasin selleks 4% yperiidi lahu eetris. Selle lahuga niisutasin väikese puuvilla

topi ja määrisin käevarre peale. Tähelepannes, et peale eetri ära auramist ei olnud yperiidist midagi enam näha, kordasin seda mitu korda, niisutades alati samat kohta. Juba 4 tunni järele oli koht pumanenud ja teisel päeval oli ilmunud väikene vill, mis seisis tervelt ligi nädal aega. Kolme nädala jooksul oli mürgitatud koht paranenud ja uus nahk peale kasvanud.

See katse mind ei rahuldanud, sest ma tahtsin teada saada, kas tekitab yperiidi haav valu ja kuidas on ta mõju, kui ta 100% koonduses sattub nahale. Esimene haav ei olnud veel täitsa tervenunud, kui panin tilgakese puhast yperiiti esimese haava kõrvale käevarrele. Kaitseministeeriumist Dr. L. oli samuti huvitatud yperiidi mõjust ja tema juuresolekul tegin ma selle katse, lubades iga päev tema juurde tulla ambulantsi haava näitama. Reaktsioon oli umbes eelmisega samasugune: algul küll midagi ei märkanud, vill ilmus mitu tundi hiljem. Kuid see vill oli juba eelmisest huvitavam, sest paistis silma, et villina tursunud olid ainult mürgitatud koha ääred. Sinna kuhu sattus yperiit vedelikuna, ei tekkinud villi, vaid ta ilmus selle koha ümber rõngana. Vill oli kraateri taoline — keskest sügav, ääred kõrged. Sellest mürgitusest on tehtud ülesvõte, mille ilmutasin omas raamatus „Sõjagaas“.

Esimese rügemendi gaasikaitse juhataja leitnant Leets demonstreerides kloorlubja hävitusmõju yperiidile, pani oma käe peale tilgakese yperiiti ja umbes 1 minut hiljem kattis koha kuiva kloorlubjaga.

Kuid kloorlubi oli nähtavasti vananenud, sest 6 tunni pärast ilmus käele yperiidi vill (pilt 1). Väikeseid villid käel

Pilt nr. 1.

ja sõrmedel on nähtavasti kloorlubjaga sinna sattunud yperiidi mõjul tekkinud. Leitnant Leets'i andmete järele arstis ta tekkinud ville Dakenov'i vedelikuga ja lasi kolmandamal päeval villi katki rebida. Tekkinud haava arstiti salvidega, mida tarvitatakse hariliku põletishaavade parandamiseks (pilt 2).

Pilt nr. 2.

See katse on väga õpetlik ja näitab, et yperiidi hävitamiseks inimese nahal tuleb tarvitada värsket kloorlupja, vananenud aine kaotab oma aktiivsuse yperiidi vastu.

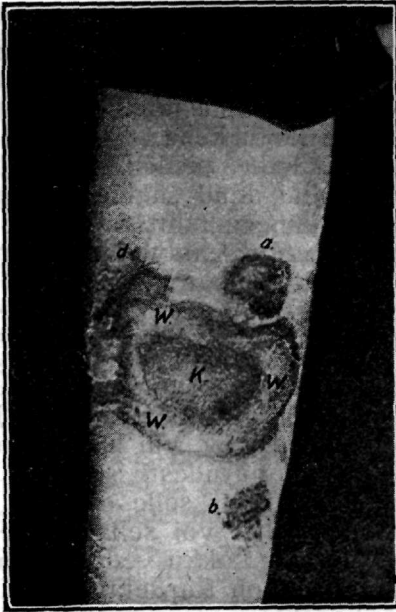
Tekkinud haav paranes kolme nädala jooksul, mis näitab, et mürgitus kuulub kergete liikide.

Vahepeal oli yperiidiga katseid teinud mitu isikut, kes käisid minu juures gaasikaitse kursusel. Katsed olid aga tehtud alati väiksemal määral ja midagi uut enam ei annud. Ma ei julenud teha teise isikuga katset, mürgitades teda juba suurema hulga, siiski aga tahtsin teada,

mil viisil avaldub tugevam mürgitus ja kujuneb edaspidine mürgituse käik. Kuna igal pool kirjanduses on öeldud, et yperiidi mõju on kohaline, tahtsin seda selgitada Om.a teadushimu (või ka uudishimu) rahuldasin tänavu aasta 12. veebruaril loengu ajal kompaniiülemate kursusel. Võtsin klaaspulga, läbimõõdus umbes 5 mm, kastsin selle vedelasse yperiidi ja pulga otsa jäänud tilga umbes 13—14 mgr asetasin käevarrele. Sattudes nahale, jooksis tilk vähe laiali. Ma tahtsin ohvitseridele näidata, et algul tegelikult ei ole midagi yperiidi mõjust tunda ja märgata. Järgmisel loengul tahtsin nendele demonstreerida tekkinud villi. Kui yperiit oli nahasse tunginud, katsin mürgitatud kohta kinni väikese marli padjakesega, mille kinnitasin kohale risti tõmmatud kinnitusplaastriga. See sündis umbes keskpäeval.

Kuni õhtuni ma midagi iseäralist ei märganud. Enne magama minemist vaatasin järele, mis mürgitusest saanud. Kõrvaldades padjakese, nägin, et kogu mürgitatud koht padjakese all oli kollakas-valge, ümbritsev nahk kõvasti punanenud ja vähe paistetunud. Valu ma mingit ei tunnud ja mürgitatud koht oli sõrmega katsudes täitsa tuim. Pärast mürgitatud kohta peale uue sideme ja heitsin magama. Magasin väga rahulikult ärkasin ainult varemini harilikust ajast. Ärgates tundsin, et pea oli raske, näo-iseäranis suumuskliid kanged, nagu ja silmad tursunud ja viimased veel ärritatud. Vaadates peeglisse, nägin, et silma laugud olid kõvasti paistetunud, ärritatud ja punased, mürgitatud vasak käsi ja käevars kõvasti paistetunud ja punanenud. Vasaku kaenla alused näärmed olid tursunud ja valusad. Nii kanget mõju ma sellest tilgast küll ei ootanud. Tehes lahti sideme, nägin käe peal mürgitatud kohal suure rõngataolise villi, mille keskpaik, kuhu oli sattunud yperiit vedelikuna, oli aga madal ja sõrmega katsudes kõva.

Pilt 3 on ülesvõtte sellest yperiidi villist. Madalam ja tumedam keskpaik K on koht, kuhu sattus yperiit vedelikuna. Teda ümbritsev rõngataoline vill W. W. on tekkinud mitte vedelast yperiidist, vaid aurudest, mis sattusid marli padjakesse. Kohad a b d on tekkinud samuti ka yperiidi mõjust, kuid yperiit on sinna tunginud kinnitusplaastriga ribasid mööda, mis olid risti asetatud üle marli padja-

Pilt nr. 3.

keske. Nägin, et mürgitus sellest yperiidi tilgast oli üsna tõsine, oli vaja vastuabi- nõud tarvitusele võtta. Nendest mul ko- dus midagi ei olnud ja teades, et Dr. L. on huvitatud selles küsimuses, helistasin temale, teatasin temale asjaolust ja palu- sin teda minu poole tulla, mida ta kohe tegi. Dr. L. tegi kindlaks, et yperiidi mõju on olnud ainult välimine, sest süda ja kopsud töötasid normaalselt ja ihu temperatuur ei olnud ka mitte tõusnud.

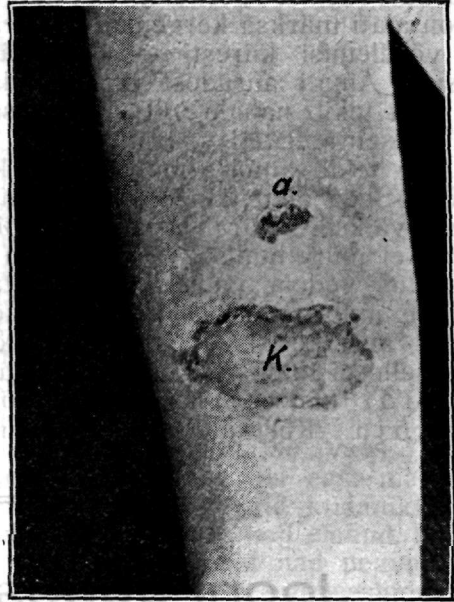
Doktor seadis Dakenov'i vedeliku ret- septi kokku, nõudis selle Kv. keskhaige- majast välja ja korraldas teha 2—3 korda päevas kompressi. Keskpäeval sain ro- hu kätte ja juba esimesest kompressist oli käe paistetus õhtupoole alanenud. Ka silmade jaoks seadis Dr. L. rohu valmis, millega ma tursunud ja ärritatud silma lauge tihti niisutasin. Õhtupoole oli kogu tundmus juba kergem, kraadimisel oli ihu temperatuur ka õhtul normaalne.

Teisel hommikul oli näo ja silmade tursumine vähe alla amud, kuid näo- musklid olid veel kanged. Sel päeval läksin tenistusse ja sealt ambulantsi en- nast Dr. L. näitama. Doktor pumpas villi tühjaks ja korraldas jätkata kom- presside tegemist Dakenov'i vedelikuga.

Järgmistel päevadel midagi uuemat ei saanud tähele panna käevarre paiste- tis, silmade ärritus ja näo tursumine and- sid vaid aeglaselt alla. Teisel nädalal aga panin tähele, et nägu oli juba jälle normaalne, et kogu pea, nägu, kael ja

pealagi hakkasid kõvasti ajama kõõma. See nähtus (kõõmetamine) läks üle mitte ainult mürgitatud vasaku käe peale, vaid ka parem käsi ajas kõvasti kesta. Näo ja käenaha kõõmumine kadus umbes 3 nädala jooksul, kuid juukste all pealae kõõmumine läks hulluks, mis tugeva juukste kaotuse kaasa tõi.

Ajajooksul haav aeglaselt paranes; koht kuhu oli ilmunud vill, paranes um- bes kolme nädala jooksul.

Pilt nr. 4.

Pildil 4 on ülesvõte, mis on tehtud 3 nädalat peale mürgitamist. Koht K on mädanev haav, kuhu sattus vedel yperiid; koht a on yperiidi haav, mis telkis kin- nitusplaastrite kaudu. Ta vastab kohale a pildil 3. Pärastpoole arstis Dr. L. haava juba harilikude salvidega, mida tarvi- tatakse põletishaavade arstimiseks. Ve- dela yperiidiga mürgitatud koht K oli küll visa paranema. Oli möödunud 8 nädalat mürgitamise päevast, kui sideme lõpuli- kult kõrvaldasin. Haava kohal oli terve nahk. Kuid nahk ei olnud veel normaals- ne, koht oli nagu vähe tursunud, kare ja ajas veel kauemat aega kesta. Mürgitu- sest jääb nahale tugev arm.

Ilmus üks iseäralik nähtus, millest küll ei tea, kas ta on mürgitamise tagajärg, kõrvalnähtus või on selleks muu põhjus. Iialgi mul pole olnud furunkleid (veripai- seid), kuid nüüd, niipea kui yperiidi haav oli paranenud, ilmus käevarrele parane- nud haava kõrvale väikene furunkel. Kui

see paranes, ilmus kohe teine pea peal meelekohale. Viimane paranedes, ilmus jällegi uus paranenud yperiidi haava kõrvale ja mõned on lõõnud näkku.

Mürgitamise katsed on mulle näidanud, et on väga suur vahe kas mürgitus nahale on tekkinud yperiidi aurudest või vedelast yperiidist, kusjuures tuleb viimasel juhul veel vahet teha kas ta on sattunud nahale lahjendatud kujul või kontsentreeritult. Yperiidi aurudest või lahjendatud vedelast yperiidist tekkinud haavad on alati märksa kergemad ja paranevad võrdlemisi kiiresti — 3—4 nädala jooksul. Ainult aurudest ja lahjendatud yperiidist tekib nahale vill; kuhu satub aga kontsentreeritud yperiit, villi ei telki, vaid see tekib ainult mürgitatud koha ümber. Seda olen tähele pannud mürgitamisel väiksel määral ja ka nüüd viimasel raskel mürgitamisel. Pildil 3 on see näha, kus vedela yperiidiga mürgitatud nahk on ümbritsetud kõrge ringitaolise villiga, mis tekkis yperiidi aurudest. Peale selle ei tohiks küll mitte ütelda, et yperiidi mürgitusel on kohalik mõju. Kui käsi on mürgitatud ja

sellest kogu käevars, nägu, ja silmad paistetavad ja tursuvad, mitu nädalat peale mürgitamist veel kesta ajavad, see ei ole enam kohaline mõju. Mürk on levinenud üle kogu keha, olgugi et ainult ehk naha kaudu pealiskaudselt. Haav pole valutanud, kuid sügeles vahest küll nii et viie küünega tahtsin haavale kallale kippuda. Muuseas viimane on kaasnähtus iga haava paranemisel.

Toimepandud katsed on mulle näidanud, et yperiidi mõju inimese nahale on väga tugev, kui yperiit satub vedelikuna naha peale, aga võrdlemisi nõrk ja palju kiiremini paranev, kui haavad on tekkinud yperiidi aurudest. Hoida tuleks sõja puhul iseäranis selle eest, et inimesed kas sõjaväljal või seljatagustes asutistes ei puutuks kokku vedela yperiidiga. Yperiidi aurud on kardetavad peasjalikult inimese hingamisorganitele ja silmadele.

Tulevikus tahan katseid jätkata, et kindlaks teha mis ainega ja mis aja jooksul saab nahale sattunud yperiiti veel teha kahjutuks.

D. B.

Jooni Jugoslaavia sõjaväest.¹⁾

I.

Jugoslaavia on Maailmasõja järelduisel tekkinud uus serblaste, kroaatide ja sloveenide riik. Tema tüüviks on endine Serbia kuningriik, mille külge on liidetud endise Ungari juure kuuluvad Kroaatia, Sloveenia ja mõned osad Lõuna-Ungarist, endise Austria juure kuuluvad Kraik, Lõuna-Steiermark ja Dalmaatsia, Bosnia, Hertsegovina, Montenegro ja suur osa Makedooniast. Pindala — 250.000 km².

Elanikke 12 miljonit, mille hulgas on serblasi 41,6%, kroaatlasi 29,1%, sloveenlasi 6,6%, sakslasi 5%, madjaare 4,6%, bulgaarlasi 2% ja rumeenlasi, albaanlasi, türklasi ja kreeklasi kokku 11,1%. Järelikult rahvuslikult on Jugoslaavia koosseis väga kirju. Pearahvusel, serblastel, on tahtmine koos kroaatlaste ja sloveenlastega moodustada ühist valitsevat rah-

vust, kuid nende keelised, usulised ja kultuurilised vahed on selleks siiski liiga teravad. Väga kirjust rahvuslikust koosseisust rahvuste omavahelisest mittedobivusest kui ka üldisest haritlaskonna napusest olenevalt on riigi sisepoliitiline olukord raske.

Ka välispoliitiliselt pole Jugoslaavia seisukord kadestamisväärne. Naabrite hulgast ei või tema ühtegi lugeda oma sõbraks. Kuuludes Maailmasõja võitjate leeri, on tema piirid igalpool viinud võidetud naabrite maadesse. Samuti pole tema vahekorrad head kaasvõitjate leeri kuuluvate Kreeka ja Itaaliaga, kellega on tüliõunadeks Aegea ja Aadria rannikutel asuvate sadamate küsimused. Jugoslaavia sõjalepinglased — Prantsusmaa ja Tšehho-Slovakkia on kaugel ja lahus.

Sõjamajandusliselt on Jugoslaavial tõsiseid raskusi. Tema kui põllumajanduslikul riigil puudub iseseisev sõjatööstus. Tema on rippuv praegu Prantsusmaast.

¹⁾ Allikad: 1) Oberstleutnant Wiktorin. Die Heere Europas. Charlottenburg 1926. 2) Jugoslaavia sõjaväe organisatsiooni seadus 23. sept. 1929. a.

II.

Sõjavägi jaguneb tegevaks, ootelolevaks ja mobiliseerituks. Erisuguseks on ootelolev sõjavägi, missugusesse seisukorda kuulutatakse riiki ähvardava hädaohu korral kas terve õpetatud tagavara-väe kontingent või jälle territoriaalselt ainult osa sellest. Mobilisatsiooni ja ooteseisukorra kuulutab välja kuningas valit-suse ettepanekul. Ooteseisukord on õieti mobilisatsiooni ooteaeg, mida kasutatakse mobilisatsiooni teostamise ettevalmistamiseks.

Sõjaväeteenistuse kohustus on üldine ja kõik riigi alamad on õigustatud ja kohustatud sõjaväes teenima. Teenistuseks kõlbmatud ja kohtu poolt õiguste kaotamisega karistatud maksavad sõjamaksu (vojnõika).

Teenistuskohustus kestab 21—50 aasta lõpuni, mis jaguneb — tegevvaeosades kuni 40 a. lõpuni ja reservvaeosades ülejääv aeg. Sõjaminister võib sundajateenijaid ooteseisukorra juures kauem kinni pidada, kus juures rohkem kui üks kuu kestnud kinnipidamine arvatakse reservväe kordamisõppuste arvele. Mobilisatsiooni korral võib sõjaminister kokku kutsuda neid kodanikke alates 17—55 aastani, kes ei kuulu sunduslikule teenistusele ja ka neid, kes rivis teenimiseks kõlbmatud — teenistuseks seljataguses.

Alaline sõjavägi on kooliks, kus peale sõjaliste teaduste õpetatakse kindla kava järele ka lugemist ja kirjutamist, põllutööd, majandust ja kodulugu.

Ooteseisu ja mobilisatsiooni korral vabastatakse sõjaväkke astumast mitmesuguseid eriteadlasi ja ametnikke, kes jäävad edasi töötama oma kohtadele riigi ja eraettevõtetes. Kõik need isikud alluvad sõjaväelisele korrale ja nende teenistuse seal loetakse teenistuseks sõjaväes.

III.

Sõjavägi jaotub väeliikideks ja teenistusteks. Peaväeliigid on — jala-, suur-tüki-, ratsa-, inseneri-, meri- ja lennuvägi. Abiväeliigid on — side-, intendant-, sanitaar-, tehnilised-, riviitud-, piirivalve- ja žandarmeeria väeüksused. Teenistused on — kindralstaabi, majanduse, tehnika, sanitaar, veterinaar, juriidiline, usuline ja muusikaline.

Kindralstaabi teenistuse juures on määratud, et selle täitmiseks komandeeritakse väeüksustest kõrgema haridusega ja ka ilma selleta ohvitseri ajutiselt staabi-

desse; nemad kannavad oma väeliigi vormi.

Majanduslik teenistus jaguneb intendantliseks ja kontroleerivaks harudeks. Kontrollharul on ülesanded võrdsed meie riigikontrolli kaitseväge osakonnale.

Tehniline teenistus jaguneb — suur-tüki, inseneri, lennu ja geodeesia harudeks.

Muusikateenistusel on peale sõjaväelise ülesandeks ka üldine rahva muusika arendamine.

Nähtavasti puudub keemiline teenistuseharu.

IV.

Tegelik teenistus kaadri väeüksustes kestab 18 kuud, välja arvatud meri- ja lennuvägi, kus teenistus kestab 2 aastat. Vabatahtlikke võetakse alates 18 a. vanadusest. Välismaalased, kes on astunud või astuvad riigi kodakondsusesse enne 25 aasta vanadust, peavad teenima sõjaväes oma aja ära, teised aga arvatakse reservväkke.

Sõjaväeteenistusest kõrvalhoidjad nende tabamise korral enne 40 aasta vanadust peavad teenima sõjaväes 3 aastat. Väejooksus olemise aja eest maksavad nad sõjamaksusid. Neid kodanikke, kes on juba 5 aastat välismaal elanud, ei loeta väejooksikuteks. Kuid nad peavad kuni 25. eluaastani ilmuma välisesindustesse lahendama oma vahekorda sõjaväeteenistusega. Kõik välismaal viibivad kodanikud, kui nad kuni 25. eluaastani ei ilmu kodumaale alaliselt ega ka ajutiselt elama, vabastatakse sunduslikust teenistusest rahuajal, juhul kui nende teenistus ei ole tingitud eritingimustest; mobilisatsiooni korral aga peavad nad ilmuma kodumaale. Mõlemi nende tingimuse mitte-täitjad loetakse väejooksikuteks. Oma isikliste asjade õiendamiseks on lubatud neil isikutel tulla kodumaale teenistusaastate kestel kokku kuni kolmeks kuuks. Kes ei lahenda kolme kuu jooksul isiklike asju või jäävad alaliselt kodumaale elama, on kohustatud teenima järgmiselt:

1. kes tulevad tagasi enne 27. eluaastat, need teenivad seaduses kindlaks määratud aja;
2. kes tulevad 27—32 a. kestel, need teenivad 9 kuud, kui nad ei vabane perekondlisest seisust olenevalt;
3. kes tulevad pärast 32 aastat, need ei teeni tegelikus väes, vaid arvatakse reservi.

Kõik kodanikud, kes pole lahendanud oma sõjaväeteenistuslist vahetorda, kui nad astuvad vabatahtlikult või ilma valitsuse loata võõra riigi sõjaväelike teenistusse, kaotavad kodakondsuse. Kodanikele, kes on saanud 18. aastat vanaks, väljamaale minemiseks ei anta välispassi seni, kuni nad pole lahendanud oma sõjaväeteenistust vahetorda.

21 aastat vanaks saanud kodanikke võidakse riigi- ja omavalitsuse teenistusse, vaimulikkudeks ja kooliõpetajateks palgata ja nad võivad luba saada ettevõtete avamiseks ainult siis, kui nad on lahendanud oma sõjaväelised kohustused. Ametisse määramisel nad peavad esitama sõjaväeteenistuse tunnistuse või kviiitungi sõjamaksu maksmise kohta.

Sunduslikku teenistuse aega lühendatakse järgmistel juhtudel:

1) 9 kuud teenivad:

a) Kesk- või kõrgema õppeasutise lõpetanud ja kes tegeliku teenistuse kestel valmistuvad ette reservohvitseriks või reserv-sõjaväe ametnikuks. Ülikooli usuteaduskonna üliõpilased ja selle lõpetajad teenivad 6 kuud haigemaja teenijatena; kui nad aga 4 aasta jooksul vaimulikkudena teenistusse ei astu, siis teenivad nad puudujäänud aja arvel veel 14 kuud (kokku 20 kuud 18 kuu asemel).

b) Perekonnilistel põhjustel.

c) Ilma perekonnata talu ja ettevõtete omanikud.

d) Perekonna liikmed, kus üks või rohkem liikmeid on langenud sõjas või rahuaegse teenistuse ajal; see on maksev 1912.—1920. a. sõdade kohta kuni 1938. aastani.

e) Mitmesugustel majanduslike kudedel põhjustel.

2) 12 kuud teenivad need, kes enne teenistust omandanud lenduri või avio-mehaaniku kutsed.

Teenistusest vabastatakse täielikult:

a) Täielikult kõlbmatud.

b) Ajutiselt kõlbmatud, kes kuni 25. eluaastani ei parane.

c) Kes kuni 25. eluaastani on ainukes- teks töövõimetute perekondade tootjateks ja kes elavad oma põllu- majandusest või isiklikust tööst, makstes 120 dinari või vähem otse- koheseid makse maa, ettevõtte, majade jne. pealt.

Ajapikendust antakse teenistusesse astumisel:

a) Kesk- ja kõrgema kooli õpilastele ja laevasõidu praktilikal olevatele, kui nad selleks palvekirja esitavad, kuni 27. eluaastani.

b) Kui perekonnast juba üks liige teenib — siis järgmisele ainukesele töövõimelisele — kuni eelmise vabanemiseni.

c) Kui üks perekond peab saatma teenistusse üks või rohkem nekrutit korraga, siis pooltele nendest, kuni eelmiste teenistuse lõpetamiseni.

d) Kohtu karistust kandev kuni karistuse lõpuni ja kodaniku õiguste tagasi saamiseni, kui see sünnib enne 27. eluaastat.

e) Välismaal elavatele — Euroopas kuni 23 a. ja mujal 27 a. lõpuni.

Välismaal Euroopas elavad kutsealused ilmuvad komisjoni kuni riigi piirini omal kulul, kuna väljaspool Euroopat õigel ajal teenistusse ilmujate sõidukulud tasub riik.

Puhkust antakse ajateenijatele 15—30 päeva; erakorraline puhkus võib kauem kesta.

V.

Sõjamaks (vojnica) on rahaline kohustus riigi meeskodanikkudele, kes isiklikult ei kannu sõjaväeteenistuse kohustust, mis meile sõjaväeteenistuse seadusega on nähtud ette.

Sõjamaksu maksavad:

1. Teenistuseks ajutiselt või jäädavalt kõlbmatud.

2. Nende isikute perekonnad, varandused, ettevõtted ja sissetulekud, kes hoiavad sõjaväeteenistusest kõrvale.

3. Nende isikute perekonnad, varandused, ettevõtted ja sissetulekud, kes kohtuliku karistuse või kodanlike teenistuse ametalaliste eesõiguste põhjal on isiklikult sõjaväeteenistusest vabastatud.

Sõjamaksu määraks on:

1. Teenistuseks kõlbmatutele 50% nende aastastest otsekohestest maksudest.

2. Teenistusest kõrvale hoidjatele ja teenistusest vabastatutele 100% nende aastastest otsekohestest maksudest.

3. Isikud, kelle kohta on kindlaks tehtud, et nemad ise on ennast vigas-

tanud, maksavad sõjamaksu 50 kuni 100 protsenti.

Sõjamaksu alla kuuluvad loetletud kodanikud 20—50 eluaastani.

Sõjamaksust vabastatakse:

1. Isikud, kes saavad toetusi sõjas saadud vigastuste järeltulijatel.
2. Isikud, kes neist enestest olenemata on muutunud teenistuseks kõlbmatuteks.

3. Isikud, kes on vaimuhaiged, pimedad, kurdid ja sündinud vigased ja kui nemad maksavad 120 dinarit ja vähem otsekoohesid makse.

Sõjamaks nõutakse sisse üheskoos otsekooheste maksudega ja makstakse sõjaväe voori remondi fondi.

Perekonna pead ja vanemad on vastutavad perekonna liikmete sõjamaksude tasumise eest. —sk.

Arvepidamise lihtsustamisest Prantsuse sõjaväes.

Prantsuse sõjaministri käsukirjaga 30. I 30. *) loodi Sõjaministeeriumis komisjon, mille ülesandeks on leida ja esitada uuendusi (reforme), mis võiksid teha paremaks ja lihtsustada arvepidamist ja arvepidamise organisme sõjaministeeriumis.

Komisjon jaguneb kolmeks alamkomisjoniks. Alamkomisjonide ettepanekud harutatakse läbi täiskomisjonis.

Esimese alamkomisjoni ülesandeks on uurida uuendusi, mis tuleks teha rahanduse ja raha-arvepidamise alal.

Teise alamkomisjoni ülesandeks on uurida uuendusi, mis tuleks teha materjalide arvestamise alal ja nende asutiste organisatsioonis, kelle ülesandeks on materjalide valitsemine.

Kolmanda alamkomisjoni ülesandeks on uurida uuendusi, mis tuleks teha väeosade arvepidamises (-raamatupidamises).

Iga alamkomisjon koosneb 8—12 liikmest.

Komisjoni kestvus ei ole käsukirjas kindlaks määratud, vaid sedamööda, kuidas komisjon omas töös edasi jõuab, peab ta esitama väljatöötatud kavad maksvate korralduste teksti asendamiseks.

Sarnase „lihtsustamise“ komisjoni loomine on tingitud sõjaväe administratsiooni ja arvepidamise keerulikkusest, mis ajalooliselt sarnasteks on arenenud. Näiteks, „väeosade raamatupidamist“ **) reglementeerivad seadlused ja korraldused, mille lihtsustamise kavad peab välja töötama kolmas alamkomisjon, võtavad oma alla „Bulletin Officiel“ meetodilises väljaandes tervelt 13 köidet 2850 leheküljega ja „üldi-

ne raamatupidamine“ *) — 6 köidet 1740 leheküljega.

Pariisi Kõrgemas Intendantuuri koolis tarvitata õpperaamat, mis püüab anda lühikese ülevaate ja selgituse „Väeosade administratsioonist ja arvepidamisest“ sisaldab eneses üle 400 lehekülje tihedat trükki.

„Paberiuputuse“ üle arvepidamise alal tõstetakse tihti nurinat, kutsutakse üles kõiki asjaosalisi võitlema selle vastu. Soovitatakse praegu maksev ühekordne raamatupidamine asendada kahekordse raamatupidamisega, mille paremust tõendab juba see, et ta on võetud tarvitusele peaaegu kõigis suuremates kaubanduslikkudes ja tööstuslikkudes ettevõtetes.

Võrreldes Prantsusmaaga oleme meie õnnelikumas seisukorras. Paberiuputus meil ei näi olevat nii suur kui seal. Kuid, kui me lihtsust vääriliselt ei hinda, siis võime jõuda sama seisukorrani.

Arvepidamise kord, kõiksugused aruanded, kokkuvõtted ja ettekanded põhjenevad seadustel ja seadlustel. Oleks soovitatav, et juba iga korralduse kava väljatöötamisel saaks erilise hoolega järele kaalutud võimalusi selle paberihulga vähendamiseks, mis uus korraldus välja kutsub. Maksva korralduse muutmine on palju raskem. **)

Seadluste kavade arvustuselt „Sõduris“ võib oodata häid tagajärgi. Arvustus aitab hoida ära seda, et mitte lõpuni väljavaieldud kavad ei omandaks seaduslikku jõudu. „Sõduri“ veerud täidavad siis parlamendi aset.

*) Comptabilité générale et marchis.

**) Kui näiteks ühendada meie kaitseväeteenistuse seaduses ettenähtud I järgu maakaitseväge I järgu reservväega, siis jääks ära märkuste tegemine umbes 10.000 isiku- ja kaitseväeteenistuse tunnistuse igal aastal ning tagavaraväelaste arvestamine lihtsustuks.

*) Bulletin Officiel nr. 7 17. II 30. partie semi-permanente, lhk. 152.

**) Administratsion et comptabilité des corps de troupe.

Ka arvepidamises on maksivad ratsionaliseerimise põhimõtted, mis paljudel juhtudel tähendab lihtsustamist. Igat uuen dust arvepidamise süsteemis, mis võimal

dab saavutada sama tagajärge väiksema jõupingutusega ja ajakuluga, tuleb lugeda eduks, progressiks. Lihtsustamine on üht lasi ka samm edule. **H. V.**

Allveelaeva efektiivsusest Maailmasõja kogemustel.

Allveelaeva tähtsusest rannakaitses.

K. Anton.

„Sõduris“ nr. 7/8 kirjutab K. Abel: „kuna meie ei kavatsen aktiiv poliitikat ajada, ega kallaletungisõda pidada, ei ole meil mõtet laevastikku soetada“. Mõis tud hüvedest, mida annab riigile laevastik ranna kaitsel, on liiga elementaarsed. Sellel siin pikemalt peatuda või vastu vaielda autori ülaltoodud omapärasele arvamisele on vist üleliigne. Edasi kirjutab ta: „Jutlandi lahingu päevil ainult ühel allveelaeval „U 46“ on korda läinud atakeerida vigastatud inglise lahinglaeva „Marlborough“i“, kuid torpede läinud märgist mööda. Järelikult ka Maailmasõja kogemused ei põhjusta sugugi allveelaevade ülistamist, ega anna alust meie randa usaldada allveelaevade kaitsele.“ Ei saa kuidagi nõus olla autori sellise järeldusega. Õigus, „U-46“ torpedeeris „Marlborough“i ja torpede ei

tabanud märki, aga, oletades, et autoril see mitte teadmata, ei taha ta nähtavasti arvestada olukorraga, milles torpede tulistamine sündis allveelaevalt, ja nimelt: et „Marlborough“ oli sellel kodureisul eskorteeritud kaheksast destroyerist, et tulistamise moment õnnelikult ühte langes „Marlborough“i kursimuutmise ja et laskekaugus ületas 3500 meetrit ning meri oli tormine. Sarnastel rasketel tingimustel on tõesti üli raske torpeedoga tabada märki. Üksik, ebaõnnestanud lask aga ei vähenda meil sugugi allveelaeva tähtsust üldse ja tema tähtsust Maailmasõjas eriti. Et tõelikkude ja selget pilti omada allveelaevade tegevusest Maailmasõjas, toome siin Inglismaa kaotused sõjas 1914.—1918: („Ships lost in the war“ Jane 1919. a.).

Laevatüüp	Veepealsete laevade		Rannapatareide		Allveelaevade poolt	Lennukite poolt	Miinidest	Hukkunud tormis, kaljudel, seesmis. plahvatuses jne.	Kokkupõrgetest	Teadmata põhjustel kadunud
	Kahurtulest	Torpede tulet	Kahurtulest	Torpede tulet						
1. Lahinglaevad	—	1	—	2	5	—	3	2	—	—
2. Lahingristlejad	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Soomusristlejad	4	—	—	—	6	—	1	4	—	—
4. Ristlejad	1	—	—	—	3	—	3	7	—	—
5. Monitorid	2	—	3	—	1	—	1	1	—	—
6. Destroyerid	7	4	1	—	16	—	19	15	19	—
7. Allveelaevad	3	4	1	—	5	2	8	16	5	15
8. Kahurlaevad	—	—	1	—	5	—	9	7	—	4
9. Lennukite laevad	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—
10. Miinipanijad	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—
11. Traalerid	—	—	—	—	2	—	21	3	—	—
12. Vahilaevad	—	1	—	—	11	—	7	1	—	—
13. Abiristlejad	1	1	—	—	23	—	2	5	—	—
14. Abilaevad	—	—	—	—	4	—	2	52	—	—
15. Allveelaevade lõksud	—	—	—	—	15	—	—	1	—	12
16. Kaubalaevad	Täpsad andmed puuduvad		puuduvad		4873	Täpsad andmed puuduvad				

Kokkuvõetult on allveelaevad hävitanud 4970 laeva, lennukid aga 2.

Ülaltoodud tabelist näeme, et allveelaeval, kui sõjalaeval oli tõesti suur tähtsus ja mitmekülgne väärtus. Kui uurida olukordi, — kuidas ja millal see veelaev Taavet tuli peaaegu alati võitjaks veepealse Gooliati üle, siis selgub, et allveelaev oli relv, mis Maailmasõjas enam kui hiilgavalt täitis oma ülesande nii pealetungil kui ka kaitsel.

Õigus on, et allveelaeva edukas hävitustöö leidis aset peamiselt kaubalaevastiku vastu, kuid põhimõte: „eesmärk õigustab abinõud“ jääb maksvaks ikka sõjas, kus kõik abinõud head on vaenlase võitmiseks. Ja allveelaevade blokaad kaubalaevastiku vastu põlvunud tingitud sugugi sellest, nagu oleksid allveelaevad võitluseks veepealsete sõjalaevadega kõlbmatud, vaid see blokaad oli vastuks näjablokaadile, mida välja kuulutasid liitlased. Maailmasõjas oli moment (juulis 1917), kus just allveelaevad võisid otsustada kelle poole kaldub võit. Ainult liitlaste äärmine jõupingutus, suurejooneline organisatsioon ja kõikide võimalikkude laevade mobiliseerimine allveelaevade blokaadi vastu, ühelt poolt, ja Saksa mereväe ülemjuhatause strateegilised-politilised vead teiselt poolt, tõid liitlastele võidu. Pealegi jääb Maailmasõjas aktiivselt hävitatud sõjalaevadest ikkagi ka lõviosa allveelaevade arvele, sest allveelaevad hävitasid tervelt 70% kõigist aktiivselt hävitatud sõjalaevadest.

Omaval ajal võisime lugeda „Sõdur“ veergudel (1927. a. nr. 16/17 „Allveelaevad“. A. Kahu): „...Kokkuvõttes kõigi asjatundjate arvamisega ja Maailmasõja kogemusi peab tunnustama, et allveelaeva ülesanded seisavad siiski rohkem kaitses, kui pealetungis. Inglise admiraliteedi esimese lordi Mr. Goschen'i sõnad: „Allveelaev on vaesema ja nõrgema relv.“ On praegugi maksvad. Sellepärast soovitavadi mitmed autoriteetid allveelaevu just vähematele riikidele. Nii ütles näiteks kuulus allveelaevade konstruktor Lebeuf juba 1907. a. laevaehitajate konverentsil: kuna allveelaev on suurtele riikidele vastuvaidlemata väärtusega, siis on ta väikestele riikidele otse hädatarvilik.“

Moodne allveelaev, kuigi kaugel veel viimistlusest, võistleb kõige kasulikumal määral veepealse laevaga tegevusraadiuse, relvastuse ja kiiruse kombineeritud omadustega. Marley F. Hay, maailma tunnustatuim allveelaevade ehitaja

ja autoriteet, kirjutas alles hiljuti (U. S. Naval Institute Proceeding, July 1929. a.): „relvastuse, tegevusraadiuse ja mereomaduste suhtes on moodne allveelaev juba kaugelt ületanud samamoodulise destroyeri.“

Muidugi pole meil tarvis niisuguseid allveelaevu, mida soovitab „Sõdur“ E. Miido artiklis: „Mõtteid meie rannakaitsese korraldamisest.“ — 8 kuni 9 sõlme kiirusega ja 6 torpeedoga á 80 kg, lõhkeainet, kuna ometi viimseid torpeedotüüpe sisaldab seda 300 kg!

Allveelaev oma efektiivsusega ületab kaugelt iga teise laevatüübi mereoperatsioonide muutlikkuse seisukohast. Misugust teist laevatüüpi võib kasutada nii edukalt miriaadi, luure ja vahiteenistuse kohusteks, kaubateede ja merebaaside kaitses, atakideks vaenlase nii üksikute lahinglaevade kui ka koondlaevastikkude ja eskortide vastu, sadamate, kitsuste ja sõiduvede forseerimiseks, informatsiooni ja ettekannete edasiandmisteks ja valveks kommunikatsiooni liinidel? Kõik need (ja paljud teised) kohustused on allveelaeva Maailmasõjas täitnud hiilgavalt kuna ometi tema arenemisaste oli siis veel lapsekingades. Et allveelaeva efektiivsusest saada õiget ettekujutust, on tarvis ainult vähe meelde tuletada mereajalugu. Maailmasõjas oli tarvis enam kui 4000 relvastatud veepealset laeva, et sisendada ja valvata kõik aeg suurimat meresõja miinivälja (üle 150.000 miini), 15.000 suurtükki oli tarvitatud kaubalaevade relvastamiseks — ja seda kõik ainult selleks, et piirata 100 kuni 150 Saksa allveelaeva aktiivsust, milliseid välja saadeti ainsatest baasidest — Saksamaa ja Flandria randadelt. Siin olgu tuletatud meelde, et kolm tundi peale sõja väljakuulutamist Inglismaa ja Saksamaa vahel olid esimesed allveelaevad juba luurel Helgolandis juures. Briti allveelaevad tungisid läbi Dardanelli kindlustest — kaitses, mis võimsamate veepealsetele laevadele olid ligipääsematud ja opereerisid vabalt Marmarameres.

Domville Fife raamatus: „Allveelaevad ja merejõud“ ütleb 20. aug. 1914. a. operatsiooni kohta Helgolandis: „ristlajate operatsioonil Helgolandis juures, oli nõrgem Saksa laevastik kaetud mõningastest allveelaevadest. Silmapilgul, mil tugevad lahing- ja kergeristlajad juubeldasid vaenlase üle ja kavatsesid täielikuks võiduks alata tagaajamist, olid just mõ-

ningad Saksa allveelaevad need, mis tugeva pealetungiga andsid põhjuse admiral Beatty'le käskida katkestada operatsiooni jätkamist suure riisiko tõttu, millele ta oleks pannud oma suured laevad rünnaku ebaedu puhul."

Need näited pole üksikud. Dogger Bank'il ja paljudel teistel juhtudel oli just allveelaev see, kes päästis veepealset laeva täielikust hävinemisest. Koguni Jutlandi lahingus pidasid admiralid Jellicoe ja Beatty selgelt meeles ohtu vastase allveelaevade olemasolult.

Kõige paremaks kaitseks allveelaevade vastu on leitud ja tunnustatud allveelaevad ise. Admiral Sims oma raamatus „The Victory of sea“ rõhutab, et liitlaste allveelaevad protsentuaalselt hävitasid kolm korda nii palju sakslaste allveelaevu, kui nende destroyereid ja kakskümmend korda enam, kui abipatrull-laevastik.

Nii siis võime öelda, et allveelaev on edukalt läbi teinud igasugused katsetamised, ta on oma väärtust näidanud mitte mõnes ühes, vaid paljudes mereoperatsioonides. On sellepärast silmnähtav, et mittetunnustada niisuguse laevatüübi hüvesid meie laevastiku jaoks, oleks vähemalt tõeline ettevaatamatus.

Ja kui kümnekond aastaid tagasi võisid allveelaevad täita ja läbiviia nii hästi oma ülesandeid, kui palju enam võiksid nad korda saata tänapäeval ja missugust tehniliselt viimistletud jõudu omavad nad homme? Ei ole sellepärast võimaluste

piiride taga asjaolu, et lähemal ajal võidakse ehitada allveelaeva, mis võimas tegutsema sama edukalt ja tagajärjekalt, kui terve division destroyereid oma kahturitega. Niisugusel allveelaeval pole tarvis sukelduda, et otsida kaitset kergelt ristlejalt: tema kahurtuli oleks küllaldane. Kombineerides ta tugevat relvastust tema konstruktsiooni isesuguste hüvedega omame tõesti väärtusliku relva. Niisugused tüübid on ammu ületanud võimaluste või koguni oletuste piiri.

Meie, kui riik muidugi, ei taha katsuda ette jõuda või ületada mõnda teist riiki oma laevastiku ülesehitamisega. Ka ei taha meie pingutada oma ressursse viimseni võimsa merejõu ehitamiseks ja varustamiseks. Vastupidiselt, — rahuldume laevastikuga, mis on vaevalt hädatarvilik ja rahuldab meie kaitsetarveid. Majandusliselt nõrk riik ei saa luua seda mida võib teha tugev riik, kuid see ei tähenda veel, et ta peab alistuma vastupanu katseta. Abiks „vaesele“ võib ja peab tulema teadus ja tehnika. Hea allveelaev on muidugi kallis, kuid riigi olemasolu on kõige kallim... Seepärast tulebki põhjalikult valgustada ja kaaluda igat sammu, mis astutakse meie relvade otsingul riigikaitseks.

Julgen väita, et allveelaeva tüüp on meie laevastikus hädatarvilik. Kuid tenda nõudes ei taha sugugi alahinnata lennuväe tähtsust: Ohukaitse ja laevastik täiendavad teineteist ja peavad sammuma käsi-käes.

Eesti-Vene rahulepingu võrdlus teiste Balti riikide rahulepingutega.*)

V. TILL.

Sissejuhatus.

Riikidevahelised sõjad lõpevad kahel viisil: vormalsetul ja vormalisel teel.

*) Kokkuvõtte ettekandest Kõrgemas Sõjakoolis rahvusvahelise õiguse alal 28. aprillil 1930. a.: „Eesti-Vene rahulepingu kujunemine, analüüs ja võrdlus teiste Balti riikide rahulepingutega“.

Vormalsetul teel lõpeb sõda sellega, et sõdivad pooled lõpetavad sõjalisetegevuse, või üks riik heidab teise oma alla.

Sellisel teel lõppes sõda näit. Preisi ja Lichtensteini vahel aastal 1866. ja Inglise-Buuri sõda 1902. a., mil viimane vallutatuna inglaste poolt, lakkas olemast ise-

seisva riigina ja ühes sellega ka rahvusvahelise õiguse subjektina.

Vormaausel teel lõpeb sõda rahulepingu sõlmimise ja ratifitseerimisega sõdivate poolte valitsuste vahel.

Sageli sõlmitakse enne rahulepingut eelrahu või preliminäär-rahuleping.

Nii sõlmiti näit. Versailles'i preliminäärleping Saksa ja Prantsuse vahel 1871. a. 21. veeb., millele järgnes Frankfurti rahuleping 10. mail samal aastal, samuti sõlmiti ka Kreeka ja Türgi vahel eelrahuleping 18. sept. 1897. a., millele järgnes rahuleping 14. detsembril.

Eelrahulepingu tähtsus seisab selles, et ta on aluseks järgnevale rahulepingu sõlmimisele. Rahulepingutes määratakse harilikult kindlaks riikide piirid, sõjakulude tasumine, sõjavangide väljaandmine, amnestia, mitmesugused majanduslikud ja poliitilised tingimused, mis riikide vahel tulevaste suhete alusteks saavad.

Ka Eesti-Vene vaheline ehk Vabadussõda lõppes sel teel, et alul sõlmiti vahe-rahuleping 31. dets. 1919. a., millele hiljem järgnes Tartu rahuleping 2. veebruaril 1920. a.

Võrdlus.

Et Eesti-Vene rahuleping on küllal-dast käsitlust leidnud, ei peata selle kujunemise ja analüüsi juures, vaid toon ette mõned lahkuminevad jooned Soome, Läti, Leedu ja Poola rahulepingutest Venega.

Võrreldes Eesti-Vene rahulepingut Soome-Vene rahulepinguga, mis sõlmiti Tartus, 14. okt. 1920. a., võib öelda, et ta üldjoontes sarnaneb Eesti-Vene rahulepingule, väljaarvatud mõned üksikud artiklid, mis Karjala ja puht Soome-Vene vahelisi küsimusi käsitavad.

Läti-Vene rahuleping sõlmiti Riias 11. aug. 1920. a. Selles rahulepingus on üksikasjalisemalt üles loetud dokumendid, varandused ja väärtused, mis Lätist pärast 1. aug. 1914. a. Venesse evakueeriti, ja rahulepingu järele Lätile tagasiandmisele kuuluvad. Nende varanduste ja väärtuste arvel kohustub Vene Lätile maksma avansina kahe kuu jooksul pärast rahulepingu ratifitseerimist 4 milj. kuldrubla.

Võiks veel Läti-Vene rahulepingu VI-dat artiklilt mainida, mis oma sisult laiaulatusliku ilmega on.

Pooled leiavad tarvilikuks õiglase Maailmasõja-kahjude tasumise kohustuse jaotuse maailma riikide vahel, laastatud riikidele ja neile, kelle territooriumil hargnesid sõjalised tegevused. Mõlemad lepinguosalisel riigid kohustuvad saavutada kõikide riikide nõusolekut eesmärgiga luua ülemaailmlist rahvusvahelist fondi, millest ammutatakse summasid sõjakahjude tasumiseks. Rippumatult sellest rahvusvahelisest fondist loevad pooled tarvilikuks jõudumööda kaasa aidata üks-teisele nii ka kõikidele iseseisvatele vabariikidele, mis endisel Vene keisririigi territooriumil tekkinud, oma abinõudest Maailmasõja kahjusid katta.

Kui suured selle artikli positiivsed tulemused on jääb küsitavaks.

Leedu-Vene rahuleping sõlmiti ja kirjutati alla Moskvast, 12. juulil 1920. a.

Siin võiks märkida vaid artikkel XVI, kus toonitatakse, et mõlemad pooled ei ole tegelikult kunagi sõjajalal seisnud, vaid Leedu on olnud sõjategevuseraiooniiks Maailmasõja kestel.

Et Leedu on kõige rohkem Maailmasõjas kannatanud (art. 12), siis Venemaa arvestates seda, maksab sõjakahjude katmiseks, pärast rahulepingu ratifitseerimist, Leedule 3 milj. kuldrubla 1½ kuu jooksul.

Poola-Nõukogude Vene ja Ukraina rahuleping sõlmiti Riias, 18. märts. 1921.

Rahulepingu sisu on laiendatud auto-maatselt ka Valge-Vene Nõukogude vabariigi peale. Nii Poola kui ka Leedu rahulepingutes jäetakse Poola-Leedu piiriküsimus Vene poolt lahtiseks — Poola-Leedu omavaheliseks asjaks.

Dokumentide ja varanduste reevakueerimist Venest Poolasse käsitatakse üksikasjalisemalt, kui eelmistes rahulepingutes.

Venemaa kohustub dokumente ja arhiive tagasi andma, mis 1. jaan. 1771. a. kuni 9. jaan. 1918. a. venelaste poolt Poolast ära on viidud. Et Poola vabariigi maad omendise Vene riigi majandusliku elu aktiivsest arendamisest osa võtnud, siis kohustuvad Vene ja Ukraina maksma Poolale 30 miljonit kuldrubla, ühe aasta jooksul peale rahulepingu ratifitseerimist.

Ka majanduslikud küsimused on Poola-Vene rahulepingus üksikasjalikku käsitlust leidnud.

Üldiselt on Eesti-Vene rahuleping teistele Balti riikidele rahu sõlmimisel Vene-

ga, olnud teerajajaks ja aluseks. Selle tõttu ei tule Soome, Läti, Leedu ja Poola rahulepingutes ka põhimõttelikke lahku-minekuid ja iseäraldusi Eesti-Vene rahu-lepinguga võrreldes ette.

Kõik mainitud lepingud on vormiliselt sisuliselt ja ulatusliselt üksteisele läheda-sed.

Lõpusõna.

Vabadussõja kestel tuli eestlastel võidelda mitmel rindel: Narva, Pihkva ja Riia all, kuid üheski sõjas ei võidelda ainult relvadega, vaid paralleelselt ka diplomaatilisel, poliitilisel ja majanduslikul teel. Praegusaja sõjast võtab kogu rahvas osa. Ühelgi sõjal ei ole edu, kui teda ei saada osav diplomaatia, ajakohane poliitika ja soodus avalik arvamine.

Diplomaatiline võitlus ei ole nii efektne, nii silmatorkav suuremale hulgale, kui võitlus relvadega, mis kajastub üle kogu maa. Vaatamata sellele, ei saa öelda, et pinevus diplomaatilisel lahinguväljal väiksem oleks.

Meie teame, et halb diplomaatia, eba-määrane poliitika toob kaasa suuri ja asjatuid kaotusi.

Diplomaatiline võitlus ja võitlus relvadega on seega üksteisega lahutamatu seotud. Nii ühes kui ka teises on tarvis olukorra-kohaselt ja intensiivselt teotse-da, et edu saavutada, mis võiduni ja rahu-ni viib.

Kõiki neid nõudeid täites tuli Eestil, kui noorel riigil, Vabadussõja kestel ras- ket rada läia, et rahuni välja jõuda.

Eesti-Vene rahuleping, mis saabus ki-bedais võitluses vastase üleolevate jõudu-dega ja ebastabiilses üldpoliitilises olu-korras, oli eskujuks rahu sõlmimisel Balti riikidele ja ka liitlastele teatava poliitilise seisukoha võtmiseks. See julge samm mitte ainult ei tõstnud Eesti riigi prestiiži Euroopa riikide keskel, vaid ka üldine avalik arvamine muutus Eesti kasuks; ai-nult Vene valgeid, kes tol perioodil nii poliitilisel kui ka diplomaatilisel alal suuri-mat saamatust, tagurlust ja oskamatust ülesnäitasid, mille tagajärjeks oli nende kokkuvarisemine, ei rahuldanud Eesti riigi poliitika.

Tänu meie energilistele riigi- ja poli-tika juhtidele ja tublile kaitsevääle, jõud-sime välja Tartu rahuni, mis Eesti iseseis-vuse kindlustas ja ülesehitavad tööd riigi korraldamise alal kuni käesoleva ajani võimaldab.

Allikad: 1) Mälestused iseseisvuse võitluspäe-vilt — Tartu rahu. Prof. A. Piip.

2) Rahvusvahelise õiguse süsteem. Prof. A. Piip.

3) Välisministeeriumi arhiivi andmed — Ra-hvusvahelised lepingud, Rahvasteliidu väljaand-ded — raamatud II, III ja VI-es.

4) Eesti lepingud välisriikidega.

5) Rahvusvaheline õigus. F. List.

6) Vabadussõja poliitiline ajalugu. E. Laamann.

Mõnda raadiofitseerimisest.

Moskva garnisoni raadiofitseerimine ja mõtteid raadiokorraldamisest meil.

Käesoleva aasta veebruarikuus ilmunud Nõu-kogude Vene raadioajakirja „Raadio vsem“ nr. 4 suurem osa on pühendatud punaväe 12. aasta-päevale, kus on toodud terve rida kirjutusi, mis valgustavad punaväe raadiofitseerimise küsimust, ära näidates kui kaugele on selles tähtsas üles-andes jõutud ja millele tuleks edaspidi rõhku panna, et eesmärgile jõuda. Punaväe raadio-fitseerimist peetakse tähtsaimaks aluseks Liidu üldise raadiofitseerimise plaani teostamisel. Laia-ulatusiseks raadio propageerimise otstarbeks oli korraldatud 2-päevane üleliiduline raadiopüha, mille tähtsaimaks ülesandeks seati uute sidemete loomine ja vanade kõvendamine era-raadioseltsi, või n. n. „Raadiosõprade seltsi“ ja punaväe vahel, soovitades asutada raadiosõprade seltsi pu-naväe osakonna ning uusi raadioringe punaväe

osades. Raadioringide asutajatena väeosades soovitakse näha kõige pealt punaväe juhtivaid jõude, kelle ülesandeks oleks kaasa aidata ringi tegevuse jõudsale arenemisele ning tegevusest osavõtjate arvu tõstmisele.

Punaväe raadiofitseerimisega tehti algust juba 5 aasta eest, mil hakati punaväe klubidesse seadma esimesi raadiovastuvõtte aparate val-juhääldajatega kollektiivseks kuulamiseks. Asi hakkas arenema võrdlemisi jõudsasti ning käes-oleval ajal suurem osa väeosadest on soetanud omale raadiokuulamise seaded ja paljud isegi terved translatsioonõlmed ning omad raadio-jaamad. Suur hulk sarnaseid translatsioonõlmi omavad mitmed sajad abonendid või kuulamise punktid.

Kõige laiemalt sarnaseid raadiosõlmi kasuta-

takse igasuguste kihutuskõnede levitamiseks, mitmesuguste kultuuriselgitustöö- ja meelelahutus-sisuliste ettekannete üleandmiseks. Mõned väeosad on hakanud raadiosõlmi kasutama häire väljakuulutamiseks korrapidajatele ja tunni-meestele mitmesuguste meeldetuletuste korralduste ning märkuste tegemiseks ja mitmesuguste teadete edasiandmiseks.

Kõige suurem tähelepanu on juhitud muidugi tähtsamate punaväe keskkohaate raadiofitseerimisele.

Moskva garnisoni raadiovõrgu ümberkorraldamine oli ammu üheks tähtsamaks ülesandeks, sest endine niinimetatud harilik valjuhääldajate süsteem ei vastanud kaugeltki neile nõuetele, millega alul arvestati. Kujunes harilikuks nähtuseks, et kasarmusse või klubisse seatud valjuhääldaja töötas mõne aja ja siis vaikus jäädavalt, kohapeal väeosades puudusid kvalifitseeritud jõud, kes oleks osanud aparatuuridega vastavalt ümber käia.

Ümberradiofitseerimine otsustati teostada uue ajakohase garnisoni üldise keskraadiosõlme asutamiseks. C. D. K. A. (centralnoi dom krasnoi armii), kui Moskva garnisoni kultuuriline keskkoha, 1929. a. jaanuaris asus vastava raadiofitseerimise projekti kokkuseadmisele ning abinõude leidmisele selle läbiviimiseks. Uute õhuliinide ehitamine keskraadiosõlme ja väeosade vahel oli seotud suurte kuludega, ning sellepärast otsustati kasutada tähendatud ühendusteks vabu telefoniliine.

Uus garnisoni keskraadiosõlm asub C. D. K. A. juures eraldi hoones ja koosneb: aparatuuride ruumist, kus on üles seatud lühilaine vastuvõtja ja kõvendajad, stuudiost, mis on korraldatud vastavalt tehnikaga nõuetele — põrandapinnaga 40 ruutmeetrit, lühilaine saatejaamast, akkumulaatorite laadimise ruumist vastavate seadetega, laboratooriumist ja töökojast. Lühilaine vastuvõtjaks on aparaat tüüp O-V-2. Kõvendusseade koosneb kahest iseseisvast kõvendajast (UM-2) ja kõvendajast UP-3 samatüübilise eelkõvendajaga. Üks kõvendajaist on väeosade kohalikkude raadiosõlmede teenimiseks, teine CDKA pargi ja liivväljale antavate ettekannete kõvendamiseks, kuhu on üles seatud üldse 10—15 valjuhääldajat. Eelkõvendajat kasutatakse CDKA saalides peetavate kõnede ja ettekannete kõvendamiseks. Kõvendajais kasutatakse UT-15 ja GT-5 lampe anoodi pingega 320 volti, tarvitades võrkanoodi- ja kütepingega 4,1 kuni 4,3 volti akkumulaatoritest, mahtvusega 100 ampertundi. Lühilaine jaama moodustab kahe B-500-lambilise lühilaine telegraafi-saatejaam laine piirkonnaga 20—80 meetrit, praegu töötab lainel 44,3 m. Lampide küte on ajutiselt vahelduva vooluga, mille tõttu jaama töö on segatud isesuguse undamisega, mis tunduvalt raskendab vastuvõttu. Saate- ja vastuvõttejaamad töötavad kumbki omal antennil. Antennide pikkus on 33 m ja nad on kinnitatud ühe masti külge 22 m kõrgusel, kust langevad alla 45° nurga all.

Keskraadiosõlm on ühendatud väeosade kohalikkude raadiosõlmedega juhtmete abil. Kohalikud raadiosõlmed kujutavad endast punkti kuhu jooksevad kokku kõik väeosad ja selle läheduses asuvad kasarmute abonentide ühendused ning kuhu on üles seatud vastav kõvendaja. Kohalikkudes raadiosõlmedes üles seatud kõvendajad töötavad täielikult võrgu vooluga ja on

varustatud isesuguse releega, mis võimaldab automaatselt kõvendaja tööle rakendamise ning töö katkestamise vahetult keskraadiosõlmest. Sarnase kõvendaja täpne kirjeldus on ilmunud ajakirjas „Radio vsem“ nr. 19 — 1928. a. Kohalikud raadiosõlmed on varustatud veel, peale eelpool tähendatud kõvendaja, vastava seadega ettekannete üleandmiseks — mikrofoniga ja eelkõvendajaga. Nii siis on võimalik eskavade üleandmine kahe suunas, ühelt poolt keskraadiosõlmest väeosadele ja teiselt poolt väeosadest keskraadiosõlmele ja sealt tervele garnisonile. Kõvendajate vajadus kohalikkudes raadiosõlmedest on tingitud esiteks sellest, et harilikkude telefonikaablite kaudu ei ole võimalik küllalt tugevat energiat üle kanda, mis otsekohe suudaks rahuldada kõiki abonente, ja teiseks — et tekitaks suure energia kaotuse liinides. Garnisonile üleantavad eskavad moodustuvad kõige pealt Moskva ringhäälingu eskavade, siis lühilaine aparatuuriga vastuvõetud lühilaine jaamad ettekannetest, omas stuudios korraldatud eskavade ja lõpuks väeosade raadiosõlmest saadud ettekannetest. Eskavade vastuvõtmise Moskva ringhäälingu jaamadest sünnib niisama telefonijuhtmeid mööda. Ringhäälingu jaamadest tulevad juhtmed sisenduvad erilisse jaotustahvlisse, mis võimaldab neid ümber ühendada harilikku telefoni kommutaatorisse, mitmesuguste läbiriikimise pidamiseks, ja teiste sisetulevate juhtmete kommutaatorisse, millesse on koondatud kõik vastuvõtte- ja mikrofoniliinid maja saalidest ning stuudiost. Kõik väljuvad juhtmed on koondatud niisama kommutaatorisse. Ühendused kommutaatorites ja kommutaatorite vahel sünnivad nõrsteplühtega.

Kokkuvõttes peab märkima, et sarnaselt korraldatud translatsioon-süsteemil peavad täiesti olema suured positiivsed omadused, muidugi selle eeldusega, et terve süsteem on varustatud ajakohaste seadete ning aparatuuridega. Süsteemi positiivsetest omadustest tuleks tähendada kõige pealt, et ta kuulaks tervelt teatud asutise või keskjuhatuse valdkonda, nii kui harilik telefoni-võrk garnisonis, kelle ülesanne oleks võrgu tehniline teenimine, järelevalve ja korrashoid. Kohalikud väeosade raadiosõlmed ei vaja mingisugust erilist järelevalvet ei teenimist, sest nad töötavad automaatselt. Kõvendajad võib isegi nii paigutada kasarmutes, et neile ligipääs oleks võimalik ainult vastava asutise asjatundjale, kelle kompetentsi kuuluks aparatuuride tehniline järelevalve ja vajalik remont. Meil on käesoleval ajal paljudeski väeosades omad vastuvõtte-aparaadid olemas, kuid jääb väga küsitavaks, kas need aparatuurid ka kõik oma ülesannet täidavad. Paljudki vist neist vaikivad või töötavad „jaokaupa“. Põhjused siin on mitmesugused — osa aparate on vananenud ning nõrgad konstruktsioonilt, ümberkäimine aparatuuridega vilumatu ning võib olla vahest ka hooletu, üldise huvi puudumine raadio vastu, mis on tingitud omakorda alaväärtuslikust aparatuuride töötamisest. Üheks kõige tähtsamaks omaduseks, kindla korra järele töötaval translatsioon-süsteemil oleks see, et üleandend ei osutuks kunagi juhuslikeks ja võib olla ka soovimatuiks, mis pahasti võib ilmsiks tulla harilikkude aparatuuridega kuulamise juures, kus iga kuulajal on vabad käed ja võib kuulata seda jaama, mis ette juhtub. Viimasesest pahast on vääga raske hoiduda. Ülekanded võivad teostuda täiesti kindla korra järele ja kindlaks määratud ajal. Ararippumata

üksikute abonentide soovidest, ainult teatud translatsioon-süsteemiga.

Peale selle, eeskava on võimalik teha mitmekesiseks, huvitavaks ja kasulikuks sõduri kasvatamises ning arenemises. On võimalik garnisonis peetavate üldtähtsusega loengute või ettekannete üleandmine tervele garnisonile.

Kas ei leiduks ka meil võimalusi ning asjast huvitatud pealinna garnisoni raadioküsimuse korraldamises? Arvan, et võimalused ei puudu ja leiduks ka asjast huvitatud ning korraldajaid. Siin muidugi on põigiti ees jälle see rahaline küsimus. Kuid asja tähtsust arvesse võttes ja igasuguseid võimalusi lähemalt vaadeldes, peaks ka selles küsimuses väljapääsu leidma. Meil garnisonis on olemas oma telefonivõrk, sellest võiks hea tahtmise juures mõned juhtmepaarid mainitud otstarbeks ära kasutada, kui mitte täielikult, siis alul vähemalt väljaspool töötunde,

mil liinid on vähem kõnedega koormatud. Keskraadiosõlme esialgsed korraldamise tööd võiks võtta enda peale Sidepataljon. Väeosadesse ülesseatavad valjuhääldajad ja kõvendajad tarbekorral võiks jääda ka väeosade muretseda. Raadioturul on praegu väga häid aparate ning valjuhääldajaid võrdlemisi odavate hindadega. Nii, näiteks, praegusele valjuhääldajale, mis maksab 30—40 kr., mõne aasta eest vaevalt leidis võistlajaid headuse poolest, hinna peale vaatamata.

Lõpuks, minu ettepanek oleks — Tallinna garnisoni raadiokorralduse küsimus tõsisele kaalumisele võtta ning selle lahendamisel kaasa tommata ka Tallinna kaitsemaleva. Kaitsemaleval on oma kodu, mis võiks kuuluda garnisoni raadiofitseeritud punktide hulka. Maleva kodust avaneks võimalus mõndagi huvitavat pakkuda, millel oleks kindlasti suur tähtsus garnisoni sõdurkonnale ja aitaks kaasa kaitseleidu ning kaitseväe lähenemisele.

—on.

Laskeasjandusest.

Näitlik õppus: teema nr. 4.

Peetud Kv. Ü. Ö. kompaniülemate ja patareülemate ühendatud kursusel 1930. a. kevadel.

„Laskekatsete ja harjutuste, kui juhi ja instruktõri õppuste korraldamine v.-püssidest, k. k. ja 9 mm a. p. „Browningute““. Isikliku laskeosavuse arendamise viise ja norme; meeskonna hindamine. Relvade laskekõlblikkuse (korrasoleku) kindlakstegemine.“

01. 03. 30 kell 0900 — 1300 K. Ü. Ö. laskegalleriides nr. nr. 1, 2 ja 5. Üldjuhataja ja lektor: kol.-ltm. Siir.

Tõõjaotus, organiseerimine ja töökord: (vaata erikava lisa nr. 1).

Näite- ja õppemeeskond: kursuslased (kompüürid ja merekpatariürid).

Eesmärk.

1. Selgitada tegelikkude katsete ja näidete peal, kuidas katsestada ja hinnata meie väeosade kaadri rohkem arenenud laskuri isiklikku laskeoskust rahvusvaheliselt üldtunnustatud normide alusel.

2. Kursuslaste käes tarvitusel olevate sv. vintpüsside ja a. p. „Browningute“ jooksutiheduse ja täpsuse ning kursuslaste isiklike laskevõimete kindlaksmääramine katselaskmisega vastavate järelduste tegemiseks järgnevate laskeõppuste organiseerimisel (relvade kordaseadmine, laskemoona sorteerimine, õpilaskonna jaotus õppegruppidesse vastavalt võimetele ja otstarbekohaste harjutuste organi-

seerimine vigade ning väärnähtuste kõrvaldamiseks.

Kasutada käesolevaid harjutusi juhi- ja instruktõri-õppuse näidetena, et selgitada, kuidas organiseerida ja teostada meie oludes laskeharjutusi, et säästa aega.

Sissejuhatus.

Relvade tuleomaduste ja laskekurite laskevõimete hindamisel ettetulevaid tavalisemaid mõisteid ning oskussõnu.

1. Tulekiirusvõituletempo (tehniline) on laskude arv, mida antud relvaga ühe minuti jooksul võib anda, maha arvatud aeg, mis kulub laadimiseks ja ümberlaadimiseks (magasinide vahetamine) kui ka ettetulevate lasketakistuste kõrvaldamiseks. Tehnilise tulekiiruse mõiste on maksev ainult automaatrelvade kohta, milledega katkestamata automaattuld võib anda.

2. Praktiline võit tegelik tulekiirus — nimetatakse ka lihtsalt tulekiiruseks — keskmine laskude arv, mida antud relvast sihitud laskmisel ühe minuti jooksul võib anda, juure arvatud aeg, mis kulub laadimise ning ümberlaadimise peale.

3. **Laskekiirus** — laskude arv, mis antud relvast ja antud tingimustel tõesti on välja lastud keskmiselt ühe minuti jooksul, arvesse võttes ka aega, mis kulus laadimiseks, ümberlaadimiseks, igasuguste (relvast, laskemoonast või laskurist olenevate) lasketakistuste kõrvaldamiseks ja hoolekandeks (õlitamine, „Madsenil“ rauavahetamine).

Praktikas võrdub suurem laskekiirus tegelikule tulekiirusele sarnase relva juures, millel harva ette tulevad lasketakistused.

4. **Lasketabavus või lihtsalt tabavus** — suhe (märkidesse) tabanud kuulide arvu ja selle märgi (märkide) pihta välja lastud kuulide arvu vahel. Tabavust arvutatakse harilikult märgi pihta välja lastud 100 lasu järele (suhteliselt) tabamussilmade (tabavusprotsent) näol.

5. **Tulehävitavus (mõju)** — tabavusprots. ühes minutis; saadakse tabavusprotsendi jagamisest laskmiseks ärakulutatud minutite arvu peale. Tule hävitavust arvestatakse ka veel v.-püssist üksikute lahingukujude pihta laskmisel tabatud kujude arvuga 1 minut kestnud tulistamisel ja k. k. laskmisel arvuga, mis saadud laskmiseks äratarvitatud sekundite arvu jagamisest tabatud kujude arvu peale.

6. **Relva jooksutihedus** — tabamuste keskmine raadius (R-50) cm-tes (keskm. tabamuspunktist mõõdetud kõi-

kide tabamuste kauguste üldpikkus jagatud tabamuste arvule).

Jooksutiheduse ja keskmise tabamuspunkti asetuse täpsamaks kindlaksmääramiseks on vaja pikemalasulist, soodsail lasketingimustel lastud laskudeseeriat (normaalselt 20 lasku).

Vintpüssi jooksutiheduse rekord oli senini ameeriklaste käes. 1927. a. võitlussaavutus Springfieldi võistlus vintpüssidest, Remingtoni tehase laskemoonaga, Dr. Manni laskepukilt, 300 m peale 66 normaalmärklaua pihta igasse 10 lasku, — oli: kõige suurema lahkjooksuga 10-lasuline grupp paigunes ringis, mille läbimõõt 3,5 tolli (8,75 cm), kõige väiksema lahkjooksuga grupi läbimõõt oli 1,75 tolli (4,5 cm), kusjuures 9 tabamust olid kaetavad ½-dollarilise (natuke suurem meie 25 sendist) rahaga, selle tabamusgrupi külvnelinurga suurus oli kõrguti 1.55 tolli, laiuti — 0,9 tolli.

On aga andmeid, et sakslased viimasel ajal on saavutanud 100 m peale 8 mm „Halger-Magnum“ padruniga 10-lasulise seeriaga rekordilise tihedusega külvinelinurga. KL 100 (külvipinna kõrgus × laiuse peale, mõõtes kuuliaukude välistest äärtest) : 1 cm; seega siis veidi suurem auk kui kuuli läbimõõt.

V.-püssi jooksutiheduse hindamisel 100% tabamusi sisaldavate külvinelinurkade suuruse (KL 100) järele on 10-lasuliste seeriade juures maksavad järgmised normid:

Kaugus	Külvi nelinurga kõrgus × laiusega (KL 110) cm						Märkused
	Väga hea		Hea		Rahuldav		
	Sv. v-püss	Štutser	Sv. v-püss	Štutser	Sv. v-püss	Štutser	
300 m	20 × 15	10 × 8	24 × 18	15 × 12	32 × 25	29 × 16	Štutser — raske (6–8 kg) võistluspüss
200 m	13,5 × 10	7 × 5,5	16 × 12	10 × 8	21,5 × 17	13,5 × 11	
150 m	10 × 7,5	5 × 4	12 × 9	7,5 × 6	16 × 12,5	10 × 8	
100 m	7 × 4	3,5 × 3	8 × 6	5 × 4	11 × 8	7 × 5	
Kaugus	Spordi püss	Spordi püstol	—	—	—	—	Märkused
50 m	2,5 × 20	3,5 × 3,0	—	—	—	—	Spordipüssilt ja spordipüstolilt nõuetava jooksutihedusena tunnustatakse ainult väga häid norme nii, et spordipüssi ja püstoli normaallaudade (50. püssi 50 m nrm 10 ringi ϕ 2 cm teiste ringide vahe 1,25 cm neli sisemist mustad ja püstoli 50 m normaalmärk — harilik püstoli normaalmärk — ringivahe 2,5 cm ja 4 sisemist mustad). Spordi püssist ja püstolist lastakse pika (Long Rifle) cal. 22 $\frac{1}{2}$ padr.
15 m	1,2 × 0,9	—	—	—	—	—	

Märkus: teistel kaugustel nelinurgad vastavalt vähendatud (suurendatud) 1 mm täpsusega.

Meil tarvitusel olevate, korralikult hoitud ja hooldatud vintpüssidega valitud laskemoonaga lastes võib hea laskur 20-lasulise seeriaga saavutada 300 m peale normaallaua pihta lastes keskmise raadiuse 1/3000 distantist, s. o. 10 cm, heal juhul isegi 8 cm, mis võimaldab normaalmärgi peal 87—90% punkte (silmi).

II. Laskeosavuse rahvusvaheliselt tunnustatud hinnangu normid, mis kohased meie alalise kaadri iseäraliste laskeharjutuste tagajärgede hindamiseks senistele kogemustele ja katsetele ning L-eeskirja nõuetele vastavad. Üldaluseid sõjaväe laskeväljaõppeks.

1. Sv. vintpüssist laskmine vabalt käelt igast põhiasendist.

a) Aeglane punktilaskmine normaallaudade pihta:

Algaja*) — vähem kui 40% võimalikust silmade summast			
III klassi laskur	40—49%	„	„
II „	50—59%	„	„
I „	60—74%	„	„
Meisterlaskur	75 ja rohkem %	„	„

b) Kiirlaskmine üksikute lahingmärkide pihta. (400 m peal vöökuju, 300 m peal 1/3 kuju, 200 m peal maastikul laskja laskuri kuju, 150 m peal maastikul lamava laskuri kuju ja 100 m peal peakuju) keskmiselt 1 minuti jooksul tabada lamades vabalt käelt:

Algaja laskur	—	vähem kui 5 kuju;
III klassi laskur	—	5—6 kuju;
II „	—	6—7 „
I „	—	8—10 „
Meisterlaskur	—	11 kuju ja rohkem.

d) Näpslaskmine samade lahingmärkide pihta, samadel kaugustel kui kiirlaskmistelgi, vabalt käelt igast põhiasendist (lamades põlvelt ja püsti):

Algaja 5 sek. ilmuvaid kujusid tabatud vähem kui 40%				
III klassi laskur	4	„	„	40—49%
II „	4	„	„	50—59%
I „	3	„	„	50—70%
Sniper	2—3	„	„	70% ja enam.

2. Sõjaväe automaatpüstolitest (revolvritest) laskmine, püsti vabalt käelt.

a) Aeglane — iga lasu peale keskmiselt mitte üle 6 sek. — punktilaskmine püstoli normaallaua pihta 25 m peale:

Algaja: vähem kui 60% võimalikust silmade summast			
III klassi laskur	60—69%	„	„
II „	70—79%	„	„
I „	80—89%	„	„
Meisterlaskur:	90% ja rohkem.		

Sõjaväe hariliku (ajateenija) väljaõppeks tarvitatakse ka vähendatud norme: 40—49; 50—69; 70—84; 85 ja rohkem.

b) Kiirlaskmine — püstoli normaalmärgi pihta — püsti vabalt käelt 25 m kaugusele; aeg 5-lasulise seeria peale püstoli kaitsevinnast vabastamisega ja kahe tõrkepadruni — õpilasele teadmata järjekorras pidemesse laetud õppepadrunid — kõrvaldamisega üle 16 sekundi ja vähemalt 25-lasulist seeriat.

*) Täiesti võhikuks (pole korralikult läbiteinud elementaarõppustki) loetakse algajatest, kes saavutavad alla 36%.

Algaja: alla 50%**) võimalikust silmade summast

III klassi laskur	50—59%	„	„	„
II „	60—69%	„	„	„
I „	70—79%	„	„	„
Meisterlaskur: 90% ja rohkem	„	„	„	„

d) Kiirlaskmine lahingkuju (vöö- ja püstkujud) grupi (vähemalt 7 kuju) pihta, mis asetatud 15—50 m sügavusse mitmes suunas, vähemalt 7-lasuline seeria:

Algaja: ühe kuju tabamiseks vajab aega (laskmiseks tarvitatud aeg jagatud tabatud kujude arvu peale) üle 3-e sekundi;

III klassi laskur ühe kuju tabamiseks vajab aega 2,5—3 sekundit

II „	„	„	„	2,1—2,5	„
I „	„	„	„	1,7—2	„
Meisterlaskur	„	„	„	1—1,6	„

e) Näpplaskmine (25 m kaugusel täpsalt teadmata kohal ja ajal 2 sekundiks ilmuva vöökuju pihta, vähemalt 2 viielasulist seeriat, püstol asendis „laskevalmis“):

Algaja: tabavusprotsent alla 50%**)

III klassi laskur:	„	50—59%
II „	„	60—69%
I „	„	70—89%
Meisterlaskur:	„	90% ja rohem.

3. Vabapüstolitest (raske, spetsiaaltüüp cal. 22) punkti laskmine püsti vabalt käelt 50 m peale püstoli normaalmärgi pihta.

III klass:	30 lasuga vähemalt 160 punkti (53%)
II „	30 „ „ 190 „ (63%)
I „	30 „ „ 220 „ (73%)
Meisterklass:	60 „ „ 480 „ (80%)
Eriline meistrite klass:	60 „ „ 500 „ (80%)

Märkus: Lähematel kaugustel märk vastavalt vähendatud. On soovitatav harjutada 20 m peale spordipüssi 10-ringilise 50 m märgi pihta (ringi vahe 1 cm $2\frac{1}{2}$ korda vähem püstoli normaalmärgi ringivahest).

Märkus: Sarnast tabavusprotsenti on võimalik saavutada korrapäraste harjutustega ka $\frac{1}{3}$ -kuju pihta.

4. Laskmine kerge-kuulipildujast „Madsen'ist“.

a) Punktilaskmine (aeglane) ja näpplaskmine üksiklaskudega — niisama kui v.-püssidest.

b) Kiirlaskmine üksiklaskude seeriatega (iga seeria 4 lasku); 4 sekundi jooksul ühes palgepanemisega esimene lask seerias sihitud, järgmised kolm esimese sihtimisega lähedamaa märgiks — harilikult 6,9 või 12 — ühte ritta ehk nelinurgana paigutatud värvilisi musti sõõre, nelinurke, trapeetse, kolmnurke, millede mõõted — läbimõõt, küljed, kõrgus ja laiem külj kõrgus ning alus harilikult $1/500$ laskekaugusest; tegelikkudel kaugustel aga vastavad kuju märgid ja mitmesuguseid lahingmärke kujutavad kilbid.

Algaja laskur: seeriade arvule võrdsest märkide arvust tabatud vähem kui 40% ;

III klassi laskur:	tabatud märgid (kujusid)	40 — 59%
II „	„	60 — 69%
I „	„	70 — 89%
Meisterlaskur:	„	90 — 100%

Märkus: Harjutused üksiklaskude seeriatega on väga otstarbekohased automaattule celharjutustena, kusjuures tuleb nõuda, et iga märk (näiteks sõõr, läbimõõt $1/500$ laskekaugusest) oleks tabatud vähemalt kahe lasuga: selle nõudega tagatakse k. klp. püsivalt-ühtlane palgeshoidmine.

**) Viielasulises seerias loetakse iga lask 20 punkti (silma).

Kogemused on näidanud, et sarnaste lähidamaa (25—50) harjutuste abil võib normaal-õppustel umbes kahe kuu jooksul algajast k. k. laskurist välja õpetada I klassi ja isegi meisterlaskureid — tegelikude kauguste peale automaattulega laskmises, kusjuures muidugi üheks tähtsamaks tingimuseks on täiesti korralikud ja vähemalt 600 m kaugusteni täpsalt proovitud k. k.; ka peab iga laskur oma k. k. jooksuiseäraldusi põhjalikult tundma, et osata valida kaugusele vastavat sihikut ja sihtimispunkti.

d) Automaatuli valangute kaupa: laskekaugus 300—700 m märkideks kaugusele vastavalt sügavusse paigutatud lahingmärkide grupid ja ahelikud, padruneid normaalselt 1—2 magasiini, soovitav valangu pikkus 8—24 lasku — vastavalt kaugusele ja märgi iseloomule —, aeg 1 kaheksalasalulise valangu peale ühes palgepanemisega ja sihtimisega normaalselt mitte üle 4 sekundi. Kuulipilduri võimeid hinnatakse siin ühe kuju tabamiseks ära kulutatud aja järel — kogu laskmiseks tarvitatud sekundite arv jagatud tabatud kujude arvule.

Algaja: ühe kuju tabamiseks tarvitatud aeg üle 15 sek.

III klassi laskur:	„	„	„	„	„	12—15 „
II „	„	„	„	„	„	8—11,9 „
I „	„	„	„	„	„	5—7,9 „
Meisterlaskur:	„	„	„	„	„	alla 5 „

Märkus: Ülakirjeldatud hindamisnorme ja tingimusi ei või mitte võtta šabloonina, vaid kui näiteid praegusaja laskesportlaste ja lahinglaskurite kvalifitseerimistingimustest maades, kus laskeasjandus lugupeetud spordiharuna kõrgel järjel. (P.-Ameerika, Inglismaa, Helveetsia, Skandinaavia, Saksamaa, Soome jne.; ka N.-Venes tehakse suuri jõupingutusi, et laskesportis järele jõuda sel alal eesrinnas sammuvaile riikidele.)

5. Peamine lahingnõue punktilaskmise tagajärgede (tabamuspiltide) hindamisel.

Aeglane punktilaskmine oma üldtunnustatud tabamussilmade protsendilise hinnanguga on puhtspordiline laskmine, mis on lahinglaskmisele hädavajalikuks ja ühtlasi parimaks eelkooliks. Punktilaskmise harjutustes sõjaväes on vaja neid harjutusi ja nende sportlist hinnangut juba algusest peale kohandada ning täiendada lahing-laskmise hinnangu nõuetega. Seda saavutatakse harjutuseks tarvitatavate märkide värvi ja märkidele asetatud sõõride ning kujude mitmekesisamisega, laskekiiruse normeerimisega (määratud aeg lasuks kuni näpslaskmiseni ja laskudes seeriaks kuni kiirlaskmiseni), tulistamise (peale tulesignaali) aja hulka eelvõtete (relva haaramine mitmesugusest algseisundist, laadimine, sihikuseadmine, jooks kohale ja kohanemine jne.) arvamisega, kauguste muutmisega laskurile teadmatalt jne.

Peamiseks nõudeks punktilaskmise harjutustel on, et kõikidest põhiasenditest lastud tabamuspildid paiguneks korrapärastesse, lahkjooksu seadustele vastavatesse sõõridesse (ellipsitesse), s. o. ei tohi olla üldisest tabamusgrupist kaugele eraldunud „metsikut“ tabamust, „metsikute“ tabamuste ära hoidmiseks peab tarvitusele võtma kõik abinõud.

Sõõrid (pinnad) milledesse nõuetava

tabamusprotsentide juures peavad paigunema kõikidest põhiasenditest laskmisel kõik lasud peale proovilaskude on normaallaudade peale (automaatpüstolil 25 m peal) järgmiselt:

Algajal: vähemalt 80% tabamusi normaalmärklauas;

III klassi laskuril: kõik tabamused normaalmärklauas;

II klassi laskuril: kõik tabamused — iga lask mitte alla 2 silma;

I klassi laskuril: kõik tabamused — iga lask mitte alla 4 silma;

meisterlaskuril: iga lask mitte alla 7 silma.

6. Parimateks märklauadeks punktilaskmisel (sv. õppelaskmistel), on kaugusele vastava suurusega, musta südamikuga normaallaud, millede pihta igast asendist laskmisel õpilasi algusest peale peab õhutama maksimaalsete tagajärgede püüdmisele, mida tarvitusel olev relv ja laske-moon üldse võimaldavad. Punktilaskmise harjutustele lahingilme andmiseks on muu seas väga soovitav normaalmärklehti kleepida kujumärkidele ($\frac{1}{3}$ -kuju, vöökuju, püstkuju, rinnakuju jne.), kusjuures märklauaks on ainult kuju ise.

7. Arvamisi ja näiteid üldtunnustatud autoriteetidelt.

Kindral Persching, Ameerika vägede ülemjuhataja Maailmasõjas, kirjutab oma ettekandes sõjadespartemangule 1916. a.

(avaldatud 1918. a.): Öhtu-väerinde suured sõjakogemused, mis esinevad lahingitingimiste põhjalikkude uurimuste saavutistena. kinnitavad minu vana arvamist, et kõige tähtsam on see, et iga jalaväelane-sõdur oleks eeskujulik laskur.

Põhjalik väljaõpe igasuguste kauguste peale laskmises on äärmiselt tähtis ja tarvilik. Meie liitlased on alles nüüd sellest nõudest täiel määral aru saanud ja parandavad nüüd oma laskeväljaõppe puudusi.“

Oma liitlastest rääikdes kindral Persching mõtles kõige pealt muidugi inglasi, kes 1916. a. asutasid lääne-väerindel sniperite-kooli, kus võrdlemisi lühikese ajalistel kursetel (umbes 2—3 nädalat) õpetati välja tuhanded eeskujulikud sniperid.

Prantsuse ja Itaalia armeedes, kus inglaste eeskujul ei talitatud, oli ja jäi sõja lõpuni laskeoskus väga madalale järjele, mida kindral Persching ka loeb nende suuremaks puuduseks.

Inglise sniperite suurepäralistest võimetest saame ettekujutuse ühe sniperitekursuse lõpukatsete andmetest, mida omas raamatus: „Sniping in France“ avaldab inglise sniperite-koolide isa major Hesketh-Pritschard.

Katseameheline katsealuste grupp laskis 300 sammu peale 4-ks sekundiks ilmuvate ja mööda rinnet liikuvate peakujude pihta, saavutades 34 tabamust 40 lasust. Sama grupp laskis samalt kauguselt paigal-seisva märgi pihta, mille suurus oli 6×6 tolli 224 lasku, saavutades 208 tabamust. Ka seletab H. Pritschard, et hea sniper võib iga lasuga tabada 300 m pealt 2 sekundiks ilmuvat peakuju, ja et peale inglise õpetatud sniperite ilmumist väerindele olevat sagedad juhtumised, kus ühe pataljoni piirkonna sniperitel kaeviksõja olukorras läks korda ühe päeva jooksul hävitada kuni 30 vastast.

Ameerika laskeasjanduse tundja major Vilhelm seletab, et praegusaja sniper, teleskoobiga varustatud hea vintpüssiga võib soodsates tingimustes kindlasti tabada inimest (püstkuju) 1500 yardi (1360 meetrit) peale.

8. Kokkuvõtte. Mis välismaalased võivad, võime ka meie ära õppida; meie relvad ja laskemoon pole küll kõige paremad, kuid korda seatult ja hästi korrahoitult võime meie hea õppe juures saada laskureid, kes iga näpslasuga kaugustes kuni 400 m tabab kaugusele vastavat kaju (läbimõõt 1/500 d).

Osavad näpslaskurid (sniperid) on meie väikesele kaitsevæele sõja korral eriti tähtsad.

Meie ei tohi käsi-tulirelvade käsitamise oskuse alal kaugemale maha jääda laske-spordi alal eesrinnas sammuvatest maadest ja pealegi Nõukogude Venemaast.

Tuleviku jalaväe peamine relv näib olevat iselaadiv ja vajaduse korral ka automaattulandja v.-püss, et vaja ei oleks k. k. padrunikandjateks määrata sarnast suurt hulka elavat löögijõudu, kui seda näeme praegu.

Lasketingimused käesolevas teemis ettenähtud katseteks.

1. Sõjaväe vintpüss.

Aeglane punkt-laskmine vabalt käelt kõikidest põhiasenditest.

Kaugus: 100 meetrit.

Märk: 100 m normaallaud.

Laskude arv: 3 proovilasku seeriana laskmise algul vabast põhiasendist; peale seda igast põhiasendist (lamades, põlvelt ja püsti) üks 5-lasuline seeria.

Aeg: proovilaskudeks — piiramata, seeriates — mitte üle 5 minuti seeria peale.

Tabamuste näitamine ja märkimine: Iga laskuri jaoks on oma märkleht (papi peale kleebitud); proovilaskude tagajärgi vaatavad laskurid märkide juures; seeriade tagajärjed kirjutatakse tabatud ringi ja tabamuse kellaaja number, näiteks $\frac{9}{4}$ *) märklaudade juures märklehtedele. Laskmise lõpul jäävad märklehed laskurite kätte lasketagajärgede arvestamiseks ja tabamus-piltide kokkuseadmiseks vähendatud märklehele. Üles märgitakse ka märklauda väljaspool ringe tabanud ja möödäläinud lasud, näiteks: 10, $\frac{9}{3}$, $\frac{2}{1}$ + $\frac{1}{12}$, 0 = 21.

Märklehed kogub kokku kursuse vanem ja laskeandmed nendelt kannab laskekaustikusse (vorm, lisa nr. 2) käesoleva kava lisas nr. 1 määratud kirjutajad. Märklehed antakse üle varahoidjale ja parandatakse järgmiseks laskeharjutuseks. Väiksemasstaabilised tabamuspildid (vastav vorm) asetatakse kursuse lasketagajärgede tahvile (vastav vorm) paremuse järjekorras, kuni uue parema tabamuspildi saavutamiseni.

Ühe seeria (asendi tabamuste) eraldamiseks teistest tabamustest, märkida

*) Ülemine number tähendab ringi, alumine — kellaega.

proovilasud kollase, lamades käelt — punase, põlvelt — sinise ja püsti asendist — rohelise kriidiga; kui on ainult kahevärvilist kriiti, märkida punasega: proovilasud X, lamades käelt 0, ja sinisega — põlvelt ja püsti X; kui kriiti pole — märkida ühe värviga: X, 0, □, #.

Hindamine: vastavalt käesoleva konsekti p. p. III 1-a ja 4 ettenähtud normidele ja omavahelise paremusjärjekorra numbriga.

Andmed tulevad välja arvata ja märklehele kirjutada igal laskuril endal.

2. 9 mm a.-p. „Browning“.

Aeglane punkti laskmine. Kaugus: 25 meetrit.

Märk: a.-p. normaalmärk (ringide vahe 2,5 cm ja ringid 10, 9, 8 ja 7 mustad).

Laskeasend: püsti vabalt käelt.

Laskude arv: 3 viielasulist seeriad ilma proovilaskudeta.

Aeg: seeria peale mitte üle 40 sekundi.

Näitamine ja märkimine: igal laskuril on oma märkleht, iga seeria lõpul võivad laskurid märklauale lähineda (kuni 3 sammuni) oma tabamuspiltide vaatamiseks. Tabamuste märkimine ja arvestamine niisama kui vintpüssidest laskmiselgi (lisa, vorm 2-a).

Hindamine: käesolevas konsektis p. p. III, 2-a ja 4 ette nähtud normidele vastavalt ning omavahelise paremusjärjekorra numbriga.

3. K.-klp. „Madsen“. (Merekpartarüllid ei lase.)

Automaattuli valangute kaupa normaalintervallidega külvates, tegutsemine laadija kaasabit.

Kaugus: 30 m.

Märk: kollane (pakkimispaber) kilp 18×180 cm, jagatud 10 ühesuurusesse ruutu (18×18 cm); ruutude keskel mustad sõõrid, läbimõõt 6 cm.

Padroneid kätte: 50 tükki (2 magasin).

Täitmine: automaattuli valangute kaupa, püüdes tabada võimalikult suuremat hulka sõõra; magasin vahetamine: viimane lask välja lasta. Laskmise alguses asub laskur tulejoonele ülesseatud k. k. taga. K. k. laadimata, sihik seadmata (kontrollimata); juhataja algsignaali peale algab laskur tegevust; laskmise lõpp loetakse viimasest lasust (märgi kahekordne ülekülvamine lubamata).

Aeg (juhataja algsignaalist kuni viimase lasuni) — piiramata.

Näitamine ja märkimine: peale laskmise lõppu tuuakse märgid tulejoonele ja lasketagajärjed kantakse laskekaustikusse (vorm, lisa nr. 2-b). Laskurid valmistavad omale otsekohe vähendatud tabamuspildid, milleks valmis planketid (vastav vorm). Tabamuspilte kontrollib, kogub nad kokku ja esitab õppuse üldjuhtajale lasketagajärgede tahvlile paigutamiseks.

Hindamine: käesolevas konsektis p. III, 3-d ettenähtud normidele vastavalt ja omavahelise paremusjärjekorra numbriga.

Lisad: 6 mitmesugust erikava, vormi ja tabelit**).

J. Siir.

Kolonel-leitnant.

Allohv. Kooli ülem.

Lisa nr. 1.

Laskeasjanduse töökava nr. 4. juure 1930. a.

Töö organiseerimine, jaotus ja töökord.

I. Laskegalleriide organiseerimine.

Laskegalleriis nr. 1 v.-püssidest 100 m peale laskmises ülesseatud 9 suurt märklauda, igal kaks märklehte (100 m märklehed papile kleebitud) röhknaeltega kinnitatud; igal laskuril oma nimeline märkleht; märklehed nummerdatud paremalt vasakule, märklaudade järjekorras.

4-ja värvilist kriiti tabamuste märkimiseks, 100 m tulejoonel laskematid 17 laskurile, laskekohad nummerdatud; lasketugesid ei tohi tulejoonel olla. Igale laskurile väike laudplate röhknaeltega tabamuspildi kinnitamiseks tagajärgede märkimisel.

Side varjundiga: telefoniga ja ruuporiga.

Laskegallerii nr. 2. a. p. Brovningutest 25 m peale laskmiseks 9 märklauda — igal märklaual 2 märklehte; igal laskuril oma märkleht papi peale kleebitud; 3-me värvilist kriiti.

Laskegallerii nr. 4: neljast k.-klp. laskmiseks märklaudu 3 vahetust (12 tk.) ja iga laskuri jaoks oma märkleht; 4 laskematti; laskejuhatajal 8 stopperit.

Igas laskegalleriis: relvade puhastamise abinõud (puuvarvad vask ja harjasharjadega) ja materjal (puhtad kaltsud ja õli „Passol“, „Nitrolahu“ või lehelisõli); harjad kaitsetorude tuppede sees.

Galleriid organiseerib kursuse töomeeskond n.-ltm. Kurvits'i juhatusel.

II. Relvad, laskemoon ja rakmed.

V.-püssid ja 9 mm a. p. „Brovningud“ igal omad; võõra relva tarvitamine on keelatud.

K.-k. „Madsenid“ kursuse omad; iga juures tabamuspilt 30 m peale proovilaskmiselt.

Laskemoon: V.-püsside jaoks 50 padrunit ja a. püstolite jaoks 25 padrunit igale kursuselasele

** Lisad nr. 3–5 on tehnilistel põhjustel jäetud avaldamata. Nende ärajäämine ei vähenda selle huvitava ja õpetliku artikli väärtust. Toimet.

ennemalt väljajagatud allkirja vastu laskekaustik.

K.-klp. laskemoon (magasinidesse laetud) antakse välja kohapeal; k.-klp. laskemoon on kontrollitud ilma lööknõelata lukuga k.-kuulipildujast läbi-laadimisega.

Igal laskuril parempoolne padrunitasku 30—45 lahingpadruniga ja a. püstol nahk (puu) kaburis vöö. Pliiats, tabamuspiltide plangid ja väike joonelaud (meetermõõtjaga).

Laskeharjutustest ülejäänud laskemoona võivad kursuslased kasutada iseseisvateks laskeharjutusteks, relvade proovimiseks jne.

Märkus: Soovitav on vintpüsside laskemoonaks valida ühte seltsi padruneid. Parimad inglisi padrunid on „P 16 VIII“, selle järgmised „K 18 VIII Z“. Lasketihedusi aitab tõsta kui padrunid kuulide läbimõõdu järele mikromeetriga kalibreerida; soovitatav kuuli läbimõõt kesta suudme juurest on 7,87—7,90.

Inglise padrunid, mis vintpüsside jaoks eriliselt valmistatud, eralduvad k.-klp. padrunitest väliselt sellega, et neil puuduvad kesta kaelal kuuli kinnitustäkked.

Padrunitel märgiga VII Z on kuulide ots täidetud pappmassiga, et asetada kuuli keskkraskuspunkti võimalikult kuuli tagumise juhtiva (vintidesse löikuva) osa keskkoha lähemale, kuuli lennul suurema teljestabiilsuse saavutamiseks.

III. Laskekaustikud, tabamispiltide plangid ja töövahendid.

Laskekaustikud (vastavalt käesoleva kava lisadena ettenähtud vormidele joonistatud) viivad kaasa ja annavad kursuse kantseleisse tagasi — laskejuhatajad. Tabamuspiltide plangid (vähendatud vormid ilma musta sõõrita) jagatakse igale laskurile välja kursuse varahoidja poolt enne laskmist.

Laskegalleriisse nr. 1 võtab varahoidja kaasa 1 kruvikeera, 1 inglise püssi kirbunihutaja ja 1 šupleri.

V. Tööjaotus ja gruppide vahetamise kord.

1. V. püssidest laskmine:

I vahetus 1. ja 4. grupp.

II vahetus 2. ja 3. grupp.

Laskejuhataja (võib ka ise kaasa lasta):

1-sel vahetusel kpt. Lipmeister.

2-sel vahetusel kpt. Plado.

2. 9 mm a.p. „Browningust“ laskmine:

I vahetus 2. ja 3. grupp.

II vahetus 1. ja 4. grupp.

Laskejuhataja (võib ka ise kaasa lasta):

1-sel vahetusel kpt. Plado.

2-sel vahetusel kpt. Lipmeister.

3. Kklp. „Madsenist“ laskmine:

I vahetus 3. ja 2. grupp.

II vahetus 1. ja 4. grupp.

Laskejuhataja (määrab omale asetäitja, kui ise laseb):

1-sel vahetusel kpt. Volt.

2-sel vahetusel kpt. Lipmeister.

Grupid vahetuvad laskejuhatajate korraldusel olles oma grupis laskmise lõpetanud järgmiselt:

1) Grupid algavad laskmist p. V tähendatud korras.

2) 1. ja 4. grupid lähevad laskma a.p. ja peale selle k.k. 4. grupp k.k. ei lase (peale 2 viimase mehe) ja läheb abitööjõuna k.k. laskejuhataja kasutusse peale a.p. laskmist.

3) 2. ja 3. grupp lähevad laskma v. püssidest II vahetusena.

Kui vahetusel aega üle jääb, võib laskeplatsi töötuppa sooja minna, arvestades seal välja oma lasketagajärjed.

VI. Toimkond.

Amet	V.-püssidest laskmine	A.p. „Browning'utest“ laskmine	K.k. „Madsen'ist“ laskmine
1. Kirjutaja	Kursuse varahoidja.	Laskejuhataja nõudmisel määratakse k.k. laskegrupist.	Laskejuhataja määramisel oma grupist.
2. Padrunite väljaandja	—	—	Kursuse töömeeskonnast.
3. Ajamõõtjad	—	Laskejuhataja ise. Vajaduse korral (määratud aja peale) aga k.k. laskegrupist.	Iga laskuri peale 2 meest stopperitega (üldine aeg ja takistuste aeg) laskejuhataja määramisel.
4. Märkide vahetajad	Kaugustel kuni 150 m laskurid ise, kaugemal kursuse töömeeskond.	Laskurid ise.	Laskurid ise (lõpetanud laskmise) viivad nende seljataha valmispaandud uued märklaud kohale ja toovad omad märklaud ära.
5. Tabamuste näitajad ja märkijad	Kursuste töömeeskonnast iga 6 märklauda peale 3 meest (aukudeotsija, näitaja ja märkija) kursuse käskudetäitja ohv. juhatusel. Vajaduse korral a.p. laskmisele määratud kursuslaste grupp.	Kursuslased ise, vajaduse korral 2 meest kursuse töömeeskonnast.	Laskejuhataja määramisel oma grupist (vajaduse korral)
6. Laskegalleriide organisatsioonid ja koristajad	Kursuse töömeeskond	Kursuse käskudetäitja ohvitseri juhatusel.	

Märkus: Kestad (peale k. k. kestade) peab iga laskur ise kokku korjama ja vastavalt lastud padrunitest arvule ise ära andma kursuse varahoidjale laskmise päeval.

LASKEKAUSTIKU VORM

õppelaskmise harjutustel vintpüssidest.

Lisa nr. 2.

Laskeasjanduse lõõkava nr. 4. juure 1980. a.

Järjek. Nr.	Nr. Nr. Vahetus	Kuupäev ja kellaeg	L a s k u r	Klass	Laskerannatu lhk. nr.	Vintpüssi süsteem ja kelle oma	Laste- asend	T a b a m u s e d		Hinnang	Märkmeid relva ja laskuri kohta	Juhataja märkmised laskmise käigu kohta
								Punktid	Tabamuste suund / kellaajad			
1	1/1	01.03.30 0940	Kpt. Joh. Kaasik.	II	14	„RE“, oma	Pr. lm. lm. plv. pst.	8/6, 7/5, 6/6. 10, 10, 8/6, 7/6, 4/6 = 39 (78°/0 M. kl.). 9/5, 8/1, 7/2, 5/3, 2/1 = 36 (62°/0 I kl.). 10, 8/6, 5/6, 5/7, 2/1 = 30 (60°/0 I kl.). Kokku 105 (70°/0).	1	18		
2	1/2	„—“	Kpt. K. Kadak.	I	18	3", oma	j. n. e.	Keskmine silm: lm. 3,6 plv. 3,1 } 3,0 pst. 2,1 }	alg	360		

Harjutustingimused: D 100 m. Nm 100; 3 + 5 X 3; aeg iga seeria peale mitte üle 5 min. näitamine (vaatamine) ja märkimine iga seeria järele.
Laskureid — 20; nendest vastavad tingimustele 3 asendist: M klassis 0, I kl. 2, II kl. 4, III kl. 6, alg. kl. 8.
*) Padrunid olid meesk. ennem väljajagatust käesoleva k. järele.

LASKEKAUSTIKU VORM

iseäralisteks lähidamaa õppe- ja laskmise harjutusteks k. k. „Madsen’ist“.

Lisa nr. 2-b.

Laskeasjanduse lõõkava nr. 4. juure 1980 a.

Järjek. Nr.	Kuupäev ja kellaeg	L a s k u r	Liik	K. k. rava nr.	T a b a m i s p i l t				Valan- gud	Hinnang	Märkmeid laskuri ja relva kohta	Juhataja märkmised laskmise käigu kohta									
					Tabatud rüü- le	Üldise tabamusi (kujudes)	Aeg	Valan- gud													
1	01.03.30 0940	Ltn. J. Tasane.	II	130/II	8	3	12	4	93	31	9	5	alg	48							
2	0953	„ M. Pirsson.	III	130/I	* ○ * ○ * ○ * ○ * ○ * j. n. e.				Keskmiselt:	6	4	18	5	91	26	8	6	alg	982	kokku	

Harjutustingimused: (Kirjeldada, kui harjutus on vabalt kokku saanud; iseäraliste harjutuste kirjelduste jaoks võib ka olla laskekaustiku eesotsas erilisa; siis märgitakse harjutuste lahtirise ainult harjutuste nr., näit.: iseäral. harjutus nr. 3.).
Laskureid — 20; nendest vastavad tingimustele: M klass 0, I kl. 2, II kl. 5, III kl. 4, alg. kl. 11.

VII. Laskurmeeskonna iseseisev ettevalmistamine.

1. Kontrollida oma v. püssi ja a.p. korrasolekut (sihiku ja kirbu asetus ja loksumised, kruvide pinged, lukku õlitus olgu õlist kuiv, raua asetus laele — inglise v. püssil raua vaba liikumine 1—1,5 mm — ine.).

2. Nikkeldunud püssidel ja a.p. kõrvaldada nikeldus (relvtöökojas, kui ise ei saa).

3. Sorteeri ja kalibreeri padrunid (v. märkus p. II juures).

4. Kuivatada rauaõõn kodus, enne laskmisele minekut täiesti kuivaks ja kontrollida seda laskeplatsil enne tulejoonele minekut.

5. Valmis panna kaasavõtmiseks pliats ja, kui vaja, ka väike joonelaud (meeter-mõõdupulk).

6. Kirjutada oma märklehele pealkirjad järgmiselt (näit. v. püssi lasketagajärgede arvestus):

a) ülemisse paremasse nurka:

- laskur, auaste, ees- ja perekonnanimi;
- kuupäev (01.03.30);
- laskekoht (K.Ü.Ö. laskegallerii nr. 1);
- ilm (kuiv, väheldane pilvitus; -8° R; tuul 2 m/sek./l; valgus);

b) ülemisse vasakusse nurka:

- vahetuse ja märgi nr.nr. (1/3);
- laskemoon (K. 18 VII Z, kalibreeritud);
- sihik (1) 2+0,2 mm; 2) 3—1 kriips);
- sihtimispunkt (0°); 1 seeria X + $\frac{1}{2}$ sõõri Y + 5 cm — $\frac{1}{4}$ sõõri);

d) alumisse vasakusse nurka:

- KL 100 lam. käelt, põlvelt ja püsti (15×8; 18×15; 20×24**);
- KTP (märgi südamikust arvates) lm. x — 8 cm. y + 6 cm; plv. x + 6 cm. y + 12 cm; pst. x + 12 cm y 0.
- R 50 lm. cm; plv. cm; pst. cm;

e) alumisse paremasse nurka:

Tabamused: tegelikult lm. 31 (62%) võimalik 43 (86%); plv. 23 (46%) võimalik 38 (76%); pst. 15 (30%) võimalik 32 (62%). Kokku 69 (46%; 3 kl.) võimalik 113 (75%; M kl.).

Ülaltähendatud andmed kantakse kursuse käskudeättja ohvitseri korraldusel vastavatesse erinimestikkudesse.

Märkus: Pealkirjad ja laskeandmed peab sedavõrt peenikese kirjaga kirjutama, et üht sama

*) 0 tähendab musta sõõri alla keskele.

**) Kui mõni 0 hulgas, märgitakse vastava mõõdu asemele: ∞ (26 x ∞).

märklehte (papile kleebitud ja vahepeal parandatud — taha paberit ja augud eestpoolt paberlitritega kinni kleebitud) mitu korda järgimööda saaks kasutada (kõikide samasse märki ühe distantsi laskmiste jaoks).

Sarnane viis on võimalik ainult 100—150 m peal ja vajalik juhi ning instruktoriga õppusteks.

VIII. Töökord.**(Programm.)**

1. Kell 0900-ks koguvad kõik grupid laskegalleriisse nr. 1 — 100 m tulejoonele.

2. Õppuse üldjuhataja kol.-lt. J. Siiri sissejuhataja seletus kõikides laskegalleriides järgimööda.

3. Laskurgrupid algavad oma juhatajate juhatusel laskmist.

4. Laskmine ja gruppide vahetused vastavalt p. V.

5. Laskegalleriides lahkumine peale laskmise lõppu, iga grupp tervikuna (rivitult), kuid peale iga grupi laskejuhataja ettekannet õppuse juhataja loal.

Märkus: Relvad tõmmatakse läbi kuiva harjaga (mustuse kõrvaldamine rauaõõnest) ja õlitatakse sisse puhta harjaga otsekohe peale viimast lasku ja relva ülevaatust, kuni relva raud veel soe — niiskus ei pääse õli korra alla.

Lisa nr. 6.
Laskeasianduse töökava
nr. 4. juure 1930. a.

Väikekalibriliste spordipüsside märkide mõõdud.
(Cal. 22, „Long-Rifle“.)

1. Kaugus 100 m:

Tarvitatakse harilikku püstoli normaalmärki.

2. Kaugus 50 m:

Uusim märk on 10-ringiline, 10 ringi läbimõõt 2 cm, järgnevate ringide vahe 1,25, ringid: 10, 9, 8, 7 ja 6 on mustad. Tabamused loevad sissepoole.

3. Kaugus 25 m:

Pool väiksem kui 50 m märk.

4. Kaugus 15 m:

Ringide vahe 9 mm, ringid 10 ja 9 mustad. Tabamused loevad väljapoole (kui ring kuuliauguga purustatud läbi, loetakse väiksem silm).

Märkus: Ringide piirjoonte paksus on normaalselt 0,25 mm, mille väline äär on tegelikult piiratud ringi piirjoon.

Kaitseväelaste arreteerimine politsei- võimude korraldusel.

Kaitseväelaste arreteerimine politsei-
võimude poolt süütegudel tekitab alaliselt
kokkupõrkeid politseiametnike ja kaitse-
väelaste vahel, mis põhjenevad kaitse-
väelastes, eriti ohvitserides ja üleajateenijates
laialt levinud ekslikkudele arvamistele, et seadus
kaitseväelastelt vabaduse võtmiseks politseile
mingisuguseid õigusi ei anna, ning et politsei
toimib niisugustel juhtumitel omavoliliselt. Eriti
tuleb ette niisuguseid kokkupõrkeid kaitse-
väelaste arreteerimisel avaliku rahu rikkumisel
ja peamiselt viinastanud olekus. Et käesolevas
küsimuses selgust muretseda, vaatleme lühidalt,
kuivõrt on need kaitseväelastes levinud vaated
õigustatud ja missugused on politsei õigused
ja kohused sel alal, selle juures peatume
eriti avaliku rahu ja korra rikkumise juures.

Eesti vabariigi ajutise valitsuse 6. septembri
1920. aasta seadus „Ajutine seadus karistuste
ja kohtupidamise korra muutmise kohta mõnesuguste süütegude
asjus“ (R. T. nr. 147/148 — 1920) andis
politseivõimudele selles küsimuses suured
võltused. Politsei mitte ainult võis, vaid ta
oli kohustatud viibimata vahi alla võtma
süüdlasi avaliku korra rikkumises, mis
tähendatud Rahukohtu nuhtluse seaduses
(R. N. S.) §§ 38, 39, 42, 42¹, 42² (kak-
lemised, purjus olekus avalikkude kohta
ilmumine või joomine jne.) ning süüdlasi
ühes protokolliga 24 tunni kestel rahu-
kohtuniku juurde saatma, kes võis süü
täielikul selgusel käskotsuse korras ilma
edasikaebuse õigusega mõista isegi võrd-
lemisi suure karistuse (§ 42 Vene ajutise
valitsuse redaktsioonis kuni 1 aasta 6 kuuni
vangistust).

Ülevaaltoodud Eesti ajutise valitsuse
seadus § 8 oli see seadus laiendatud ka
kõikide kaitseväelaste kohta, mis andis
politseile täielikud võltused kaitseväe-
laste vahialla võtmiseks, mille juures
politsei oli kohustatud saatma ärakirja
vahialla võtmise asjus kaitseväe ülemu-
sele. Selle seadusega oli ühtlasi laienda-
tud rahukohtuniku jurisdiktsiooni õigus
nendes süütegudes kaitseväelaste peale
vastandilt endisele korrale, mille järele
kaitsevälased allusid ainult kaitseväe koh-
tutele (mõne vahese erandiga). R. T. nr.
187/188 — 1925. a. on § 8 ära kaotatud.

Prg. 8 kaotamisega ei saa meie aga
järeldada, et politseil nüüd kaitseväelastelt
vabaduse võtmiseks õigust ei ole, see
õigus on selle erakorralise seaduse kaotamisega
kaitseväelaste suhtes ainult piiratud ning
maksvusele pääsis sellega üldine kord, mis
on kindlaks määratud Kriminaal kohtupidamise
seadusega (Kr. Kp. S.) ja politseiasutuste
kujundamise määrusega, seda reglementeerib
lähemalt sõja- ja siseministri ühine
määrus 19. mail 1926. a. (R. T. nr. 49 — 1926),
kuigi see kaitseväelaste arreteerimise
küsimuses midagi uut ei toonud. § 8
ärakaotamisega on maksmas kaitseväelastelt
vabaduse võtmisel politsei poolt järgmine kord:

R. N. S. §§ 38, 39, 42, 42¹, 42² ettenähtud
ülesastumiste pealt tabamisel eemaldab
politsei süüdlase kaitseväelase (olgu
ohvitser, üleajateenija või ajateenija) süü-
teo kohalt, tehes kindlaks tema isiku. Kuid
võib teda ka kinni pidada ja nimelt
juhtumitel, kui kaitseväelase vabaduses
viibimine on otsekohe kas temale enesele
või ümbrusele hädasohtlik (präventiiv-
abinõu), või politsei nõudmisel korrariik-
lumist ei lõpeta, või kui politseil ei ole
võimalik kaitseväelase isikut kindlaks
teha. Niiviisi kinnipeetud kaitseväelane
saadetakse väljakutsutud sõjaväelise pat-
rulli saatel komendantuuri või vastavasse
väeossa, viimaste puudumisel kohapeal
peab politsei need kaitseväelased, kes
omale ja oma ümbrusele hädasohtlikud,
kinni politsei vahitoas kuni hädaohtu möö-
dumiseni, saates selle juures protokolliga
vastavale väeosa või garnisoni ülemale.

Sõja- ja siseministri määrus reglamen-
teerib ainult küsimust, kui kaitseväelane
on avaliku rahurikkujana süütegudes, mis
ette on nähtud R. N. S. §§ 38, 39, 42, 42¹,
42². Neil juhtumitel, nagu nägime, võib
politsei kaitseväelast äärmiselt teatavate
kordadel „kinni pidada“, kuna eraisikute
suhtes jäi maksma endine kord laia-
politsei õigustega avaliku rahu rikkujate
vahialla võtmisel. Muidu on aga praegu
politsei õigused eraisikute ja kaitseväe-
laste arreteerimisel võrdsed (Kr. Kp. S.
§ 1239).

Üldse peab mainima, et politseil puu-
dub õigus rahukohtunikule alluvates (resp.
riigikohtule) asjades isikuid „vahi alla“
võtta, ainult mõnel juhtumil võib ta neid

(ka kaitsevaelasi) „kinni pidada“ (zaderžat), mis on sisult kohtu ette sundtoomine ja nimelt: 1) kui süüteo on tabatud isik on politseile tundmata ning isik ei esita oma nime ja elukoha kohta tõendus, või 2) kui türmiga karistatavas süüteo on põhjust karta, et süütegija ennast varjab või hävitab süüteo jäljed (Kr. Kp. S. §§ 51, 51¹).

Mõlematel juhtumitel peab politsei kinnipeetavaid 24 tunni kestel kas vabastama või rahukohtuniku juurde toimetama (kaitsevaelased saadetakse nagu öeldud komendantuuri või väeossa).

Järelikult arestiga karistatavates juba kordasaadetud üleastumistes, kui isik on politseile teatud, või süüdlase poolt oma isiku ja elukoha tõendamiseks temale tõendus esitatud, ei saa politsei üldse ei eraisikut ega kaitsevaelast kinni pidada, ka siis, kui on põhjendatud kartus, et isik ennast varjab või süüteo jäljed hävitab. Laiemad õigused on nagu öeldud politseil eraisikute suhtes ainult R. N. S. §§ 38, 39, 42, 42¹, 42² tähendatud süütegudes.

Ainult puht preventiivsetel eesmärkidel (süütegude ja õnnetuste vältimiseks) võib politsei igal juhul kõiki isikuid kinni pidada, niihästi terveid kui vaimuhaigeid, kui isik muutub enesele või ümbrusele hädahohtlikuks või ei loobu politsei nõudmisel süüteo jätkamisest (Pol. as. kuj. määrus § 63). Igatahes on siin kinnipidamise alused, mis tingivad politsei suuremad õigused, sootu teised kui juba kordasaadetud süütegude puhul, millal preventiivsed sihid selles mõttes täiesti puuduvad. Nii et kinnipidamist reguleerivad 1) Kr. Kp. S. juba kordasaadetud süütegude puhul ja 2) preventiivsetel sihtidel politseiasutuste kujundamise määrus (R. T. nr. 177/178 — 1925), peale selle määrab nimetatud määrus kindlaks üldse igasuguse kinnipidamise korra.

Eelpool puudutasime politsei õiguseid juba kordasaadetud süütegude puhul, mis alluvad rahukohtule. Palju laiemad on politsei õigused eraisikute ja kaitsevaelaste vabaduse võtmisel süütegudes, mis kuuluvad kõrgemate kohtute arutamisele, millal seadus (Kr. Kp. S. § 257) loeb üles

need juhud, millal politsei võtab isiku „vahi alla“, vastandilt „kinnipidamisele“ vähemates süütegudes. Kinnipidamine erineb vahialla võtmisest sellega, et esimene taotleb Kr. Kp. S. §§ 51 ja 51¹ (1912 redaktsioonis) süüdlase kohtu ette toomist ja on käsitletav politsei poolt mitte üle 24 tunni, teine on aga a priori tähtajata.

Politsei võtab isiku vahi alla: a) kui isik on tabatud süüteo poolt või kohe peale selle, b) kui kahjusaaaja või pealtnägijad näitavad otsekohe süüdlase peale, c) kui kahtlustatava elukorteris leiduvad süüteo jäljed, kui tema juures leidusid süütegu tõendavad asjad (vešči), kui tema katsus ennast varjata, või tabati varjamisel või peale selle, e) kui temal puudub kindel elukoht. See vahi alla võtmine ei ole piiratud ajaga ja kestab nii kaua kui vahiall edasipidamise otsustab kohtu-uurija, kaitsevaelaste süütegude asjas ka kaitseväge ülemus. Vahialla võtmine peab sündima reeglite järele, mis on kindlaks määratud kohtu-uurijate jaoks, s. o. ta on lubatav ainult süütegudes, mis on karistatavad vähemalt türmiga ühes kõikide iseäraliste õiguste kaotusega (mitte lihtsa türmiga), vähemates süütegudes on vahialla võtmine lubatav ainult siis, kui süüdisitataval puudub kindel elukoht ja teenistus, või kelle isikut ei ole võimalik kindlaks teha (Kr. Kp. S. § 420). Politsei võtab vahi alla kaitsevaelase täiesti iseseisvalt, ainult kaitseväge ülemusele ainualluvas kohas on nõutav kaitseväge ülemuse kaasabi (sodeistvie, Kr. Kp. S. § 1241).

Nagu eelpool toodud annab seadus kaitsevaelaste isikliku vabaduse võtmiseks kaunis avarad võimalused eriti suuremates süütegudes, mis on võrdsed niihästi eraisikute kui kaitsevaelaste suhtes, ainult N. S. §§ 38, 39, 42, 42¹, 42² on need õigused eraisikute kohta suuremad. Need õigused on veel avaramad avaliku rahu rikkumisel, kus politsei tegutseb oma ametikohuste täitmisel peamiselt preventiivsetel eesmärkidel süütegude ja õnnetuste ärahoidmiseks.

Vastuhakkamine politseile tema ametikohuste täitmisel võib esile tuua vastu-hakkaja süüdistuse N. S. §§ 262, 270 ja 271 järele.

L. V.

Juriidilised küsimused.

Küsimus 1: Kas väeosa ohvitseridekogu üldkoosolek võib „jooksvate küsimuste“ all üles tõsta ja otsustada päevakorras ettenägemata küsimusi?

Vastus 1: Ohvitseridekogu põhikirja prg. 28 järele üldkoosoleku päevakorra määrab kindlaks väeosa ülem. Põhikirja prg. 30 rõhutab seda veel eriti, tehes koosoleku juhataja vastutavaks selle eest, et koosolekul arutamisele ei tuleks küsimused, mis päevakorda ei ole võetud. Sellest järgneb, et üldkoosolek võib arutada ja otsustada üksnes neid küsimusi, mis väeosa ülem on arutamiseks määranud, ning koosolek ise ei ole õigustatud päevakorda täiendama. Sellest peab järeldama, et ka „jooksvate küsimuste“ all ei ole üldkoosolek õigustatud üles tõstma ja arutama ning otsustama päevakorras ettenägemata uusi küsimusi, kuna sisult oleks see päevakorra täiendamine. Säärase päevakorrapunkti all võiks üldkoosolek vastu võtta vast ainult soovivaldusi kogu elu korraldamise alal.

Küsimus 2: Kas ohvitseridekogu auesimees on õigustatud kogu üldkoosolekule otsuseid ette kirjutama ja missugustel juhtudel temal on õigus keelduda kogu organite otsusi kinnitamast?

Vastus 2: Ohv.-kogu põhikirja (R. T. nr. 112 — 1927) järele väeosa ohvitseridekogu, kui juriidilise isiku õigustega varustatud asutus (prg. 21), on õigustatud oma organite kaudu iseseisvalt otsustama igasuguseid majanduslikke küsimusi (prg. 26 pp. 7—10, § 37), kusjuures kogu organite tegevuse tagajärgede eest on vastutavad kõik tegevliikmed (§ 76). Kaitseväe valitsemise ja juhutamise korras kuuluvad ohvitseridekogud ülemuse järelevalve alla (§ 3) ning kogu valitsemise organite otsused vajavad väeosaülemale kinnitamist (§31, 43). Kuid sellest ei saa järeldada ülemuse õigust kogu organitele ettekirjutada ettevõtte toiminguid, mille eest materjalset vastutust kannab mitte käsuandja, vaid kogu ise oma liigete näol. Tuleb arvata, et põhikirja § 3 ettenähtud ülesannete täitmisel ülemus peaks piirduma järelevalvega selle üle, et kogud tegutseksid põhikirja ja teiste jooksvate sundnormide alusel, ning et majandusliste küsimuste otsusta-

mise alal on ülemusel vaid õigus kogule ettepanna tähelepanud väärsummade kõrvaldamiseks tarvitusele võtta vastavaid abinõusid (v. § 62). Sellest järgneb ka, et väeosaülem võib kinnitamata jätta üksnes neid otsuseid (§§ 31, 43), mis on tehtud põhikirja või mõne muu sundnormi rikkumisega.

Küsimus 3: Kas piiriäärses väeosas teenival „eraisikul“ (riigiteenijal) on õigus saada 1% suurust päevaraha?

Vastus 3: Vabariigi valitsuse poolt 5. juunil 1925. a. vastuvõetud piiriäärsetes maakohtades asuvates väeosades ja asutustes teenivate kaitseväelaste päevarahade seadluse § 1 põhjal on päevaraha õigustatud saama ainult need „eraisikud“, kes teenivad ohvitseridele ettenähtud ametikohtadel.

Küsimus 4: Kas väeosaülem on õigustatud ja kohustatud temale alluvast väeosast teise väeossa juurdekomandeeritud kaitseväelaste teenistust kontrollima ja kas ta kannab nende eest teenistuslist vastutust?

Vastus eitav. Juurdekomandeerimiseks loetakse kaitseväelase ajutine üleviimine ühest väeosast teise väeossa. Sellejuures juurdekomandeeritu läheb üle selle väeosa ülemale alluvusse, kuhu ta juurdekomandeeritud, jäädes edasi oma väeosa nimekirja (kv. ohv. teenistusk. seadl. — R. T. nr. 37/38 — 1924 — § 147, sisemäär. § 69). Juurdekomandeeritud kaitseväelased täidavad teenistuse kohuseid, kannavad vastutust ja võetakse vastutusele samadel alustel, kui selle väeosa kaitseväelased, kuhu nad on juurdekomandeeritud. (Vene Peasõjakohtu ots. 1884. a. nr. 25 ja 1888. a. nr. 88.) Sellest tuleb järeldada, et väljakomandeerija väeosa ülem ei kannab mingisugust teenistuslist vastutust temale alluvast väeosast teise väeossa juurdekomandeeritud kaitseväelaste eest ega ole seepärast ka kohustatud ega ka mitte õigustatud neid kontrollima.

Küsimus 5. Kas väeosa ülem on õigustatud keelduma erakorteris elamiseks luba andmast üleajateenijale rühma vanemale ja samal ajal andma erakorteris elamise luba nooremale üleajateenijale — jaõilemale, kui mõlemad on poissmehed? Kas on vanemal üleajateenijal õigus nõuda erakorteris elamise luba, kui keegi temast noorem juba on saanud selle loa?

Vastus 5: Üleajateenijate erakor- terites elamiseks loa andmist otsustab väeosa ülem oma äranägemise järgi (sise- määrustiku § 738). Endastmõistetavalt otsustab siin väeosa ülem ainult teenis- tuse huvide seisukohalt, ega ole mõel- dav, et väeosa ülem ühte üleajateenijat eesõigustatud seisukorda asetaks teise

ees isiklikkudel põhjustel. Kuna sise- määr, ei näe ette loa andmise korda ega eesõiguste järjekorda loa saamiseks, siis ei ole ka alust kellelgi seda luba nõuda, vaid selle otsustamine jääb ikkagi väe- osa ülema äranägemise hoolde.

— el.

Sõjakirjandust.

PRANTSUSMAA.

„REVUE MILITAIRE FRANCAISE“ nr. 105.

1. märts 1930. a.

„Lugedes veel kord Clausewitz'i“ (kindral Lemoine). Autor peatub strateegilise pealetungi juures, käsitades: pealetungi eesmärki, kallaletungi märke, algsuunda, jõudude jaotust ja rännakkorraldust, lahingut, edu kasutamist ja lõpuks kallaletungi — lahendust otsimata. (Artiklil on järg.)

„Riigikaitse hädaohu vastu õhust“ (kol.-leitnant Vauthier). Analüüsisides õhukaitse passiivsete abinõude iseloomu, leiab autor, et kaaluda tuleks ka suuremate elukeskkohtade elanikkude evakueerimise küsimust. Kuid autor ise tähendab, et see küsimus ei olevatki nii hõlpsasti lahendatav. Kõigi elanikkude evakueerimise ei olevat võimalik. See nõuab määratunud arvul transportabinõusid. Ja siin tekkibki küsimus, keda evakueerida ja keda mitte? Kahjuks ei suuda autor ka ise sellele küsimusele anda õiget lahendust.

Edasi soovib autor kasvatuse teel juba rahu- ajal harjutada rahvast õhuhädaohu mõttega. Seejuures tulevat siiski tähelepanu pöörata ka tegelikule õhukaitse korraldamisele, gaasikindlate ruumide ehitamisele ja arstiabi andmisele. (Artiklil on järg.)

„Taandumise manööver“ (kol.-leitn. de Charry). Episood Maailmasõjast. Kirjeldat- takse 43. jal. diviisi taandumise operatsiooni 27. maist — 4. juunini 1918. a. (Saksilaste läbimur- re Chemin des Dames juures. R. Tck.)

„Algatus sõjaväeliste väljasõit- tude korraldamiseks Alpidesse.“ (Kolonel J. Revol.) Autor annab huvitava sõja- ajaloolise ja sõjageograafilise ülevaate prantsuse Alpidest. Oma kirjutise eesmärgiks seab autor sooviv õhutada ohvitseride väljasõitude korraldami- sele Alpidesse — sõjapidamise viiside iseäralduste uurimiseks mägestikus. (Artiklil on järg.)

„Ööbik.“ (Kol.-leitnant Pugens.) Episood lahingust Ardennides. Kirjeldatakse asumaade 3. jalaväe diviisi ümberpiiramist ja hävitamist sakslastele Ööbiku orus 22. augustil 1914. a. (Artiklil on järg.)

„Uudiseid välisriikide sõjaväge- dest.“

Saksamaal on maksma pandud uued pal- gamäärad sõjaväes, millele järele eriti ohvitser- kond, võrreldes teiste riigiametnikkudega, on ase- tatud paremale materjalsele järjele. Ettekuju- tuse saamiseks Saksa ohvitserkonna palkadest toun siin mõned arvud:

— diviisi kindral saab kuus umbes 1.400 Ekr.
— kolonel „ „ „ 945 „
— n.-leitnant „ „ „ 180 „

Peale palga saavad nad veel vanadustasu, abi- raha ümberpaigutuse korral, korteriraha ja pere- konna abiraha.

„Bibliograafia.“

„Sõjakirjanduse ülevaade.“

R. Tck.

SAKSAMAA.

„Militär-Wochenblatt“ nr. 41 — 4. V 1930.

Ratsa - eelpatrull ja ratsa - side- patrull. Saksa ratsaväe inspektor kindral- leitn. Brandt konstateerib rahuldusega, et aja- kirjandus viimasel ajal pühendab suuremat tä- nelepanu ratsaväele ja ratsaväe õppeküsimustele. sest ratsaväe kasutamisest ja ratsaväe taktikast peaks igal ohvitseril olema tarvillikud teadmi- sed. Ratsaväe tähtsus ei ole vähenemas, ennem tõusmas, sest vähe teedega seotud ja kiiresti- liikuvatel väeliikidel (nende hulgas ka ratsavä- gi) on tulevik. Kindral Brandt ei ole aga päri „Mil. Wochenblatt“ nr. 39 — 1930. a. avaldatud vaadetega ratsa-eelpatrulli ja ratsa-sidepatrulli kohta. Käesolevas artiklis selgitab kõne all ole- vaid mõisteid maksvate ratsaväe-eeskirjade põhjal.

Hauptmann Rosenbusch: Miinipildujate uuematest kasutamisevõimalustest. Reichswehr olevat vaene rasketest relvadest, seepärast tuleb miinipildujaid kasutada ülesan- neteks, mis harilikult pannakse suurte kiviväele. Artikkel annab näpunäiteid, kuid miinipilduja mit- mesugustes lahingülesannetes võiks asetada suur- tüki.

Dipl.-ing. W. Hofweber: Motoriseerimise küsimusi. Veoautode ja veoautotranspor- di arengust alates Maailmasõjast.

Õhusõidu arengust. Viimaseid andmeid Saksa, Itaalia, Hollandi ja Poola kohta.

Kol.-leitn. Benary: Aju halvatusest. Mõtteid kol. Fulleri „Tulevikusõjast“. Halb ole- vat vehkleja, kes suunivat mõõga löögid vast- tase jalgade ja käte pihta: rabab vaid hoop pähe. Samuti tulevikusõjas ei olevat tähtis hä- vitada niivõrra eelrindel võitlevaid, kui hävita- da, halvata juhtimistsentreume — ajusid. Selle teostavat kõige paremini lennuvägi ja kiiresti- liikuvad lahingmasinad.

Austria liiduvägi (Bundesheer). Üle- vaade liiduväe arengust ja praegusest olukorrast selle 10. aastapäeva puhul, 1930. a. liiduväe eel- arve on 103,6 miljonit shillingit (umbes 5,5 mil- jardi senti) ja teeb välja kõigest 4,8% riigi eel- arvest. See väike summa ei võimalda ülal pi-

dada rahulepingus lubatud 30.000 palgalist sõdurit (nendest 1500 ohvitseri ja 2000 allohvitseri), vaid ainult ca 22.000 meest. Teenistuseaeg on ohvitseridele 20 a., sõdureile 12 aastat (sellest 6 aktiivteenistuses, 6 reservis). 1929. a. reformi järele on sõjaväe kõrgem juhtimine järgmine: ülemjuhataja riigipresident, kes teotseb liiduväeministri kaudu, kellele alluvad: ministeerium 3 bürooga, väekoondised ja vägede inspektor talle alluvate 5 väeligi-inspektoriga. Liiduvägi on jaotatud 6 brigaadiks ja 1 iseseisvast suurtükiväe mägimendist.

Relvastus, varustus ja isegi vorm on peajoonetes sarnanev Reichswehrile. Ohvitserkond on uus, vanast armeest on alal üks kümendik, teised uued. Ohvitseride ettevalmistus on järgmine: küpsustunnistus, 1½ aastat teenistust rivis, katsed, 3 aastat õppetööd sõjaakadeemias; seega 4½ aastat sõjakutselist ettevalmistust. Ohvitseride-koolidesse, kus õpeaeg 2 aastat, võetakse vastu andekaid allohvitseri ja lõpetajad ülendatakse ohvitserideks. Üldine iga-aastane arv vastuvõetavaid on: akadeemiasse 40, ohvitseride-kooli 20. Sarnane ohvitseride ettevalmistus ja arvuline suhe on selgest, et liiduväes taotletakse poliitilisi eesmärke, kui ohvitserkonna koosseisu nii mitmesuguste eriliste institutsioonide kaudu, mis tulevad meelde revolutsiooniaegseid sõdurite komiteesid.

Uus vene sõjaromaan. Keegi K. Popoff avaldanud teose: „Kaukaasuse grenadeeri mälestusi“. See raamat olevat kõigiti väärtuslikum kui kuulsaks saanud Remarque'i „Väerinal muutuseta“.

Osas Reichswehri elust käsitatakse muuseumis küsimust, kuid lihtsustada asjaajamist ja vähendada kirjavahetust Reichswehri eneses. K.

„Militär-Wochenblatt“ nr. 42 — 11. V 1930.

Kol.-leitn. T. v. Schäfer: „Väejuht vastu tahtmist“ — „Der Feldherr wider Willen“ on saksa sõjaministri kindral Wilhelm Groener'i Maailmasõja uurimuse juhtimise seisukohast. Artiklis tuakse märkmeid nimetatud teosele.

Hauptmann Crisolli: Saksa ratsavägi ja liitlaste ratsaväed augustis-septembris 1914 lääne rindel. Artikkel lõpeb „Mil. Wochenbl.“ nr. 43. — 1930. Ülevaatlük kokkuvõtte Saksa, Inglise, Prantsuse ja Belgia ratsaväe organisatsioonist Maailmasõja ajal.

Dr. M. Sell: Suur-Rumeenia ja Mustamere küsimus. Millistest jõududest oleb küsimuse lahendus.

Artiklis: Alkohol-nikotiin-kofeiin soovitatatakse esikorras juhtidel loobuda joovastavatest ainetest, sest kes tahab olla teise juhiks, peab esikorras valitsema enese üle. K.

„Militär-Wochenblatt“ nr. 43 — 18. V 1930.

Mis moodustab löögijõu? Kas täigid, jalaväe püss, kuulipildujad, suurtükid? Kas on löögijõud meeste ja hobuste jälgadel küllaldaselt edasivisatav? Mõõdunud sajandi sõdade õpistel autor näitab löögijõu mõiste ja tähtsuse arengut.

Kol. Blümner: Tehnika ülevaade. Küsimusele „Ratsaväe kuulipildujast“. Vaielus-artikkel.

„Kas kaubaartikliks või sõjatarveteks?“ Vaielus „Mil. Wochenbl.“ nr. 39 — 1930 tõstetud küsimustes.

Dr. Kurt Hesse: Õpesüsteem. Artikkel toob märkmeid ülemvõltsveebel Wilhelm Reiberti teosele „Der Dienstunterricht im Reichsheer“ (378 lehek., 188 pilti; hind 4.20 RM. C. S. Mittler & Sohn, Berlin SW 68). Sõjaväelisi teateid. Sõjakirjandust. Mitmesugust. K.

ITAALIA.

ESERCITO E NAZIONE. APRILL 1930.

1. C. Ceccinelli: Keiserliku kotka valitsusaeg. Kirjeldatakse keiser Trajanuse valitsusaega ja temalt läbi viidud suuri ehitustöid.

2. C. Cesari: Rooma kultuuri mälestusmärke Vahemeremaal. Piltidega kaunistatud vanadelt roomlastelt püstitatud mitmesuguste ehitiste kirjeldus.

3. V. Corresio: Vana Rooma agraripoliitika. Teinud lühikese ülevaate küsimusest tuleb autor otsusele, et vana Rooma vägevus baseerus tema targale agraripoliitikale.

4. F. Zani: Eelväe tegevus julgestusioone (vaenlase) vastu. Autor lahendab küsimuse taktikalise ülesande abil.

5. L. Rossini. Mõtteid vastase pataride vastu võitlemiseks määratud suurtükiväe kohta. Küsimuse teoreetiline arutlus.

6. V. Franchini: Itaalia tööstuse mobilisatsioon sõjaks. Avaldatakse mõtteid ja tehakse ettepanekuid, kuidas seda tuleks läbi viia.

7. Bahr: Meie „M. A. S.“ (mootorpaadid) Maailmasõjas. Huvitav sõjaajalooline tagasivaade Itaalia mootorpaatide tegevuse kohta Maailmasõja vältusel Adria meres, eriti Pola, Trieste ja Fiume vetes.

8. R. Micaletti. Roomlaste jälgi mööda Tripolitania. Piik Tripolitania ajalukku, kusjuures põhjalikumalt valgustatakse seda ajajärku, kus see maa on Itaalia valitsuse all.

9. Reservohvitseride lehekülj.

10. Ühest kuust teise. Mitmesugust. Välisriikide sõjavägedes. Spordi kroonika. Kirjavahetuse luigejaskonnaga. Teistest ajakirjandest. Bibliograafilised märkmed.

V. K-ts.

N.-VENE.

„Wojennõi Westnik“ nr. 12 — 25. IV 1930.

F. Rodionov: Tähtsamaid momente poliitilises selgitustöös eelseisva suve õpeperioodil. Tulevat esikorras selgitada rahvusvaheline poliitiline olukord, näidates kuidas kapitalistlik ilm mitmesugustel ettekäändel, eriti usu kaitse lipu all, valmistuvat kallaletungiks N.-Venele; tulevat anda selge ülevaade „pjätiletka“ hiilgavatest (!) tulemustest ja valmistada ette punaväelasi kollektiivmajapidamise pooldamises ja oskustes selliseid organiseerida.

A. Kokin: Tarvis õppida tundma teenistust seljataguses.

N. Filatov: Uuest õpekavast laskeasjanduses vintpüssist.

I. Morev: Õppusi kaartidel ja liivakastil.

M. Srednev: Automootor - üksused

manöövrel. 1929. a. suviste õpuste kogemusi.

V. Moskalkenko: Sõjakoolide rekonstrueerimisest. Nõutakse, et sõjakoolid, millistes veel valitsemas punaväe esimeste eluastate olukord — kui moraalne nii materjalne — astuks lähemale tänapäeva olukorrale ja nõuetele.

S. Arabelski: Sotsialistlikust võitlusest lahingu olukorras. Et punaväelane ka lahingus püüaks teosteda äärmise jõu pingutusega, selleks on vaja tõukajat; sellisena nähakse sotsialistlikku võitlust: „punaväelase lahinguteenete hindajaks on avalik arvamine; tarvis tõmmata tema tegevusele selle elev tähelepanu, see kutsub välja punaväelastes terve võitluse.“ (BUP II § 262.) (Sarnane loosung tahab sisendada punaväelasisse midagi võrdset muistsete hellenlaste kuulsuse ja nule. — K.)

M. Katšelin: Kuis selgitada lahingu ülesannet.

G. Grigorjev: Kuidas edeneb parteiorganisatsioon Baltimere laevastikus. Mitte tarvilise eduga. Tulevat olla ettevaatlik organisatsiooni vastuvõtmisel, et ei satuks sinna isikuid vähese enamlisest aashiga.

Petrusevitsh: Poolakate vaateid võitluseks N.-Vene jalaväega. Poola sõjaväe õppustel pöörduvat suur tähelepanu R. K. K. A. taktika õppimisele. Kahepoolsetel taktikalistel õppustel üks pool esinevat „punaväena“, nagu seda võib kujutada punaväe lahingu eeskirjade (määrustikkude) järele.

Õppetöö Prantsuse sõjaväes peale Maailmasõda. Tuuakse andmeid prantsuse ohvitseride ettevalmistusest praegusel ajal.

K.

Voina i Revolutsia (Sõda ja Revolutsioon).

Kolmas raamat — 1930.

A. Gotovtsev: Eelpataljonide tegevuse organiseerimisest.

Eelpataljoni mõiste on punaväe lahingu organisatsioonis maksev juba 1927. a. lahingmäärustikus. PU29 annab eelpataljonidele väärilise koha diviisi ülemalt organiseeritavas pealetungilahingus lähenede järgu lõpul. Kuid määrustik (PU 29) andvat volji lahkarusamistele eelpataljoni tegevuse organiseerimises. Taktikalised tööd punaväe M. V. Frunse nimelises akadeemias olevat sellesse küsimusse toonud selgust. Autor näitab, et kava ja otsus kaitsja vastupanupositsioonile pealetungiks peajõududega valmib diviilil sel ajal kui on hävitatud kaitsja eelkaitse ja julgestusosad ning luuratakse ta vastupanupositsiooni (peavastupanu riba). Otsuse võtmiseni diviil hoiab omad peajõud väljaspool vastase suurtükiväe mõjupiirkonda. See annab diviilile manöövri vabaduse ümbergrupppeerimis-

teks tarvilikus suunas ilma, et vastase suurtükiväe seda segaks ning maskeerib pealetungija jõudude tegevuse. Neid vaateid pooldavad ka Saksa, Prantsuse, Poola lahingeeskirjad.

Millised lahingorganisatsioonid hävitavad kaitsja julgestusosad ja luurega tungivad ta vastupanupositsioonisse? PU 29 § 181 paneb need ülesanded luursalkadele ja eelpataljonidele, keda toetab peajõudude suur-tükivägi ja (kui on võimalus) soomusväed. Seega § 181 on kaotanud „eelsalga“ ja „avangardi“ pealetungil kaitseasunud vaenlasele siis kui lähenemine lõpul, sest „eelsalgad“ olevat kohtamislahingu olukorras ja „avangardid“ peaks olema harlikult suuremad kui kõvendatudataljon.

Sellega eelpataljoni ülesandeks jäävat: pealetungija jalaväe piskuiama arvuga (kuid tugevalt toetatud tulega) teostada kaitsja vastupanupositsiooni tarvilik luure.

Kes moodustab eelpataljone diviisi eelonis? PU § 181 alusel diviil. Kas moodustada eelpataljon, või eelpataljonid diviisi eelosadest või peajõududest, sõltub olukorras. Juhtimiseks diviil valib enesele sarnaselt komandopunkti, et saaks isiklikult intensiivsemalt juhtida ja jälgida eelpataljonide tegevust kaitsele asunud vastase vastupanupositsiooni luurel. Millised ülesanded luursalkadele (RO) kui eelpataljonid moodustatud? Diviil võib neid liita eelpataljonidega, anda neile uusi ülesandeid, või neist enestest (kõvendades neid) moodustada eelpataljonid: kõik sõltub olukorras.

S. Tšhikalin: Tankide taktikaliste üksuste organisatsioonist ja üksuste kasutamisest. Mida mõista tankide taktikalise üksuse all; tanki soomuse ja kiiruse taktikalises tähtsuses; kaal ja dimensioonid tanki taktikalises ja operatiivses tähtsuses; tankide süsteemide proportsioon tanki taktikalistes üksustes; tankide kasutamisest pealetungil.

D. Gajevski: Kolhosid SSSR kaitse-süsteemis. Ainult kolhosid võimaldavat täpsalt arvestada ja korraldada punaväe — ning riigi tootlusküsimusi sõja puhul, samuti andvat kolhosid suure ettevalmistuse punaväes tarvilikele masinistidele, mootoristidele, administraatoritele, keemikutele jne.

E. Scheidemann: Ratsakorpuse tegevusest läbimurdel vastase rindest.

O. J. Ogorodnikov: 2. ratsaarmee Taurias 1920. a. suvel.

A. J. Morin: Raudteede tegevuse kvaliteet Maailmasõjas.

Rikkalik graafika ja statistiline materjal annavad pildi veoludest Vene raudteel Maailmasõjas. Autor näitab kuis parandada sellel alal mõnd puudust tulevikusõjas.

Sõjaväelisi teateid.

Sõjakirjandus ja bibliograafia.

K.

Sport.

Meie spordi keskorganisatsioonid.

Eesti spordi keskliit.

Keskliitu kuuluvad viis eriliitu.

Eesti Spordi Keskliit asutati 28. novembril 1922. a. Sel ajal oli meie spordiliikumine veel arenemata ja raske oli määrata keskliidule kindlaid sihte ja põhiooni tema tegevuseks. Tegevus arenes hoogsalt, katsuti kohandada kõigile spordi eluavaldustele, otsiti teid spordiliikumise süvendamiseks rahva hulka desse ja koondati oma ümber spordiorganisatsioonid, liites neid üheks suureks spordipereks, kelle juhtivaks organiks keskliit ise hakkas. Teda moodustavad viis erispordiliitu oma esindajate kaudu. Praegu kuuluvad keskliitu: Eesti kerge-, raske- ja veespordi liit, Eesti jalgpalliliit, Eesti talvespordiliit, Eesti tennisliit ja Eesti käsipalliliit. Keskliit on Eesti spordi liikumise juhtiv ja kasvatuslik keskkoonus, kes teostab ülemaalseid ettevõtteid, annab üldjuhtnõure spordiliikumise levitamiseks, edendab eriliitude ja ühingute tegevust koostöö ja määruste ühtlustamisega, esindab kõrgema instantsina Eesti võimlemist ja sporti sise- kui ka välismaal.

Peale selle on tema ülesandeks:

Sportbüroo ülalpidamine ja valitsemine; staadioni ülalpidamine ja valitsemine ning „Spordilehe“ väljaandmine.

Spordiliikumise soodsaks arendamiseks on

keskliit teatud põhimõtted üles seadnud: 1) Luua eeltingimusi sportimiseks; 2) kasvatada õppejõude kursuste korraldamise ja stipendiumite määramisega; 3) propageerida spordiliikumist; 4) selgitada spordi ja kehakasvatuse lähtsust.

Esimeste aastate tegevus võrreldes praegusega on tugevasti muutunud. Nüüd on keskliidu sihid välja kujunenud ja uus põhikiri, mis hiljuti vastu võeti, on elunõuetele vastavalt ümber korraldatud ja kohandatud.

Spordi keskliitu juhib:

Esindajate kogu, mis koosneb 25 esindajast — igast eriliidust 5 esindajat; 2) üheksaliikmeline juhatus; 3) nõukogu, kuhu kuuluvad: keskliidu esimees esimehena, kaks keskliidu juhatuse liiget, iga eriliidu esimees, igast eriliidust veel üks esitaja, üksteist esindajat maakondadest — igast maakonnast üks esindaja.

Undsusena on moodustatud nõukogu,

kes oleks üldsihtide ja suunade kindlaksmäärajaks, kelle kontrolli all teostuks meie spordiliiku-

Eesti Spordi Keskliidu juhatus 1929. a.

Keskel — esimees J. Laidoner, ülal 2. abiesimees A. Silber, ülal ringis vasakul — laekahoidja R. Saulman, ülal ringis paremal — raamatukoguhoidja E. Hiiop, vasakul — 1. abiesimees B. Abrams, paremal — sekretär A. Mändvere, all ringis vas. — majajäsa A. Leppik, all ringis paremal — ametita liige K. Pahl, all — abisekretär H. Visman.

mine, kes oleks ülemaalse spordiliikumise vaim-
liseks juhiks. Peale selle kuulub veel keskliidu
orgaani

spordi kohus.

kes lahendaks kõiksugusi arusaamatusi ja tüli-
sid sportorganisatsioonide vahel.

Üheks suuremaks ülesandeks on spordi kesk-
liidul

olümpiamängudele ettevalmistamine.

rahasummade hankimine selleks otstarbeks ja
olümpiamängudele sõitva ekspeditsiooni juhti-
mine. Pariisi ja Amsterdami olümpiamängudele
ettevalmistamine ja tegelik ekspeditsiooni juhti-
mine on keskliidule tarvilikke kogemusi annud
järgnevateks mängudeks. Peale selle oleks maini-
da keskliidu tegevusest staadioni ehitamist
Tallinnas ja sinna juurde kahe jalgpalli harju-
susvälja ehitamist.

Need on suuremad ettevõtted, kuid terve rida
väiksemaid ülesandeid, nagu kursuste korralda-
mine, aastaraamatute ja spordiraamatute kirjas-
tamine, raamatukogu korraldamine jne. on seis-
nud keskliidu tegevuse kavas.

Esimeseks spordi keskliidu esimeheks oli G.
Laanekorrb, 20. märtsist 1923. a. L. Tõnson ja
2. aprillist 1928. a. juhib keskliitu J. Laidoner.
Kehakultuuri sihtkapitali valitsuse tegevusest võ-
tab osa keskliit kolme esindajaga.

Spordiliidule määratavad summad lähevad
keskliidu kaudu jagamisele eriliitudele. Eesti
spordi keskliidu ja kehakultuuri sihtkapitali va-
litsuse töö on jaotatud nii, et paralleelset tege-
vust ette ei tule.

Nüüd, kus kehakultuuri sihtkapitali valitsuse
ülesanded kristalliseerunud ja üks osa keskliidu
tööst kuulub temale — vabaneb keskliit tööst,
mis mitte tema ülesannete hulka ei kuulunud.

Keskliit ise aga jääb endiselt ainult sporttehni- seks ja ideeliseks eriliitude ja sportorganisatio- onide juhtivaks keskkoonduks

ja hakkab taotlema ülalpooltoodud põhimõtteid
ja sihte, koondades seega oma juhtimisele tervet
organiseeritud spordiliikumist Eestis. Uue põhi-
kirja järgi kuuluvad keskliidu alla otsekohe-
selt mitte ainult eriliidud, vaid kõik sportorganisat-
sioonid, kes võtavad osa keskliidu tegevusest
ilme esindajaga esindajate kogus.

Uued suunad ja kindel tööjaotus meie sport-
organisatsioonide vahel lubab oletada ja eeldada
otstarbekohasemat ja edurikkamat spordiliiku-
mise juhtimist ja organiseerimist.

„Eesti Spordileht“.

Sport Tallinna garnisonis.

27. aprillil peeti garnisoni spordikomisjoni kor-
raldusel väeosadevahelist massilist murdmaajook-
su Rahumäelt Falgi aeda, millest võttis osa 362
jooksjat.

1. noor Sams — Sidepataljon, aeg 20.05,5 sek.
2. v.a.o. Rattas — Allohv. kool, „ 20.08,0 „
3. kdt. Sandak — Sõjakool, „ 20.10,2 „

Võistlustele oli välja pandud K. Ü. „Vaba Maa“
rändauhind, mille võitis Allohvitseride kool 501
punktiga; teine — Sõjakool — 289 pnk.; kolmas —
Merekindlus — 140; neljas — Sidepataljon — 126;
viies — 10. pataljon — 62; kuues — Merevägi —
61; seitsmes — komandantuur — 36; kaheksas —
Scoutspataljon — 30; üheksas — Pioneeripataljon
— 24 ja kümnes — Kalevipataljon — 9 punkti.

17. mail s. a. peeti garnisoni väeosadevahelist
jao orienteerumisjooksu võistlust Pääsküla ja Tä-
nasilma küla piirkonnas. Kohtadele tulid:

1. Allohvitseride kooli jagu — aeg 22 min. 45 sek.
2. 10. üks. jal. pataljoni „ — „ 25 „ 38 „
3. Komandanturi „ — „ 30 „ 51 „
4. Scoutspataljoni „ — „ 31 „ 19 „
5. Sõjakooli „ — „ 36 „ 09 „
6. Sidepataljoni „ — „ 36 „ 11 „
7. Kalevipataljon „ — „ 42 „ 10 „
8. Mereväe „ — „ 42 „ 46 „
9. Pioneeripataljon „ — „ 57 „ 29 „

Garnisoni ülema poolt väljapandud rändauhinna
võitis seega esimest korda Allohvitseride kool.
Võistlus oli õige tasavägine ja pinev.

*

Rühma rännak-laskevõistlus, missugust pidi
korraldatama 23. mail s. a., jäi üleriiklikkude las-
kevõistluste tõttu pidamata ja lükkati edasi 17. sep-
tembri peale. L—ks.

Tallinna ümberlinna teatejooks.

1. juunil s. a. kindral Laidoneri nimelise kapi-
tali korjanduse päeval korraldatakse eelmiste
aastate eeskujul nelja organisatsiooni — kaitse-
väe, kaitseliidu, politsei ja piirivalve vahelist üm-
berlinna 10×500 m teatejooksu võistlust. Käes-
oleval aastal korraldab järjekorras võistlust ja
paneab omalt poolt auhinnad välja kaitseliit. Mõo-
dunud aastal korraldas võistlust kaitsevägi, kes
ka ühtlasi võistluse võitis, ajaga 11 min. 29,5 sek.
L—ks.

Jalgpalli maavõistlused Tallinnas.

Käesoleval jalgpalli hooajal peetakse Tallinnas
alljärgnevad jalgpalli maavõistlused:

5. juunil — Eesti-Läti,
- 23.—31. juulil — Eesti-Rootsi,
6. augustil — Eesti-Soome.

Baltiriikide III jalgpalli turniir peetakse käes-
oleval aastal 15.—17. augustil Leedus — Kaunas.

Esimene lend käsipalli kohtunikke kaitseväes.

Kaitsevägede staabi VI osakonna korraldusel
peeti 3. veebruarist kuni 1. märtsini s. a. Tallinna
garnisoni väeosa ohvitseridele ja üleajateenijatele
esimesed korv- ja võrkpalli kohtunikude kur-
sused.

Pärast kursuse lõpetamist sooritasid komisjoni
ees, kuhu kuulusid liikmetena ka Eesti Käsipalli
Liidu esindajad, vastavad katsed ja tunnustati
kaitseväe korv- ja võrkpalli kohtunikudeks ja
Eesti Käsipalli Liidu korv- ja võrkpalli kohtuniku-
de kandidaatideks, kuni Eesti Käsipalli Liidu
asemikkude kogu poolt kohtunikudeks kinnita-
miseni.

Kaitsemistri käsukirjaga nr. 119, 9. maist s. a.
loetakse kaitseväe korv- ja võrkpalli kohtuniku-
deks alljärgnevad kaitsevälased:

Ohvitserid.

Korvpallis:

1. ltn. Arro, Aleksander — Lennuväe rügement.
2. n.-ltn. Janus, Vladimir — Pioneeripataljon.
3. „ Luha, Arnold — 10. üks. jalav. pataljon.
4. ltn. Möttus, Theodor — Kv. üh. õppeasutised.
5. n.-ltn. Nesselberg, Elmar — Kalevi üks. jalav. pataljon.
6. „ Nõmmik, Alfred — Lennuväe rügement.
7. ltn. Pliesmik, Evald — Kv. üh. õppeasutised.
8. n.-ltn. Reili, Valter — Lennuväe rügement.

9. n.-ltm. Tammemägi, Richard — Auto-tanki rügement.
 10. „ Vahar, August — Scouts üks. jalav. pat.
 11. „ Vainlo, August — 10. üks. jalav. pataljon.
 12. ltn. Viil, Aleksander — Sidepataljon.

Võrkpallis:

1. ltn. Arro, Aleksander — Lennuväe rügement.
 2. „ Deklau, Arved — Auto-tanki rügement.
 3. n.-ltm. Herm, Adolf — Kv. üh. õppeasutised.
 4. „ Janus, Vladimir — Pioneerpataljon.
 5. „ Jürgenthal, Arthur — Merevägi.
 6. „ Luha, Arnold — 10. üks. jalav. pataljon.
 7. ltn. Luks, Jaan — Kaitsevägede staap.
 8. „ Möttus, Theodor — Kv. üh. õppeasutised.
 9. n.-ltm. Nesselberg, Elmar — Kalevi üks. jalav. pataljon.
 10. ltn. Pliensnik, Evald — Kv. üh. õppeasutised.
 11. „ Reha, Rudolf — Piirivalve valitsus.
 12. n.-ltm. Tammemägi, Richard — Auto-tanki rügement.
 13. „ Vahar, August — Scouts üks. jalav. pat.
 14. „ Vainlo, August — 10. üks. jal. pataljon.
 15. ltn. Viil, Aleksander — Sidepataljon.

Üleajateenijad.

Korvpallis:

1. v.-allohv. Arneman, Arnold — Merevägi.
 2. veltv. Juurikas, Oskar — Piirivalve valitsus.
 3. n.-allohv. Kadak, Ludvig — Kaitsevägede staap.
 4. veltv. Keskküll, Reinhold — Pioneerpataljon.
 5. „ Oronok, Karl — Distiplinaar kompanii.
 6. kpr. Tarikas, Oskar — Lennuväe rügement.
 7. v.-allohv. Tõnts, Eduard — 10. üks. jalav. pataljon.

Võrkpallis:

1. veltv. Jalakas, Arthur — Harju kv. ringül. asutis.
 2. „ Keskküll, Reinhold — Pioneerpataljon.
 3. „ Sengbusch, Johannes — Auto-tanki rügem.
 4. v.-allohv. Sternfeldt, Georg — Sidepataljon.
 5. veltv. Susi, Nikolai — Kaitsevägede staap.
 6. kpr. Tarikas, Oskar — Lennuväe rügement.
 7. v.-allohv. Veidenbaum, Viktor — Scouts üks. jalav. pataljon.
 L—ks.

K. Ü. O. üksuste vaheline jao orienteerimisjooksu võistlus.

Möödunud pühapäeval peeti Pääskülas K. ü. õppeasutiste allüksuste vaheline jao orienteerimisejooksu võistlus.

Võistlejaid jagusid oli välja pannud Sõjakool — 4 jagu ja Allohv. kool — 4 jagu.

Kontrollpostide arv — 5.

Postide kaugus stardist 2—4 km.

Kohtadele tulid:

Sõjakooli kadelikompanii jagu.

I koht Sõjakooli Kadeti kompanii jagu, koosseisus: ltn. Pollisinsky, kadetid Sandat, Raudson, Alberg, Kibus, Hendrikson, Jurry, Pull, Künnik ja Agan. Aeg 45,31 min.

II koht Sõjakooli 2. asp. kompanii jagu. Aeg 48,06 min.

III koht Allohv. kooli õppepatari jagu. Aeg 52,02 min.

IV koht Sõjakooli 1. asp. kompanii jagu. Aeg 53,26 min.

K. ü. õppeasutiste ülema poolt välja pandud kuju omandas Sõjakool 24 punktiga Allohv. kooli 12 punkti vastu.

Veeremäng Tallinna garnisonis.

13. apr. s. a. peeti „Sõdurite kodus“ teised gruppidevahelised veeremängu võistlused. Seekord võttis võistlustest osa 10 organisatsiooni, igauks ühe meeskonnaga à 8 meest.

Võistlused peeti harilikkude võistlusmängu määruste kohaselt. Iga võistleja võis visata 30 kuuli à 5-es seerias. Silmi andis iga hea kurik — 2, puu — 1, auk, ülejoone ja kahe käega visatud kuul — 0.

Võistlused olid õige tasavägised ja tagajärgedelt eelmistest paremad. Kõik organisatsioonid, peale esimesele kohale tulnud organisatsiooni ületasid omad eelmised rekordid suurte silmade ülekaaluga, kuna esimesele kohale tulnud organisatsioon pidi leppima 70-silmalise allamäge liuglemisega. Sarnase eduga edasi rühkides võib naerata peatselt õnn ka sabassõrkijate keskel.

Organisatsioonid tulid kohtadele (sulgudes eelmiste võistluste tagajärjed):

- 3-da diviisi staabi ohvitseride kogu — 1910 (1980) silma.
- Topo-Hüdrograafia ohvitseride kogu — 1796 (1671) silma.
- Varustusvalitsuse ohvitseride kogu — 1777 (1352) silma.
- Kaitsevägede staabi ohvitseride kogu — 1756 (1519) silma.
- Komandantuuri allohvitseride kogu — 1705 (1505) silma.
- Eesti panga spordiringi II grupp — 1686 (1462) silma.
- Kreenbaldi spordiring — 1684 (1425) silma.
- Kv. prokuratuuri grupp — 1684 silma.
- Eesti panga spordiringi I grupp — 1456 s.
- Auto-tanki rügemendi ohvitseride kogu — 1389 silma.

Individuaalselt tulid kohtadele ja omandasid auhindu:

- kapt. Haltrik, 3-da diviisi st. ohv. kogu — 302 silma.
- Leitn. Luks, kaitsev. st. ohv. kogu — 282 s.
- Kapt. Raudsepp, 3-da div. st. ohv. kogu — 276 silma.
- Kapt. Rogoškin, 3-da div. st. ohv. kogu — 274 silma.
- Hra Bysa, Topo-Hüdrograafia ohv. kogu — 273 punkti.
- Kv. am. Uster, Varustusvalitsuse ohv. kogu — 267 silma.
- Hra Morgan, Eesti pank — 266 silma.
- Kv. am. Kraus, Varustusvalitsuse ohv. kogu — 262 silma.
- Kapt. Tarning, 3-da div. st. ohv. kogu — 258 silma.
- Major Lango, Kaitsevägede st. ohv. kogu — 258 silma.

11. Kapr. Sinka, Komandantuuri allohv. kogu — 255 silma.
12. Kv. am. P. Oengo, Topo-Hüdrogr. ohv. kogu — 255 silma.
13. Kv. am. Juks, Topo-Hüdrogr. ohv. kogu — 246 silma.
14. V.a.o. Roster, Komandantuuri allohv. kogu — 245 silma. L—ks.

Käsi-pallikursused Narva garnisonis.

Kaitsevägede staabi VI osakonna korraldusel peetakse 19.—31 maini s. a. Narva garnisonis korv- ja võrkpalli kohtunikkude ja instruktorite ning pesapalli instruktorite kursused. Kursustest võtab osa garnisoni igast väelüügist ohvitseri ja üleajateenijaid, kokku 40 kaitsevaelast.

Käsi-palli kursuste vastu tuntakse Narva garnisonis suurt huvi, sest varem puudusid Narvas käsi-palli kohtunikud ja instruktorid, mis ei võimaldanud käsi-palli mängu tehnikat ajakohasele kõrgusele tõsta.

Peale kursuse lõpetamist korraldatakse kursustest osavõtjatele vastavad katsed kaitseväge ja „Eesti käsi-palli Liidu“ kohtunikkude esindajate juuresolekul ja katsed edukalt sooritanud kaitsevaelased tunnustatakse kaitseväge korv- ja võrkpalli kohtunikkudeks ja Eesti käsi-palli Liidu kohtunikkude kandidaatideks.

Kursuste instruktoriks on hra R. Mast, kes praegu kaitseväes teenib sundaega. Hra Mast on käsi-palli alal vilunud jõud ja suudab seega anda käsi-palli harrastajatele rohkesti vajalikke näpunäiteid. L—ks.

Ülevaade 1-se Jalaväe rügemendi sportlisest tegevusest kevade hooajal.

Kavakindlalt, mõõda ülesseatud rada, käib tegevus keh. kasv. tundidel ametlikul tööajal, suundudes eesmärgile, mida ette seavad eeskirjad ja juhendid. Kaadri kehalise kasvatus tundeid, mis kestsid kogu talve, lõppesid 1-seks aprilliks; nüüd on harjutused ajateenijatega ühiselt. Ruumid, kus hiljuti kees elu, nii, et nad isegi kitsateks osutusid, on jäänud nüüd tahaplaanile, muutunud tarbetuiks. Asemele astus õue, väli ja loodus püramatu õhuruumiga. Palli, hüppepuude, kuuli ja ketta kallal ollakse vabal ajal väsimata ametis. Meetrimeetrit ja tsentimeetrit on saanud ülitähtsaks. Mõõtmist harjutuste hooaja alul ei saa küll kuidagi pooldada, kuid raske on ka röövida mehelt „centimeetri röömu“. Iga cm paremust tõstab meeleolu, annab hoogu ja juhib vahetpidamata tegevusele. Harjutustelt saavutatud jõud, energia ja elurõõm kanduvad üle ka igapäevastele toimingutele ja see on loomulikult tervitatav. Kui ka vahest hoogu sattudes end liiga väsitatakse, üle treeneritakse, siis tuleb sellega leppida kui paratamatusega, pealegi kus see on möödaminev nähe. Võistluste eel püütakse isegi salaja harjutamas käia, et siis teisi võistluspäeval ootamatult oma tagajärgedega üllatada.

Suuremaks spordi propaganda päevaks oli rügemendi aastapäev, 25. apr. Peeti mitmed meeskondade ja individuaal võistlused, tegevuses oli umbes 500 kv.

I. Traditsiooniliseks kujunend Jüriöö teatejooksu, läbi linna rügemendi asukohtadesse, tehti tänavu kolmandat korda, kuid päevaajal. Marssi-

kava oli ärarippuv üksuste asukohtadest, teatepunktide vahe oli keskmiselt 700—1200 m. Teate üleandmise punkte üldiselt 5; tee kogupikkus 4½—5 km. Jooksti kaitseväge harilikus riietuses, teatena kaasas ümbrik sedeliga. Viimane jooksjä viis ümbriku sedeli ja kontrollpunktide numbritega finiši. Võistles 13 meeskonda, 65 kv. Võitis: 2-ne kompanii, ajaga 16:50,0. Koosseis: n.-leitn. Väärt, rm. Ruutu, n. a. o. Tuuder, n. a. o. Treinberg ja n.-ltm. Ottisaar; — omandades seega rügemendi ülema nimelise rändauhinna pronks kuhu alusel, hõbeplaadiga. Peale selle said võitja meeskonna kv. veel individuaal auhindu.

II kohale tuli 4. komp. ajaga 17:08,8.

III kohale tuli 3. komp. ajaga 17:13,0.

Mõlemad meeskonnad said auhinnaiks kilbid pealkirjaga.

II. Teiseks päevakorra punktiks rügem. aastapäeval oli murdmaa jooks 5½—6 km. Marssikava võrdlemise raske — soo, kraavid, mäed, aiad. Riietus harilik kaitseväge. Osavõtjaid ümber 300. Et rügemendi kaadri kvaliteet ajateenijate omast parem, peeti võistlused kahes klassis, võimaldades sellega ka ajateenijatel pääseda esimestele kohtadele.

Kohtadele tulid ja omandasid auhindu:

K a a d e r:

I n. a. o. Tuuder, ajaga 21:55,0 käekell.

II v. a. o. Kask, ajaga 22:12,0 lauakell.

III n. a. o. Vilberg, ajaga 22:31,0 kirjamapp hõbeplaadiga.

IV n. a. o. Treinberg, ajaga 22:40,0 rahatask hõbeplaadiga.

A j a t e e n i j a d:

I rm. Tasso, ajaga —

II „ Kopelmann, ajaga 23:56,0 lauakell.

III „ Virves, ajaga 24:07,0 lauakell.

IV „ Kassak, ajaga 24:08,0 rahatask hõbeplaadiga.

V rm. Tõlp, ajaga 24:09,0 rahatask hõbeplaadiga.

Auhinnalisi kohti oli kaadril 5 ja ajateenijatel 15. Tagajärjed alla 23 min. tuleb lugeda väga häädeks.

III. Kolmanda päevakorra punktina peeti kompaniide vahelised kõieveo võistlused. Osa võtsid 12 meeskonda.

I kohale tuli 4. komp. meeskond.

II „ „ 1. komp. „

III „ „ 3. komp. „

Kõigil võistlustel kokku omandasid rohkem punkte 2., 3. ja 4-as kompaniid. Teised üksused jäid vähemusesse.

12. III — 19. IV s. a. peeti ohvitseride kogu spordiringi korraldusel ping-pongi võistlused turniiri süsteemis üksikmängudes. Osavõtjaid 13. Meistri koha omandas siin teist aastat n.-ltm. Stein. Parematele mängijatele annetati auhindu.

4-ndal mail s. a. peeti ohvitseride kogu spordiringi korraldusel kahekordne võistlus püstolitest.

Võistluslaskmine nr. 1. Distsants 30 m. Märk — 10-ringiline normaal 60×60, ringide läbimõõt 50 cm, musta sõõri läbimõõt 20 cm. Padruheid — 15. Aeg — 10 min.

Võistluslaskmine nr. 2. Dist. — 25 m. Märk — püstukuju 10-ringiline. Padruheid — 7. Aeg — 30 sek.

Hindamine mõlematel laskmistel saadud silmade summa järele. Kohtadele tulid ja omandasid auhindu alltoodud tagajärgedega:

Auaste ja nimi	Võistlus- laskm. nr. 1	Võistlus- laskm. nr. 2	Silmi kokku	Koht	A u h i n d
Ltn. Leets	94	66	160	I	Portfel hõbeplaadiga
N.-ltn. Viru	89	62	151	II	Kirjablokk hõbeplaadiga
„ Svalbe	96	54	150	III	Kaljakaan pealkirjaga
Ltn. Ilves	83	62	145	IV	Tindigarnituur hõbeplaadiga
„ Müllerstein	91	49	140	V	Hõbe peeker
N.-ltn. Lesdorf	74	65	139	VI	Arvelaud hõbeplaadiga.

Järgmise võistlusnumbrina on ohvitseride kogu spordiringil ettenähtud kahekordne võistlus vintpüssidest, distantsidel 200 ja 300 m.

Juuni alul peetakse püstolitest ja püssidest laskmise võistlused kaitseliidu ja rügemendi vahel.

O. P.

Sport Viljandi garnisonis.

18. skp. korraldati Sakala üksiku jalaväepataljoni spordi- ja meelelahutuse komisjoni poolt sama väeosa noortele murdmaajooksu võistlused, mis olid ka üldse esimesed võistlused siinses garnisonis — avades seega käesoleva hooaja.

Võistlused olid meeskondade vahelised ja ka individuaalsed. Igast kompaniist võttis osa 15 noort — harilikus riietuses ja vahiteenistuse rakmeis. Jooksumaa pikkus 3,5 km, Männimäelt — linna staadionile.

I kohale tuli noor M. Paltsmar — ajaga 13 m. 28 sek.; II — noor L. Tomson — 13,32; III — noor J. Talv — 13,38, kõik 3. kompaniist. Teised, peale kahe, lõpetasid jooksu kõik alla 16 min., mistõttu Ü. O. 4. nõuete kohaselt jooksu aega tuleb rahuldavaks pidada.

Kompaniidest tuli punktide järele I kohale — 3. kompanii, omades auhinnana kilbi, maalitud kuld pärjaga; II — 1. kompanii — kilp, hõbepärjaga ja III — 2. kompanii — kilp, pärjata. Kilpidele on märgitud jooksust osavõtjate meeste nimed ja asetatakse kompaniides seinale.

Individaal auhindu anetati esimesele kümnele kohale tulnud noorele, neist esimesele kolmele igapäevases elus tarviminevaid asju, kokku kr. 13 väärtuses; ülejäänutele diplomid. Raha auhindade muretsemiseks saadi osalt majandusülemalt ja osalt aitas kaasa alaline kaader.

Üldse on käesoleval hooajal hakatud nimetatud väeosa suuremat rõhku panema kehalisele kasvatussele, mida hõlbustab ka äsja valminud avar staadion, mis alati kaitsevälasile vaba kasutamiseks, kuna see ehitati linna ja kohalikkude kaitsevæeosade ühisel jõul.

Nimetatud väeosa spordi- ja meelelahutuse komisjoni on määratud isikud, kes soojalt kaasa tunnevad sportlasele liikumisele, tegutsedes ise sellel alal aktiivselt ja äratades ka kaasvõitlejais tahtet ja huvi asja vastu.

Eelolevaks hooajaks on komisjonil kavas ettenähtud veel mitmeid võistlusi ja sportlisi pidustusi.

A—I.

Pärnu staadioni lipp tõmmati vardasse.

4. mail s. a. toimiti ametlikku staadioni avamist ja lipu vardasse tõmbamist. Neli noort poiste spordiliitlast tõid staadioni uue lipu teatejooksuga Pärnu spordiseltside liidu büroost staadionile, kus see vardasse tõmmati. Pärnu spordijuht hra Meimer ütles lühikese päeva-

kohase kõne, mille järele tribüüni ette rivistatud sportlased laulsid hünni. Seega staadion avatud. Kooskõlas staadioni avamisega korraldati murdmaa jooks naistele ja 10 × 500 m propaganda teatejooks läbi linna.

Naiste teatejooksust osavõtjaid ligi 40. Läbi linna teatejooksus startisid 6 meeskonda. Algukest kuni 9-da vahetuseni vedas jooksu 30—40 meetri vahemaaga kaitsevægi „Vaprus’e“ I meeskonna ees. Siin jookseb aga „Vaprus’e“ jooksja Kontus lubatud teekonnast kõrvale ja kahe nurga lõikamisega pääseb juhtimisele 9-da vahetusele teate üleandmisel 15 m edumaaga. Kaitsevæe meeskonna ankrumees n.-leitn. Kerjan jookseb koos „Vaprus’e“ tuusa Kadak’iga ja vähendab vahemaad kuni 2½ m. Seega läbis tas esimesena lõpulindi „Vaprus’e“ I meeskond, ajaga 12:33,4.

2) Kaitsevæe meeskond koosseisus: n. a. o. Laur, noor Kreevs, noor Link, n.-ltn. Mölder, noor Mägi, noor Jurn, n.-ltn. Kivi, noor Kurgo, n. a. o. Hohensee ja n.-ltn. Kerjan — ajaga 12:34,2.

- 3) „Vaprus’e“ II meeskond — 13:19,4.
- 4) „Tervis’e“ I meeskond.
- 5) Sindi „Kalju“ meeskond.
- 6) „Tervis’e“ II meeskond.

Kuna kaitsevæe esitajad avaldasid protesti „Vaprus’e“ I meeskonna 8-da vahetuse jooksja mittelubatud teed jooksmise peale, siis jäi linna pealt väljapandud rändauhind väljaandmata kuni asja lahendamiseni.

7. skp. peeti kohtunikude koosolek. Ehkki „Vaprus’e“ I meeskonna jooksja Kontus paljude pealtnälgijate ja ülekuulatud tunnistajate tõendusel tarvitas Kaskede puiestee ja Kuuse tn. nurgal jooksuks mittelubatud teed, siiski ei leidnud kaitsevæelt esitatud protest kohtunikudelt tunnustamist põhjusel, et seda pole pealt näinud kohtunik, keda võistluskorraldajad ei leidnud tarvilikuks määrata ülaltehendatud kohale, vaatamata sellele, et juba enne võistluste algust juhiti kaitsevæe esitajatelt tähelepanu kõnealolevale nurgale. Koosolekult puudusid paljud kohtunikud ja hääletamisest võtsid osu isikud, kellele alles enne hääletamisele asumist teatati, et nad 4. skp. peetud võistlustele kohtunikudeks olid üles märgitud.

Kaitsevæe esitajate ettepanekule, kas „Vaprus’e“ I meeskond on nõus teatejooksu sõprusvõistluses uuesti jooksuma, vastati, et „Vaprus’e“ pole selleks mingisugust vajadust.

Ka nädal varem peetud Sindi — Pärnu teatejooksuga juhtus äpardus ja nimelt: paluti Kaitsevæge 3-me meeskonnaga osavõtta 3 × 300 + 7 × 500 m teatejooksust, kuid üle õõ muudetakse jooksumaid ja juhuslikult saadakse päev varemalt teada, et tuleb jooksta varem teatatud jooksu asemel 4000 + 3000 + 2 × 2000 + 2 × 1000 + 4 × 500 m, millistest jooksust kaitsevæe meeskonnad loobusid.

On parem kui kaitsevälased ühestki spordiseltside poolt korraldatavatest võistlustest osa ei võtaks. E-dt.

Laskevõistlused Valgas.

11. juunil korraldati Valgas eelmise aasta eeskujul garnisoni ja kaitseliidu Valga malevkonna vaheline võistluslaskmine vintpüssidest ja püstolitest. Vintpüssidest lasti 360 m peale 10-ringilisse normaalmärki kolmest asendist, igast 10 lasku.

Püstolitest lasti 25 m peale 10-ringilisse 25 m püstoli normaalmärki — 15 lasku.

Malevkonnast võistlesid vintpüssidest 12 ja püstolitest 6. Garnisoni meeskond oli moodustatud 2. soomusr. rügemendi ja 3. i. ü. pat. laskuritest, kumbagist — vintpüssidest 6 ja püstolitest 3 laskurit.

Võitjaks vintpüssidest laskmises tuli kaitseväge 1988 punktiga maleva 1920 vastu. Püstolitest laskmises võitis samuti kaitseväge 558 punktiga maleva 530 punkti vastu. Seega kaitseväge oli kokku ülekaalus 96 punktiga.

Kuuele esimesele kohale laskmises vintpüssidest tulid:

1. malevl. Kruustükk, Hugo — 209 silma,
2. „ Kruustükk, Joh. — 199 „
3. n.-leitn. Kukkk, Alfred — 197 „
4. kpt. Grüner, Paul — 191 „
5. n. a. o. Kompus, Vold. — 189 „
6. veltv. Ragul, Vold. — 185 „

Kolmele esimesele kohale laskmises püstolitest tulid:

1. n.-leitn. Kukkk, Alfred — 116 silma.
2. veltv. Kerkel — 111 „
3. malevl. Siim — 108 „

Huvitav on võrrelda kaitseväge ja kaitseliidu lasketasapinda laskeasendite järele

Kaitsevälased saavutasid püsti asendist 338 tasapinna punkti kaitseliidu 361 punkti vastu, seega tundub ülekaal malevlastele.

Põlvelt asendist saavutasid kaitsevälased 624 tasapinna punkti malevlaste 554 vastu, seega õige kõva ülekaal kaitsevälasel.

Lamades käelt saavutasid kaitsevälased 695 ja malevlaste 685 tasapinna punkti — seega pea võrdne.

Sarnane võistlus kordub igal aastal. Võistlus on tasavägine, sest mõlemad pooled omavad häid laskureid. A. R—k.

Mitmesugust.

Eesti korporatsioonid ja EKL.*)

Inimkonna ees on alati seisnud üks probleem, suur ja tõsine: lahendada lahkemisiid vanade ja noorte, vanema ja tõusva põlve vahel.

Õnnetud on need perekonnad ja riigid, kus see probleem pole lahendatud; õigel teel aga perekonnad ja rahvad, kes seda mõistnud lahendada.

Käesolevas asjas on meil kaks äärmist näidet.

Lääne-Euroopas, nimelt Inglismaal, on noorsoo kasvatamine, ka kõrgemates õppeasutistes, omandanud traditsioonilist põlvest põlve minevat kuju. Tagajärjed on silmnähtavad. Järgnevate põlvede järjekordsed pingutused on teinud väikesest Briti riigist hiigla Briti impeeriumi, suurema, mida inimkond kunagi näinud.

Teise äärmuse moodustas tsariaegne Venemaa. Ka siin oli põlvede pingutustel loodud hiigleriik. Kuid selle hiiglasel kehas, kõrgemates õppeasutistes, koguti ja organiseeriti noorsugu selleks, et noored lõhuks ja hävitaks seda, mis vanemad olid loonud. Tagajärjeks oli see, et ühed jatkasid üliõpilaspõlve ideaale pöranda all ja pöranda peal, teised aga astusid vanema

põlve ridadesse ja sellega võitlusse oma üliõpilaspõlve paremate sõprade vastu. See oli traagika üksikute elus. Aga see oli ka traagika riigi elus. Mina ei eksi vist mitte, kui ütlen, et Vene keiserrigi langemise saatuslikumaks teguriks oli vanade ja noorte vahel läbikäimatu kuristikku arendamine, just ülikoolinoorsoo seas.

Eesti Vabariigi Tartu ülikooli noorsoo arendamine on sündinud kahe äärmuse vahelisel teel. Tartu ülikool ei ole endale ametlikult seadnud ülesandeks otseselt kasvatada üliõpilaskonda, nagu traditsiooniliselt sünnib inglise kolledžides. Vististi esialgse teadva kavatsuseta, kuid praktilise mõistuse osava instinktiga on leitud teine soodne tee. Eesti korporatsioonides ja osalt korporatsioonide taolistes seltsides on kujunenud viisiks, et vanem põlv moodustab ühes õppiva noorsooga üksuse, vilistlaskond ja üliõpilaskond ühe terviku. Sellega hoitakse alal mitteametlikult, aga seda sügavamalt side, vanade ja noorte vahel, kontinuiteet vanema põlve ja noorema põlve vahel.

Aga kas meil on traditsioone, mis nooremad võiksid pärida vanadelt? Kas on midagi, mis peaks üle kanduma möödunud põlveldelt tõusvatele tulevastele põlveldele?

Minu arusaamise järele — ligikaudu tuhat aastat on eestisugu rahvad vajunud ajalooliselt allamäge. Sedasama sündis

*) Kokkuvõte prof. J. Uluotsa tervitusest, mis öeldud EKL'i 15. aastapäeva aktusel 23. märtsil 1930. a.

Eesti rahvaga: 18. sajandi lõpuks paistis tema olevat veel mingisugune looduseline olemus, mitte enam rahvas. Kuid natuke üle sajandi on alanud Eesti rahvas uuesti sammumist, ülesmäge, kõrgemale. Esialgu isikliku vabaduse omandamine, siis majanduslik enese kindlustamine, vaimlise loomingu arendamine, rahvuslik iseteadvus, viimati oma riigi loomine ja oma riigi kaitseks kangelasriikka sõja võidukroonina rahu — tähistavad viimsel sajandil praeguste ja möödunud lähemate põlvete teed. See on tee, mida kaudu tuleb minna edasi noorel põlvel, see on traditsioon kõrgema ja suurema rahvusliku olemise mägitippudele, mis peab üle kanduma möödunud põlvedelt tulevastele tõusvatele põlvetele.

Aga ka varem seda on olnud seda, mis seisnud ka hilisema aluseks. Ka neil aegadel, kui pealtvaatajale näis olevat Eesti rahvas kadunud, ei kaotanud Eesti rahvas oma meelt, usku enesesse ja oma võimisesse. Rahvas uskus, et tema geenius on ainult ajutiselt vangistatud, kangelane on neetud kalju külge, kettidesse, kuid ühtlasi lootis, et purunevad ketid, puruneb kalju, Kalev jõuab koju ja kahel otsal lõovad piirud uuesti lausa lõkendama. See-

sama usk enesesse, seesama usk oma rahvusliku geeniusse võimisesse, isamaa-armastus ja kindel mehemeel töös ja tegevuses on olnud selleks sisemiseks jõuks, mis kannud Eesti rahvast ka tema uuesti ülesmäge sammumisel viimasel sajandil. Ja seda tuld, seda usku peate teie, noored, endas kandma ja edasi andma. Nüüd räägitakse sagedasti riigi tüdimusest, ükskõiksusest. Kuid ärge laske tegutseda tule kustutajail, ärge laske kustuda rahva igavesel elu tulel. Ja millest see pessimism? Meie oleme väikerahvas, öeldakse. See on õige. Kuid just väikesel on võita, suurel vaid kaotada. Ka suured rahvad on saanud väikestest, mitte sündinud suurtena. Nõnda siis, edasi tuleb minna esiisade teed, julgesti, kindlasti ja julgesti.

Eesti korporatsioonidel ja tänasel jubilaril — EKL'il — on ülesandeks seda mineviku traditsiooni korraldatud kujul üle viia ja edasi anda tulevastele põlvetele. Selleks olgu temal õnne. Ikka edasi, kõrgemale, ka kui tarvis läbi raskuste kõrgema ja suurema ja päiksepaistlikuma tulevase Eesti poole!

„Üliõpilasleht“ nr. 4 — 1930.

Uusi raamatuid kaitsevägede staabi raamatukogus.

16.573 Бобров, Н. Люди — птицы. (Библиотека журнала „Авиация и химия“ 1930. № 1) Москва, 1930.

16.439 Федоровы, Н. и И. Игры. I. Малоподвижные игры. II. Подвижные игры. III. Лётные игры для лагерей и походов. Paris, 1929.

16.029 Головинъ, Н. Н. Изъ истории кампаніи 1914 г. на русскомъ фронтѣ. Галиційская битва. I. периодъ до 1. сентября нового стиля. Парижъ, 1930.

16.028 Даниловъ, Ю. Н. Великій князь Николай Николаевичъ. Парижъ, 1930.

16.583 Ellamaa jõujaama esimene laiendus. 1929. a. Tallinn, 1930.

16.582 Fuller, I. F. C. On Future Warfare. London, 1928.

16.581 Bolos & Barishynas. Being an account of the doings of the Sadleir-Jackson Brigade, and Altham Flotilla, on the North Dvina during the Summer, 1919. London, 1920.

16.580 Lee, A. S. G. The spirit of air force discipline. London/Portsmouth, 1923.

16.578 Thomson, G. C. The spirit of discipline. London, 1918.

16.579 Sama. The spirit of Army training. London, 1918.

16.574 Noorusiõud. I. (Eesti noorsoo karskusliikumise seeria nr. 1). Tartus, 1924.

16.575 Sama. II. (Sama nr. 5). Tartu, 1925.

16.576 Sama. III. (Sama nr. 8). Tartu, 1926.

16.577 Sama. IV. (Sama nr. 84). Tartus, 1929.

16.538 Boguslavski, A. Na biwaku. (Bibloteczka zoln. Polsk. T. VIII). Warszawa, 1929.

16.510—511. Sepp, H. Narva piiramine ja lahing a. 1700. Tallinna, 1930.

16.464 Sepp, H. Talupoegade kaitse Rootsi aja lõpul, eriti Liivimaal. (Akadeemilise Ajaloo-Seltsi Toimetused VI). Tartus, 1929.

16.452 Aero. 1929. nr. nr. 1—12. Helsinki, 1929.

16.446 Military Operations. France and Belgium, 1914. Antwerp, la Bassée, Armentières, Messines, and Ypres October-November 1914. (History of the Great War... Vol. II). Compiled by J. E. Edmonds. London, 1925.

16.447 Sama. Maps. Sama.

16.448 Sama..., 1915. Winter 1914—15: Balle of Neure Chapelle: Battles of Ypres. (Sama. Vol. III.) London, 1927.

16.449 Sama. Maps. Sama.

16.450 Sama..., 1915. Battles of Aubers Ridge, Festubert, and Loos. (Sama. Vol. IV). London, 1928.

16.451 Sama. Maps. Sama.

16.445 Pakenham-Walsch, R. P. Elementary Tactics or, The Art of War, British School. London, 1926.

16.444 Stewart, O. The Strategy and Tactics of Air Fighting. London, 1925.

16.443 Haugk, v. Die Ausbildung der jungen Remonten auf Trense nach der R. V. von 1926. Berlin, 1929.

16.085—086. Materjalid kaitsevæ organisatsiooni ja majanduse õpetamiseks allohvitseridele. Tallinnas, 1930.

16.442. Sturm, K. F. Allgemeine Erziehungswissenschaft. (Handbücher der neueren Erziehungswissenschaft. Bd. 2.) Osterwieck am Harz, 1927.

16.441 Wachsende Schwierigkeiten. Vergebliches Ringen von Compiegne, Villers-Cotterêts und Reims 1918. (Schlachten des Weltkrieges. Bd. 33). Oldenburg i. D./Berlin, 1930.

16.440 Teske, H. Nahkamp-Schule. Berlin, 1930.

16.438 Mannaal of the Use of Smoke. 1923. London.

16.083—16.086 Vernik, A. Õhukaitse korraldamine riigis.

Tombak, R. Sidevõrgu arendamine riigis. Tallinna, 1930.

16.080—082 Jalak, J. Väli telefoniasjandus. Tallinna, 1930.

16.068 III Riigikogu. IV istungjärg. Protokollid nr. nr. 169—199. Tallinn.

16.069 III Riigikogu protokollide lisad IV—VIII istungjärg. 1927—1929. Tallinna, 1929.

16.054 Žebelev, S. A. Aleksander Suur. Tartus, 1929.

16.041 Elango, J. Rahva lootus. Tartus, 1924.

16.036 Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914—1918. I Bd. Das Kriegsjahr 1914. Wien, 1930.

16.035 Cornhelsen, O. Als deutscher Spion im Weltkrieg. Berlin, 1929.

16.034 Bircher, E. Die Schlacht bei Ethelvirton am 22. August 1914. Berlin, 1930.

16.031 Mathiesen, A. Geodesia põhijooned. Tartus, 1929.

16.030 Demeter, K. Das deutsche Offizierkorps in seinen historisch-zoologischen Grundlagen. Berlin, 1930.

15.973 Barbeyrae de Saint-Maurice, de L'Instruction des appelés des contingents annuels dans les service a court terme. Paris/Limoges/Naney, 1929.

15.929 Jürisson, J. Praktiline eesti-keele õpereaamat vene- ja saksa keelt kõnelejale. (Kaubakursuste „Merkuur'i“ väljaanne nr. 1). Tallinnas, 1929.

15.928 Kibbar, T. Eesti keeleõpetuse konspekt. II trükk. Pärnus, 1928.

15.927 Pitsahl, H. C. Pühajõe mäss ja Tartu vastu lossi viimased päevad.

SISUSTIK: A. Kasekamp. Muudatusi sisemäärustikus. — Lipuannetamine Sidepataljonile. — Poza frazesem i demagogia. — G-s. Vabadussõja mälestusmärgi avamine Rannul. — D. B. Isiklikud kogemused yperiidid mürgitustest. — -sk. Jooni Jugoslaavia sõjaväest. — H. V. Arvepidamise lihtsustamisest Prantsuse sõjaväes. — K. Anton. Allveelaeva efektiivsusest Maailmasõja kogemustel. — V. Till. Eesti-Vene rahulepingu võrdlus teiste Balti riikide rahulepingutega. — -on. Mõnda raadiofitseerimisest. — Laskeasjandusest. — L. V. Kaitsevälaliste arreteerimine politseivõimude korraldusel. — Juriidilised küsimused. — Sõjakirjandust. — Sport. — Mitmesugust. — Uusi raamatuid.

Vastuta v toimetaja kol-leitn. A. KASEKAMP. Väljaandja „Sõdur“, Tallinn, Toompeal, Toomkooli tän. 7.

Toimetus ja talltus Toompeal, Toomkooli tän. 7. Kõnetr.: Sõjaväe 163.

A.-S. „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk tän. 42.

A. G. OSKAR KILGAS

Triko-, pitsi- ja sukavabrik

TALLINN
Volta t. nr. 3.

Vabrik valmistab kõrges headuses:

sukki, sokke, lastesukki, trikood, pitsi, paelu, laudlinu, sporditrikooni, siidi, poolsiidi ja villaseid kleidi-, pesu- ja voodriideid, Serge, Crepeline, Rips, Taft, Shotti taft, Crepe de chine, Crepe satin, Dekoratsiooniride, Mõõbliride, Veloutini, Milanaise jne. jne.

Kanbad varustatud vabrikuga ja saadaval üle maa.

BENEDIKTIINI

Hambapasta.

suuravimisevahendid on valmistatud kuulsal õpetlase paater Boursaud' eleksiiri retsepti järgi, mis juhuslikult leiti Benediktiini ordu vanadest kirjadest Bordeaux' Püha-Risti peakirikus. See retsept, mille paater Magueloa annetas pärast Seguin'i perekonnale, ongi aluseks, mille põhjal on valmistatud uuematel teaduslikkudel meetoditel kõik Benediktiini suuravimisevahendid, nagu **Benediktiini kreemitaoline hambaseep** – ainuke oma alal Eestis, **Benediktiini suuvesi**, **Benediktiini hambakreem**, **Benediktiini hambaseep** ja **Benediktiini hambapulber**. Kõik need võrratud suuravimisevahendid on nüüd saadaval Eestis.

Nõudke igast apteegist ja rohukauplusest

BENEDIKTIINI suuravimisevahendeid.

Kas tahate saada iluduskuningannaks

?

Tarvitage ainult

Kreem „Fascinata“, lõhnaõli „Fascinata“, puuder „Fascinata“, Eau de Cologne „Fascinata“

seep-kreem

Fascinata

Pöörde habemeajamistartete alal toob

kreem

Fascinata

Ta muudab habemeajamise lõbuks. Hõõrutuna nahasse enne seebitamist teeb ta habemetülkad painduvaks kuni juurteni.

Siis on Teil iluduskuninganna nimi kindel.

*

„Fascinata“ hoiab kokku habemenõuateri.

„Sõdur“ toimetuses müügil olevate raamatute nimekiri.

1. Jalavägi, Garnisoni teenistus.

Jalaväe määrustik. I osa	Kr. 1.—
Jalaväe eeskiri. II osa. (kalingor-köites)	„ 1.25
Garnisoni määrustik. I—III jagu	„ —.75
„ „ IV jagu	„ —.40
Laske-eeskiri jalaväe relvadele. I osa muudatused	„ —.50
„ „ „ II vihk	„ —.50
„ „ „ muudatused	„ —.10
O. Sternbeck: Jalaväe relvade tuleomadused	„ 2.35

2. Lahingutegevus. Juhtimine.

Määrused kaitseväge vedude korraldamiseks	Kr. 1.—
Ajutine eeskiri suusk-jalgratturite ettevalmistamiseks	„ —.50
H. Dunkel: Jalaväe jagu	„ —.30
Gerin: Väikeste üksuste lahing	„ 1.60
Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing	„ —.75
H. Janson: Koostöö lennuki ja jalaväe vahel	„ —.35
J. Lutsar: Lahing tankide toetusel	„ 1.50
N. Reek: Juhi otsus ja selle kujunemine	„ —.50

3. Relvade materjal-osa kirjeldused.

A. Teder: Arisaka (Jaapani) vintpüssi materjal-osa kirjeldus	Kr. —.25
Jalaväe relvade materjal-osa III 9 m/m püstol „Browning“	„ —.40
Jalaväe relvade materjal-osa. K. k. „Madsen“	„ —.60
L. Kori: Inglise vintpüssi „R. E.“ materjal-osa kirjeldus	„ —.35
Inglise 18-nl. kiirlaske suurtükk — materjal-osa	„ —.70
45" Inglise haubitsa materjal-osa kirjeldus	„ 1.—
3" Vene 1902. a. kahuri materjal-osa kirjeldus	„ 1.25
K. K. „Levise“ lasketakistused — tabelid	„ —.10
K. k. „Madseni“ tabelid nr. 1	„ —.15
K. k. „Madseni“ tabelid nr. 2	Kr. —.10
76,2 m/m Prantsuse kahuri materjal-osa kirjeldus	„ 1.20
Kaigas-käsigranaadi joonistused	„ —.25
G. Leets: Nurgamõõtja, bussooli ja stereotoru tarvitamine	„ —.65
Bussoolid	„ —.35
R. Preibach: Käsigranaadid	„ —.60

4. Väljaõpe. Õppekavad.

Juhendid ohvitseride ja allohv. täiendusõppuste korraldamiseks	Kr. —.60
O. Jalajas: Kultuur-selgitustöö metoodika käsiraamat	„ —.50
Jalaväe taktikaliste õppuste metoodika	„ 1.65
Üldine õppekava. I osa	„ —.65
Üldine õppekava. II osa	„ —.50
Üldine õppekava suurtükiväes	„ —.60
Üldine õppekava noorte 5-kuuliseks ettevalmistamiseks	„ 1.—
A. Gromilov: Üksikvõitleja taktikaline väljaõpe	„ 1.50
E. Limberg: Kõnd	„ —.20
Soome laskurliidu põhikiri ja laskemäärused	„ —.55

5. Kahurvägi. Soomusvägi.

Raskekahurväe rivimäärustik	Kr. —40
Suurtükivägi	„ —25
Eeskiri soomusrongidele	„ —50
J. Lutsar: Soomusmasinate käsitlemine	„ —60
Soomusautod ja nende kasutamine lahingus	„ 1.20

6. Ratsavägi. Lennuvägi.

Eeskiri ratsahobuste ratsastamiseks	Kr. —65
Ratsasõidu õpetus	„ —50
N. Reek ja R. Kent: Hobune ja tema hindamine	„ —30
Lühikene kahur- ja tõkkesõidu õpetuse juhend	„ —35
Lennuasjandus	„ 1.50
A. Vernik ja R. Tomback: Ohukaitse korraldamine riigis. Sidevõrgu arendamine riigis	„ 1.65

7. Insenerivägi. Fortifikatsioon. Side.

Sildade ehitus. I osa. Võitlus jõgede pärast	Kr. —95
Sildade ehitus. IV osa. Kiirsillad	„ —55
J. Aksel: Betoonasjandus sõjaväes	„ 2.50
A. Parv: Maastiku organiseerimine	„ 4.—
Saksa välikindlusamise eeskiri	„ 1.60
J. Kasak: Maskeerimine	„ —80
Side-eeskiri. II osa	„ —85
J. Jalak: Väli telefoniasjandus	„ 1.50
Pioneer-eeskiri. III osa. Sillad	„ 2.—

8. Gaasiasjandus.

D. Buxhoevden: Sõjagaas	Kr. 3.50
H. Vanaveski: Gaasisõda meie oludes	„ —40
Kuidas kaitsen ennast sõjagaasi eest	„ —25
Juhendid gaasikaitse torbikute käsitlemiseks	„ —40

9. Topograafia.

E. Bach: Topograafia kursus	Kr. 3.50
Topograafilised tingmargid	„ —02
A. v. Brinken: Silmamõõduline plaanistamine	„ —35
N. Riiberg: Prespektiiv-visand	„ —50
Horisontaalid	„ —02.
Tondi Mustamäe ümbruse plaan	„ —20

10. Sõjaväe õigusteadus.

Prof. Martens: Sõda ja õigus ning sõda ja seadus.	Kr. —50
Valitud paragrahve S. N. S.	„ —35
R. Uritam: Kaitseväe, kaitseväe, piirivalve ja punase risti sundnormide nimestik ja juhend	„ 1.65
Kaitseväe distsiplinaarkaristuste seadlus	„ —30

11. Kehaline kasvatus. Sport.

Kehalise kasvatus eeskiri. I osa	Kr.	1.10
Kergejõustik	„	—35
Määrused spordivõistluste korraldamiseks kaitseväes	„	—45
Kaitseväe spordikalender 1929. a.	„	—50
Suusatamine	„	—60
Moodne suusasport	„	—35
Käsi-palli mängude määrused	„	1.—
Käsi-palli mängude määrused (ühes naiste osaga)	„	1.25
H. Niiler: Korv- ja võrkpalli õpetus	„	1.50
Sportlala registreerimise kaardid	„	—02

12. Vabadussõda.

A. Varma: Merevägi vabadussõjas	Kr.	1.20
H. Tuulnola: 3-da jalaväe rügemendiga vabadussõjas	„	—55
O. Jalajas: Eesti iseseisvuse tekkimine ja areng	„	1.75
Vabadussõja lõpuvõitlusi Viru rindei	„	—80

13. Kaitseliit.

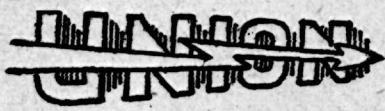
Kaitseliidu laskemäärused	Kr.	—25
Kaitseliidu spordimäärused	„	—40
Kaitseliitlase-laskuri isiklik laskeraamat	„	—20

14. Üldised.

J. Siir: Eestlaste ajalugu	Kr.	—95
Seletustabelid „Eestlaste ajalugu“ juurde	„	—20
N. Hindo: Käsi-raamat kaitseväe raamatukogude sisemiseks korraldamiseks	„	3.—
Raamatute nimekiri sõduri raamatukogudele	„	2.—
R. Kent: Distsipliin	„	—75
Sõjaväe tervishoid	„	1.65
Lisa sõjaministri käsukirja nr. 85 — 1925. a. juurde	„	—10
Soome kaitseküsimus	„	1.20
E. Verzinsky: God revoljutsii	„	1.50
H. Sepp: Narva piiramine ja lahing	„	2.50
„Sõjateadlane“ I, II, III, IV/V, VI/VII, VIII—XII	„	—60
E. Laaman ja J. Ernits: Enamlus Eestis. I.	„	1.50
R. Maasing: Moraal ja sõda	„	—25
H. Kauler: Propaganda	„	—60
Kõidetud „Sõduri“ aastakäigud	3.50—7.50	

15. Märklehed, postkaardid ja ülevõtted.

Õppemärklehed	Kr.	—10
Õppemärklehed. 10 × vähend. 100 tk.	„	—40
Õppemärklehed spordipüssi jaoks 25-meetrilised 100 tk.	„	—50
„ „ „ 50-meetrilised 100 „	„	—75
„ „ „ 75-meetrilised 100 „	„	1.—
Postkaardid „Paala lahing“	„	—03
„ „ „Võitjate tagasitulek kodulinna“	„	—03

jalanõud

on moodsad ja vastupidavad.

TH. V. GRÜNVALDT - UNION
tallanahk

:: on veetihe ja tugev. ::

Müük igas paremas äris Eestis.

Vabrik: TALLINNAS,
Maakri tän. 19/21.

TELEFONID: Juhatus 308-97
Jalanõude osak. 308-44
Naha osakond 9-05.

**Kõik suitsetavad
lemmikpaberosse**

MIKAADO

25 tk. 25 senti.

Meie vabrikus tarvitatakse ainult kõrgeväärtuslikke ja värskeid tubakaid, seetõttu on saadused tarvitajate poolt väga nõuetavad.

**Tubakatehas
H. ANTON & Ko.**